

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมวิทยาประยุกต์)
ปริญญา

สังคมวิทยาประยุกต์

สาขา

สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

ภาควิชา

เรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทย
: การศึกษาเฉพาะกรณี ความคิดเห็นของนักศึกษามุสลิม

Factors Related to Social Unrest in Muslim Community of Southern Thailand:
A Case Study of Muslim Students' Opinion

นามผู้วิจัย นายบุคอรี เพ็ชรหนู

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

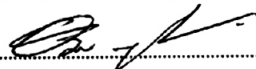
(รองศาสตราจารย์กานดา พรณเกียรติ, Ph.D.)

กรรมการ

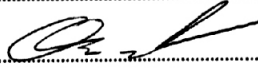
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จริญ มะลูลีม, Ph.D.)

กรรมการ

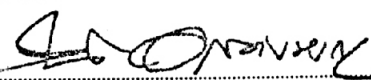
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมพร สุกันธวิช, M.S.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมพร สุกันธวิช, M.S.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อาจคงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ๑ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทย
: การศึกษาเฉพาะกรณี ความคิดเห็นของนักศึกษามุสลิม

Factors Related to Social Unrest in Muslim Community of Southern
Thailand: A Case Study of Muslim Students' Opinion

โดย

นายบุญคอรี่ เพ็ชรหนู

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมวิทยาประยุกต์)
พ.ศ. 2549

ISBN 974-16-1567-1

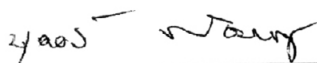
บุคอรื เพ็ชรหนู 2549: ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของ
ประเทศไทย: การศึกษาเฉพาะกรณี ความคิดเห็นของนักศึกษามุสลิม ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(สังคมวิทยาประยุกต์) สาขาสังคมวิทยาประยุกต์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
ประธานกรรมการที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์กานดา พรหมเกียรติ, Ph.D. 112 หน้า
ISBN 974-16-1567-1

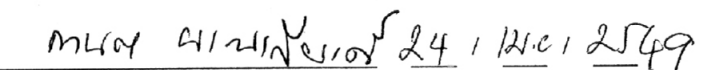
การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทย
และปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทย โดยเลือกศึกษาเฉพาะ
นักศึกษามุสลิมในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต และวิทยาลัยนอร์
ทกรุงเทพฯ เป็นตัวอย่างในการศึกษา เมื่อคำนวณขนาดของตัวอย่างแล้วใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบสุ่มโดยการจับ
ฉลาก การเก็บข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2548 - พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 โดยใช้แบบสอบถาม
เป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐานใช้สถิติด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามุสลิมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของ
ประเทศไทยที่สำคัญ ได้แก่ ประเด็นความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล การปฏิบัติตัวของข้าราชการ เอกสิทธิ์
ทางศาสนา ความยากจน โครงสร้างทางการผลิต ความแตกต่างทางภาษา การคิดยาเสพติด ความแตกต่าง
ทางการศึกษา ความรู้สึกแปลกแยก การไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย โจรก่อการร้าย และการทำงานต่ำกว่า
ระดับมาตรฐาน สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงที่เกิดขึ้นมากที่สุดเรียงตามลำดับ
ได้แก่

- ก) เหตุการณ์ปะทะระหว่างผู้ชุมนุมที่ปิดล้อม สกอ. ตากใบ จังหวัดนราธิวาส เพื่อบีบบังคับให้
ตำรวจปล่อยตัวผู้ต้องหาเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต 85 คน
- ข) เหตุการณ์ปะทะระหว่างผู้ก่อความไม่สงบที่เข้ายึดครองมัสยิดกรือเซะกับเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ ทำ
ให้เจ้าหน้าที่รัฐเสียชีวิต 3 คน ผู้ก่อความไม่สงบเสียชีวิต 32 คน
- ค) การลอบวางเพลิงและก่อเหตุร้ายในที่สาธารณะ 70 แห่ง พร้อมกัน เมื่อวันที่ 22 เมษายน
พ.ศ. 2547
- ง) และเหตุการณ์การลอบโจมตี 11 แห่งพร้อมกัน เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2547

ส่วนปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทยในทัศนะของ
นักศึกษามุสลิมที่เป็นตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ การไม่มีสำนึกความเป็นไทย การทำงานต่ำกว่าระดับ
มาตรฐานและความแตกต่างทางภาษา

ลายมือชื่อนิติสด

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

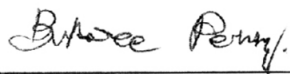
Bukoree Petchnu 2006: Factors Related to Social Unrest in Muslim Community of Southern Thailand: A Case Study of Muslim Students' Opinion. Master of Arts (Applied Sociology), Major Field: Applied Sociology, Department of Sociology and Anthropology. Thesis Advisor: Associate Professor Kanda Paranakian, Ph.D. 112 pages. ISBN 974-16-1567-1

The objective of this research were to study nature of Muslim community and factors related to social unrest in southern Thailand. The 380 Muslim students in Songklanamkarin University, Rattanaabandit University, North Bangkok College were randomly selected as the sample. The survey was conducted during October, 2005 – November, 2005 using questionnaire as a tool for data gathering Multiple Regression was applied to test hypotheses.

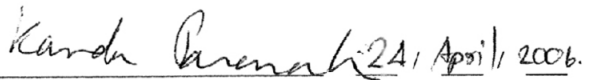
The results were that Muslim student samples viewed. The following issues as the nature of Muslim community in southern Thailand: no government stability, government official low performance, the religious identity, poverty, production structure, education and language difference, drug addiction, alienation, no conscious awareness of being thais, insurgent and underemployment. When asked about the degree of violence of social unrest, The Muslim student samples. stated the degree of violence in order as the following.

- a) Takbi case when 85 people died in the event.
- b) Krue Sae riots when 3 government official and 32 people died
- c) The 70 events of arsons and insurgent on April 22nd, 2004
- d) The 11 insurgent cases on April 28th, 2004

Factor related to social unrest in southern Thailand were identified as no conscious awareness of being thais, underemployment and language difference.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.กานดา พรณเกียรติ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัญ มะลูลีม กรรมการวิชาเอก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัมพร สุคันธวิช กรรมการวิชาการและ ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบคุณนักศึกษามุสลิมของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ที่ได้ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้

ประโยชน์และคุณค่าที่ได้จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอบอบแด่บิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณและครอบครัวของข้าพเจ้า ที่ได้ให้ความรู้ ห่วงใยและให้กำลังใจจนประสบความสำเร็จ

นุคอรี เพ็ชรหนู
มีนาคม 2549

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์การปกครองของจังหวัดชายแดนภาคใต้	7
สภาพแวดล้อมทางการเมือง การปกครองและเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้	9
แนวความคิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ	22
แนวคิดเรื่องความขัดแย้ง	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
สมมุติฐานการวิจัย	46
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	47
วิธีการและอุปกรณ์	47
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	51
ผลการวิจัย	51
ข้อวิจารณ์	79
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	87
สรุปผลการวิจัย	87
ข้อเสนอแนะ	95
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	99
ภาคผนวก	102

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนนักศึกษามุสลิมที่กำลังศึกษาอยู่ใน 3 สถาบันการศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง	48
2	เกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้	49
3	แสดงร้อยละและจำนวนข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา	52
4	แสดงคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านเอกลักษณ์ทางศาสนา	56
5	แสดงคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านความแตกต่างทางภาษา	57
6	แสดงคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็นทางการศึกษา	58
7	แสดงคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็นความรู้สึกแปลกแยก	61
8	แสดงคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็นความยากจน	62
9	แสดงคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็นทางโครงสร้างการผลิต	63
10	แสดงคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็นทางงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน	64

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	แสดงคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม ด้านประเด็นทางการไม่สำนึกในความเป็นคนไทย	65
12	แสดงคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม ด้านประเด็นความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล	67
13	แสดงคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม ด้านประเด็นทางโจรก่อการร้าย	69
14	แสดงคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม ด้านประเด็นการปฏิบัติตัวของข้าราชการ	70
15	แสดงคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม ด้านประเด็นทางยาเสพติด	71
16	แสดงคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม	72
17	แสดงจำนวนร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาความไม่สงบ หรือความรุนแรง	73
18	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างเอกลักษณ์ทางศาสนา ความแตกต่างทางภาษา การศึกษาความรู้สึกแปลกแยก ความยากจน โครงสร้างการผลิตการทำงานต่ำกว่าระดับ มาตรฐาน การไม่สำนึกของความเป็นคนไทย ความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล โจรก่อการร้าย การปฏิบัติตัวของข้าราชการ และยาเสพติด	77
19	แสดงปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้	78

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1 แสดงกรอบแนวความคิดนำการวิจัย

45

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2544 ได้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงขึ้นในเขตพื้นที่ภาคใต้หลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ลอบวางระเบิดสถานีรถไฟหาดใหญ่ เหตุการณ์ฆ่าคนงานสวนยาง 5 ศพ ฆ่าตัดศีรษะ 2 ศพ การลอบวางระเบิดพร้อมกัน 8 แห่งในจังหวัดนราธิวาส การฆ่าตัดหัวตัวประกันและการยิงถล่มสถานีตำรวจภูธรอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส แต่ยังไม่มียุทธวิธีที่ชัดเจนว่าเป็นฝีมือหรือการกระทำของฝ่ายใด (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2544) ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ยังไม่แนบรวมการลอบทำร้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ การปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่กับขบวนการโจรก่อการร้าย การก่อวินาศกรรมสถานที่ราชการสถานที่สาธารณะหรือสถานที่เอกชนครอบครอง และการข่มขู่เรียกค่าคุ้มครอง ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 เหตุการณ์ความรุนแรงได้ปะทุขึ้นอีก นับตั้งแต่เหตุการณ์ปล้นปืนในค่ายทหารของกองพันพัฒนาเมื่อ 4 มกราคม พ.ศ. 2547 ทำให้รัฐบาลต้องประกาศกฎอัยการศึกแต่เหตุการณ์ร้ายกลับบานปลาย เกิดการไล่ฆ่าคนเกือบทุกวัน ตั้งแต่พระสงฆ์ ตำรวจ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านทั่วไป ทั้งผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลามนับว่าเป็นการฆ่าอย่างโหดเหี้ยมโดยใช้มีดฟันคอซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อน สร้างกระแสความหวาดกลัวในหมู่ประชาชนเป็นอย่างยิ่ง (Thaipost, 2547) จนไม่กล้าออกจากเคหสถานในยามวิกาล ทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนใน 3 จังหวัด ได้แก่ นราธิวาส ยะลา และปัตตานี ต้องเปลี่ยนไป จากที่เคยกริดยางในช่วงดีหนึ่งปีสองปีก็ต้องเปลี่ยนไปกริดยางตอนหกโมงเช้าเพราะกลัวถูกฆ่า

ช่วงเช้าของวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2547 ได้มีกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบไม่ต่ำกว่า 30 คน บุกเข้าโจมตีจุดตรวจกรือเซะฝั่งป้อมยามด้านสุสานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวได้วางเพลิงและทำลายทรัพย์สินของทางราชการ ทำร้ายและสังหารเจ้าหน้าที่ด้วยอาวุธมีดและปล้นอาวุธปืนพร้อมกระสุนปืนของทางราชการไปจำนวนหนึ่งหลังจากนั้นได้หลบหนีไปทางบริเวณสวนมะพร้าวและ บางส่วนได้เข้ายึดครองมัสยิดกรือเซะและใช้เครื่องขยายเสียงของมัสยิดประกาศเรียกร้องให้ชาวบ้านเข้าร่วมต่อสู้และประกาศการพลีชีพเพื่อพระเจ้าจนเวลาประมาณ 06.00 น. ทหารจำนวน 6 คน ได้ใช้รถอัมวีเดินทางไปยังมัสยิดกรือเซะเมื่อกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบเห็นก็ยิงมาที่รถเจ้าหน้าที่จึงได้ยิงตอบโต้ด้วยปืนจากนั้นการยิงต่อสู้และปะทะกันระหว่างกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่อยู่ในมัสยิดกรือเซะและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ล้อมอยู่ข้างนอกก็ได้เริ่มขึ้นอย่างยืดเยื้อและต่อเนื่องจนถึงเวลาประมาณ 14.15 น. เจ้าหน้าที่ได้ตัดสินใจใช้กองกำลังทหารจู่โจมเข้าไปในมัสยิด

และใช้อาวุธปืนยิงสังหารผู้ก่อความไม่สงบที่เหลืออยู่ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใช้เหตุการณ์ที่เกิดในศาสนสถานเป็นยุทธศาสตร์ปลุกกระดมเพื่อสร้างแนวร่วม ครั้งนี้ยังผลให้เจ้าหน้าที่เสียชีวิต 3 คน และบาดเจ็บสาหัส 8 คน ส่วนกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบเสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 32 คนส่วนใหญ่เป็นชายฉกรรจ์ อายุประมาณ 30 ปี (มติชน, 2547)

ต่อมาได้มีการตั้งคณะกรรมการอิสระได้สวนข้อเท็จจริงกรณีเหตุการณ์มัสยิดกรือเซะซึ่งได้มีการประชุม 22 ครั้ง เชิญบุคคลมาชี้แจงข้อเท็จจริง 80 รายรวมทั้งได้ไปตรวจสอบในพื้นที่ 4 ครั้ง สุดท้ายได้ข้อสรุปว่าการที่เจ้าหน้าที่ใช้ความรุนแรงเข้ายุติสถานการณ์โดยเฉพาะการใช้ระเบิดสังหารขว้างเข้าไปในมัสยิดถึง 8 ลูก น่าจะถือได้ว่าเกินสมควรแก่เหตุจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรัฐบาลจะดำเนินการเร่งด่วน 3 ประการคือ 1. ชดใช้ความเสียหายทั้งในรูปเงินและสิ่งของ สำหรับทายาทผู้เสียชีวิตทั้ง 2 ฝ่าย 2. จัดอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ถูกเกณฑ์เป็นวิกฤตแบบนี้และ 3. รัฐบาลได้จัดให้มีการประชุมเอกอัครราชทูตไทยที่ประจำการทั่วโลกโดยนายสุจินดา ยงสุนทร ประธานคณะกรรมการอิสระฯ เป็นผู้แทนในการบรรยายสรุปให้กับเอกอัครราชทูตฟังในวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2547 รวมทั้งมีการแจกเอกสารเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งจะตรงกับรายงานฉบับภาษาไทย (ข่าวสด, 2547) ซึ่งคณะกรรมการอิสระฯ เชื่อว่า การจ่ายเงินค่าช่วยเหลือดังกล่าวน่าจะมีส่วนช่วยในการเยียวยา และจากเหตุการณ์ที่มัสยิดกรือเซะ อาจเป็นก้าวหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสมานฉันท์ นอกจากนั้นแล้วมาตรการดังกล่าวจะนำความพึงพอใจได้บางส่วนมาสู่บุคคลองค์กรและนานาชาติที่กำลังจ้องมองประเทศไทยว่า จะจัดการอย่างไรกับเหตุการณ์ที่มัสยิดกรือเซะ และย่อมจะส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศไทยในเวทีนานาชาติ ว่าเป็นประเทศที่มีความเป็นธรรมและมนุษยธรรม (มติชน, 2547)

เพื่อเป็นการดูแลและคุ้มครองหมู่บ้าน ทางราชการได้แจกปืนลูกซองห้านัดให้กับราษฎรอาสารักษามูลบ้าน แต่ต่อมารายการได้แจ้งว่าผู้ก่อการร้ายเข้ามาปล้นปืนที่ทางราชการแจก เมื่อมีการสอบถามรายการที่อ้างว่าเป็นถูกปล้น ก็ปรากฏว่ารายการเอาปืนไปมอบให้แก่ผู้ก่อการร้ายเอง โดยอ้างว่าถ้าไม่ไปมอบให้ผู้ก่อการร้ายจะทำร้ายญาติพี่น้อง ดำรวจจึงจับรายการในวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2547 ในวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2547 ได้มีประชาชนประมาณ 2000 คน ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นในจังหวัดนราธิวาสได้รวมตัวกันเพื่อกดดันให้ปล่อยผู้ต้องหา 6 คน ที่นำปืนไปมอบให้ผู้ก่อการร้ายซึ่งถูกกักขังอยู่ที่สถานีตำรวจอำเภอตากใบ การเจรจากับกลุ่มผู้ประท้วงได้ผลบางส่วน คือ เยาวชนที่เป็นเด็ก อำเภอตากใบ ผู้ปกครองนำกลับไปได้ประมาณ 40 คน ส่วนที่เหลือยังชุมนุมต่อรัฐบาลตัดสินใจสลายผู้ชุมนุมในช่วงบ่าย โดยการฉีดน้ำและแก๊สน้ำตา ปรากฏว่ามีเสียงปืนดังขึ้นหลายชนิดมีผู้เสียชีวิตในที่ชุมนุม 6 คน และเสียชีวิตในโรงพยาบาลในวันรุ่งขึ้นอีก 1 คน รวมทั้งถูกจับไปกว่า 1300 คน (รุ่งแก้วแดง, 2547)

รายการที่ถูกจับจำนวนกว่า 1300 คนนี้ถูกนำไปสอบถามที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานีแต่เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งเมื่อปรากฏว่ามีผู้ชุมนุมเสียชีวิตจำนวน 78 คนระหว่างเดินทาง

ซึ่งแพทย์แถลงว่าสาเหตุเนื่องจากขาดอากาศหายใจ อันเนื่องมาจากถูกกดทับเป็นเวลานาน ประกอบกับ ร่างกายอ่อนเพลียทำให้มียอดคนตายทั้งสิ้น 85 คนต่อมาสรุปผลการสอบข้อเท็จจริงคณะกรรมการอิสระ กรณีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ตากใบตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีนที่ 335/2547 ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระสอบข้อเท็จจริงกรณีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์อำเภอดากใบ จังหวัด นราธิวาสซึ่งคณะกรรมการได้ดำเนินการตามคำสั่งดังกล่าวมีผลการพิจารณาประเด็นสำคัญ 11 ประเด็น ประเด็นที่หนึ่ง การชุมนุมในวันนั้นมีการจัดตั้งหรือไม่ คณะกรรมการเห็นว่าการชุมนุมประท้วงมีการ วางแผนมาก่อนโดยคนกลุ่มหนึ่งการเรียกร้องให้ปล่อยตัวผู้กระทำความผิดอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) 6 คน เป็นเพียงข้อกล่าวอ้างส่วนผู้ชุมนุมพกพาอาวุธหรือไม่นั้นคณะกรรมการเห็นว่าผู้ชุมนุมมีอาวุธแต่ไม่มาก ถ้ามีมากเจ้าหน้าที่อาจได้รับบาดเจ็บอีกหลายคน การสลายชุมนุมเหมาะสมหรือไม่ คณะกรรมการเห็นว่า เหมาะสมเพราะการสลายมีผู้นำศาสนาผู้ปกครองเจ้าหน้าที่รัฐอยู่ด้วยในส่วนเหตุผลการสลายการชุมนุม เห็นด้วยสมควรแก่เหตุถ้าปล่อยให้อยู่ต่อไปอาจทำให้สถานการณ์บานปลายได้มากกว่านี้รวมถึงการให้อาวุธ จริงกระสุนจริงโดยส่งทหารเกณฑ์ที่มีวุฒิภาวะไม่สูงพอจึงไม่เหมาะสมการเคลื่อนย้ายกลุ่มผู้ชุมนุมจาก อำเภอดากใบไปยังค่ายอิงคยุทธบริหารจังหวัดปัตตานีค่อนข้างจะเป็นไปด้วยความสับสนลูกละหูกให้ ประกอบกับรถขนส่งค่อนข้างจะไม่เพียงพอ ทำให้บรรทุกผู้ชุมนุมทับซ้อนกันมากเกินไปซึ่งคณะกรรมการ มองว่าผู้บังคับบัญชาขาดวิจระญาณเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ผู้ชุมนุมเสียชีวิตมากขึ้นส่วนกรณีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ในวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2547 จึงเห็นว่าหน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะหน่วยงานใน พื้นที่เร่งสืบหาข้อเท็จจริงเป็นการเร่งด่วนพร้อมทั้งจัดการเบื้องต้นข้อเสนอแนะบางประการของคณะกรรมการ ได้แก่ การข่าวด้วยการปรับปรุงประสิทธิภาพด้านการข่าวกรองในพื้นที่ โดยเน้นข่าวกรอง บุคคลและข่าวกรองเทคนิครวมทั้งประสานข่าวกรองแบบบูรณาการในประชาคมข่าวกรองของไทยและ หน่วยข่าวกรองของมิตรประเทศข้อเสนอแนะในการควบคุมตัวควรมีการควบคุมเฉพาะแกนนำในการ ชุมนุมเท่านั้นหรือผู้ต้องสงสัย และเยียวยากรณีผู้เสียชีวิต รัฐควรให้การช่วยเหลือชดเชยค่าเสียหายแก่ ครอบครัว ข้อเสนอแนะด้านแนวทางการบริหารในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านประชาสัมพันธ์ และปฏิบัติการจิตวิทยาให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้การแพทย์ และสาธารณสุขเชิงรุกเข้าไปในพื้นที่ชายแดนภาคใต้รวมถึงเร่งรัดปรับปรุงพัฒนาการจัดการด้านการ ศึกษาทางศาสนาให้ถูกต้อง การสร้างคนในพื้นที่ป้องกันไม่ให้เยาวชนถูกชักจูงไปในทางที่ผิด (ทางนำ, 2548)

เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดภาคใต้ มิใช่ครั้งแรกและครั้งสุดท้ายที่ส่งผลกระทบ ต่อขวัญกำลังใจของประชาชนหากแต่มีมาเป็นเวลานานและต่อเนื่อง นับตั้งแต่ พ.ศ. 2547 จนถึง ปัจจุบัน เหตุการณ์ความไม่สงบยังคงปรากฏอยู่ เช่น การลอบวางระเบิดชุดทหารคุ้มครองครอบครัว 3 คนที่จังหวัดยะลา เหตุคนร้ายลอบวางระเบิดแสวงเครื่องชนิดเพาเวอร์เจลจุดชนวนระเบิดด้วยนาฬิกาปลุก พร้อมกัน 4 จุด ที่จังหวัดนราธิวาส และการลอบวางระเบิดตำรวจ ชุดคุ้มกันครูธารโด บาดเจ็บ 2 คน ที่

จังหวัดยะลา (ไทยรัฐ, 2547) ความไม่สงบทางสังคมที่เกิดขึ้นดังกล่าว นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะต่าง ๆ กัน เช่น ผศ.ดร. จริญ มะลูลีม แห่งคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัญหาภาคใต้จะรุนแรงในหลาย ๆ ด้านตั้งแต่การเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศมนตรี ปัญหาการเมืองย้ายพรรค ปัญหาการเมืองท้องถิ่น สองสัญชาติ และปัญหาการก่อการร้าย ซึ่งรัฐมักมองปัญหาภาคใต้ว่าเป็นเรื่องของขบวนการโดยมี ปอเนาะ เป็นชุมชนกับกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งไม่น่าจะเป็นไปได้เพราะปอเนาะไม่ใช่โรงเรียนก่อการร้าย (Matichon, 2547) ทางด้านนายอับดุลเลาะ อับรุษนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กล่าวถึงผลสรุปการสอบสวนเหตุ มัสยิดกรือเซะว่าไม่เกิดประโยชน์ต่อสังคมและแก้ปัญหาความรุนแรงในภาคใต้ไม่ได้เพราะรัฐบาลแถลงชัดเจนว่าไม่มีการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นเพียงคำอธิบายเหตุการณ์มากกว่าที่จะแก้ปัญหา (แนวหน้า, 2547)

อารีเพ็ญ (2547) ได้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีรากเง้าลึกซึ่งแตกต่างกันในสังคมพุทธและสังคมมุสลิมความขัดแย้งพื้นฐานนี้นำไปสู่ความไม่ยอมรับในอำนาจสถานภาพสิทธิและเสรีภาพของกันและกันระหว่างข้าราชการและชาวพุทธส่วนน้อยกับชาวมุสลิมพื้นเมืองส่วนใหญ่ จนก่อให้เกิดการจัดตั้งขบวนการมุสลิมต่าง ๆ ภายนอกประเทศเป็นหัวหอกของการต่อสู้เพื่อปกป้องสถานภาพ สิทธิ และเสรีภาพของประชาชน การต่อสู้ทำทลายอำนาจรัฐของขบวนการต่าง ๆ ในพื้นที่ภาคใต้มีขึ้นอย่างต่อเนื่องและ โอกาสที่เอื้ออำนวยให้การปลุกระดมจิตสำนึกชาวไทยมุสลิมให้หันมาต่อสู้อำนาจรัฐยามใดที่รัฐกำหนดนโยบายแก้ปัญหาที่ผิดพลาดปฏิบัติความรุนแรงและกระแสดำเนินการต่อต้านจะทวีมากยิ่งขึ้นทำให้รัฐต้องทบทวนนโยบายและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ในการจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ว่า นโยบายได้รื้อฟื้น นโยบายฮาร์ปปีนบารูการจัดตั้งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เปลี่ยนยุทธศาสตร์การใช้กำลังมาเป็นยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาและการพัฒนารอบด้านเน้นหลักการให้มุสลิมอยู่อย่างมุสลิมในสังคมไทยเป็นสำคัญ และสิ่งที่มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากคือ การรับรองสิทธิเสรีภาพของกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน โดยเฉพาะสิทธิของการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ ส่งผลให้ทัศนคติ ความไว้วางใจของคนในพื้นที่ที่มีต่อรัฐบาลเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ความขัดแย้งในเชิงแนวคิดลดน้อยลง การต่อต้านนโยบายรัฐบาลเริ่มเบาบาง การให้ความร่วมมือต่อรัฐดีขึ้นและเมื่อภาคเศรษฐกิจเริ่มเติบโต การแข่งขันทางธุรกิจมีมากขึ้น ความขัดแย้งในเชิงแนวคิดอุดมการณ์เริ่มเบาบางลง แต่กลับเกิดความขัดแย้งใหม่ในเชิงผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นทางธุรกิจ การเมือง การปกครอง และการค้าของผิดกฎหมาย

อย่างไรก็ตามความรุนแรงที่ประทุขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยังไม่มีการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ เท่าที่ปรากฏเป็นเพียงบทวิเคราะห์ของนักวิชาการทั้งคนไทยและมุสลิมที่พยายามเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไปสู่ความขัดแย้งเชิงระหว่างชนชาติ ศาสนา ภาษา ชาติความเป็นอยู่ แนวความคิด ความเชื่อ และ

การเมืองการปกครอง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอาจเอื้อประโยชน์ให้แก่กลุ่มคนบางกลุ่มแต่ผลร้ายในท้องถิ่น ชุมชนมุสลิม ที่อาจถูกมองจากประชาสังคมส่วนใหญ่ของประ
 ของปัญหาความไม่สงบ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและเสถียรภาพของรัฐบาล ดังนั้นในการ
 แก้ปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นที่จะต้องทำการวิจัยเพื่อค้นหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทาง
 สังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทย ตามความคิดเห็นของนักศึกษามุสลิม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะของปัญหาความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทย
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทย
3. ผลการศึกษาอาจนำไปใช้ในการพิจารณาประกอบการวางแผน ตลอดจนหามาตรการต่าง ๆ ที่จะช่วยแก้ปัญหาเพื่อให้ทางสังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งทำการศึกษาถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทยและเพื่อความปลอดภัยในชีวิตของผู้วิจัย จึงได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามุสลิมที่กำลังศึกษาอยู่ใน 3 สถาบันการศึกษาคือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต และวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ โดยเก็บข้อมูลของชมรมนักศึกษาสถาบันดังกล่าว

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1. ความไม่สงบทางสังคม หมายถึง เหตุการณ์ในชุมชนมุสลิมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่มีมาอย่างชืดเยื้อ ยาวนานและต่อเนื่อง เช่น เหตุการณ์ มัสยิดกรือเซะ การลอบวางระเบิดชุดทหารคุ้มครองครุฑที่จังหวัดยะลา เหตุคนร้ายลอบวางระเบิดแสวงเครื่องชนิดพาเวอร์ฆนวนระเบิดด้วยนาฬิกาปลุก พร้อมกัน 4 จุด ที่จังหวัดนราธิวาส เป็นต้น
2. ชุมชนมุสลิมภาคใต้ หมายถึง ถิ่นที่อยู่อาศัยของคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ในงานวิจัยนี้จะครอบคลุมเฉพาะจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
3. ปอเนาะ หมายถึง สถานที่ให้การศึกษาและอบรมเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม แก่เยาวชนและชาวไทยมุสลิมให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติศาสนกิจตามประเพณีและหลักของศาสนา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่าปอเนาะอาจมีส่วนสำคัญในการส่องสุมกำลังและเป็นแหล่งที่ฝึกฝนของผู้ก่อความไม่สงบ
4. เหตุการณ์มัสยิดกรือเซะ หมายถึง เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นบริเวณมัสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี เป็นการปะทะกันระหว่างชาวไทยอิสลามซึ่งก่อความไม่สงบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจและบาดเจ็บสาหัส 8 คน ส่วนกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบเสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 32 คน ส่วนใหญ่เป็นชายฉกรรจ์อายุประมาณ 30 ปี
5. ผู้ก่อความไม่สงบ หมายถึง กลุ่มคนไทยอิสลามที่มีแนวความคิดขัดแย้งกับคนส่วนใหญ่ของประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองโดยพยายามสร้างกระแสความไม่สงบให้เกิดขึ้นในชุมชนในชุมชนเพื่อบ่มบ่มหวังผลประโยชน์อันเป็นจุดมุ่งหมายของตน

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

สำหรับการวิจัยเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารอันประกอบด้วยแนวความคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีของเขตในเนื้อหา ดังนี้

1. ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์การปกครองของจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. สภาพแวดล้อมทางการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. แนวคิดความมั่นคงแห่งชาติ
4. แนวคิดเรื่องความขัดแย้ง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์การปกครองของจังหวัดชายแดนภาคใต้

ดินแดนทางตอนใต้ของประเทศไทย ซึ่งเดิมเรียกว่า สี่จังหวัดภาคใต้ นั้นมีประวัติความเป็นมาในทางการปกครองพอจะแยกพิจารณาได้ 2 สาย คือ

1. เมืองปัตตานี (จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)

วารสารก้านันผู้ใหญ่บ้าน (อ้างถึงใน สมาน, 2510) อธิบายไว้ว่า ตามประวัติศาสตร์เมืองปัตตานี เป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งติดกับแหลมมาลายูในสมัยกรุงสุโขทัยและสมัยกรุงศรีอยุธยา เมืองปัตตานีเป็นเมืองประเทศราชขึ้นอยู่กับไทย ส่งเครื่องบรรณาการเป็นคราว ๆ แต่คราวใดกรุงศรีอยุธยาอ่อนกำลังลงเมืองปัตตานีก็งดบรรณาการและแสดงอาการกระด้างกระเดื่อง เช่น ในสมัยพระเจ้าปราสาททองก็ถือโอกาสดลส่งบรรณาการ พระเจ้าปราสาททองจึงโปรดเกล้าฯ ให้กองทัพออกไปปราบถึง 2 ครั้ง ก็ปราบไม่ได้จน ถึง พ.ศ. 2179 เมืองปัตตานี จึงกลับเป็นของไทยดังเก่า ใน พ.ศ. 2310 เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าผู้ครองเมืองใหญ่ ๆ ได้ตั้งตัวเป็นอิสระ เช่น เจ้าเมืองนครศรีธรรมราช เจ้าเมืองสงขลา เจ้าเมืองปัตตานี เป็นต้น ภายหลังที่พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงกู้อิสรภาพจากพม่าได้สำเร็จ พระองค์จึงทรงยกทัพหลวงไปปราบหัวเมืองปักษ์ใต้ ใน พ.ศ. 2312 ได้เมืองนครศรีธรรมราช และเมืองสงขลา แต่ยังไม่ทันเสด็จไปถึงเมืองปัตตานี เพลี่ยงทางกรุงธนบุรีมีราชการสำคัญต้องรีบเสด็จกลับ เมืองปัตตานีจึงยังคงเป็นอิสระตลอดรัชกาล

ใน พ.ศ. 2728 สมัยรัชกาลที่ 1 บรรดาหัวเมืองปักษ์ใต้ตั้งแต่ ชุมพรลงไปได้เสียแก่พม่า เว้นแต่ เมืองกลางที่ท้าวเทพกษัตรีและท้าวศรีสุนทร รักษาไว้ได้ ต่อมาเมื่อกองทัพไทยรบชนะพม่าที่เข้ามาทาง เมืองกาญจนบุรี และที่ลงมาจากทางเหนือแตกกลับไปแล้ว พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกจึง โปรดเกล้าฯ ให้กรมพระราชวังบวรสุรสิงหนาท เป็นแม่ทัพยกไปปราบปรามพม่าที่มารุกรานทางปักษ์ใต้ และโปรดเกล้าฯ ให้พระยาขลาโหม พระยาเสน่ห์หาญธร (ทองอิน) พระยาพัทลุง (ทองขาว) หลวงววรรณศิริ สมบัติ (บุญหู้) และปลัดจนะ (ขวัญชัย) ยกทัพไปตีเมืองปัตตานี กองทัพไทยเข้ายึดเมืองปัตตานีไว้ได้และ ทรงตั้งเชื้อสายของเจ้าเมืองปัตตานีเดิมเป็นพระยาปัตตานี เรียกว่า “รายาปัตตานี” มีหน้าที่ดูแลเมืองปัตตานี และอยู่ในความดูแลของเมืองสงขลาต่อไป

ต่อมาใน พ.ศ. 2334 เจ้าเมืองปัตตานีคบคิดกับเต๊ะลาหิยผู้มาจากประเทศอินเดียก่อการกบฏแล้ว ยกขึ้นไปตีเมืองสงขลา ซึ่งเวลานั้นหลวงสุวรรณศิริสมบัติ (บุญหู้) เป็นเจ้าเมืองสงขลาและได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระยาสงขลาแล้ว ได้เกณฑ์ไพร่พลไปตั้งรับ พร้อมกับมีหนังสือบอกไปทางกรุงเทพฯ ฉบับหนึ่ง และมีไปถึงพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์) อีกฉบับหนึ่งเพื่อขอทัพมาช่วย เจ้าพระยานครศรีธรรมราช ได้รับหนังสือทราบข่าว จึงยกทัพไปสมทบกับทัพพระยาสงขลา ช่วยกันตีกองทัพพระยาปัตตานีแตกแล้ว พระยาสงขลา ยกทัพติดตามลงไปตีเมืองปัตตานีจับตัวรายาปัตตานีได้ส่งไปกรุงเทพฯ ส่วนเมืองปัตตานี นั้นได้ตั้งข้าราชการไทยขึ้นเป็นเจ้าเมืองแทน

ในรัชกาลที่ 2 พม่าได้ส่งคนไปชักชวนหัวเมืองมาลายูที่ขึ้นแก่ไทยก่อการกบฏขึ้นอีก แต่ปราบปรามไว้ได้ ทางราชการในสมัยนั้นได้พิจารณาเห็นว่า ถ้าจะรักษาเสถียรภาพของราชอาณาจักรในด้านนี้ ให้คงอยู่ตลอดไป จำเป็นต้องตัดทอนหัวเมืองสำคัญ ๆ โดยเฉพาะเมืองปัตตานีให้มีกำลังน้อยลงดังนั้นจึง โปรดเกล้าฯ ให้แบ่งเมืองปัตตานีออกเป็น 7 หัวเมือง คือเมืองปัตตานี เมืองยะลา เมืองยะหริ่ง เมืองระแงะ เมืองรามันห์ เมืองสาบบุรีและ เมืองหนองจิก จากนั้นได้ทรงตั้งคนไทยจากเชื้อสายเจ้าเมืองเก่า ๆ ที่มีความสวามิภักดิ์ให้เป็นพระยาเมืองถวายนับไม่เงินต้นไม่ทองอย่างประเทศราชและให้ขึ้นกับเมืองสงขลา

ลิขิต (2521) กล่าวไว้ว่า ในสมัยรัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้จัดการปกครองหัวเมืองต่าง ๆ เป็น มณฑลเทศาภิบาล เมืองปัตตานีที่เคยแยกเป็น 7 หัวเมือง ก็ได้จัดการปกครองเป็นบริเวณเรียกว่า บริเวณ 7 หัวเมือง ขึ้นต่อข้าหลวงใหญ่มณฑลนครศรีธรรมราช และในปี พ.ศ. 2449 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ รวม 7 หัวเมืองขึ้นเป็นมณฑลเทศาภิบาล เรียกว่า มณฑลปัตตานี และยุบเมืองเล็ก ๆ เสีย 3 เมือง คงเหลือ เพียง 4 เมืองคือ เมืองปัตตานี ประกอบด้วยเมืองปัตตานีเดิม เมืองหนองจิก และเมืองยะหริ่ง เมืองยะลา ประกอบด้วยเมืองยะลาเดิม และเมืองรามันห์ เมืองสาบบุรีและเมืองระแงะหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เมืองต่าง ๆ ที่รวมกันเป็นมณฑลปัตตานีเดิม ก็ได้มีการปกครองเป็นจังหวัด โดยแบ่งออกเป็น 3 จังหวัด คือ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

2. เมืองไทรบุรี (จังหวัดสตูล)

วารสารกำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาน (2510) กล่าวว่า ในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จังหวัดสตูลเป็นเพียงตำบลหนึ่งของเมือง ไทรบุรี ซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรไทย เรียกว่า ตำบลสะโตย ต่อมา รัชกาลที่ 3 ได้โปรดเกล้าฯ ตั้งเจ้าเมืองไทรบุรีคนที่ 21 (สุดตานจะหมัดตายุดินฮาเล็มชะ) เป็นเจ้าพระยาไทรบุรีคนแรก ให้อยู่ในความควบคุมดูแลของเมืองนครศรีธรรมราช ครั้น พ.ศ. 2376 เจ้าพระยาไทรบุรีแจ้งเมือง จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) เป็นแม่ทัพไปตีเมืองไทรบุรี ตัวเจ้าเมืองไทรบุรีหนีไปมะละกา จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาบริรักษ์ภูเบศร์บุตรเจ้าพระยานคร ฯ (น้อย) เป็นพระยาไทรบุรีคนที่ 22 ต่อมาตนกูสะอาด และหวันอาลี ซึ่งเป็นเชื้อพระวงศ์ของเจ้าพระยาไทรบุรี ยกพลเข้าตีไทรบุรีได้ขณะนั้นเจ้าพระยานคร ฯ (น้อย) ป่วย ได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยาอมราช และพระยาศรีพิพัฒน์เป็นแม่ทัพยกออกไปจากกรุงเทพฯ ตนกูสะอาดและหวันอาลีหนีออกจากเมือง แม่ทัพไทยทั้งสองจึงปรับปรุงการปกครองของเมืองไทรบุรีเสียใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 4 เมือง คือ เมืองไทรบุรี เมืองกูบังปาสุ เมืองเปอร์ลิส เมืองสตูล แต่ละเมืองได้จัดตั้งเชื้อพระวงศ์ที่จงรักภักดีต่อประเทศไทยไปปกครองและคงอยู่ในความควบคุมดูแลของเมืองนครศรีธรรมราชต่อไปอย่างเดิม

ใน พ.ศ. 2440 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมเมืองมาลายูฝ่ายตะวันตก 3 เมือง คือ เมืองไทรบุรี เมืองเปอร์ลิสและเมืองสตูลเป็นมณฑลเทศาภิบาล เรียกว่า มณฑลไทรบุรี และตั้งให้เจ้าพระยาไทรบุรี (อับดุลฮามิด) เป็นข้าราชการเทศาภิบาลสำเร็จราชการเมืองไทรบุรี เมืองเปอร์ลิส และเมืองสตูลต่อมา พ.ศ. 2450 ประเทศไทยและประเทศอังกฤษได้ทำสัญญาปักปันเขตแดนระหว่างไทยกับมาลายูใหม่ เมืองไทรบุรี และเมืองเปอร์ลิสตกไปเป็นของอังกฤษ เป็นอันว่ามณฑลไทรบุรี คงเหลือเมืองสตูลเมืองเดียวที่ยังคงอยู่ในราชอาณาจักรไทย

สภาพแวดล้อมทางการเมือง การปกครองและเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมาน (2510) กล่าวว่า ชุมชนมุสลิมในภาคใต้ เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานร่วมสมัยกับกรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา ตลอดมาจนถึงสมัยที่มีการจัดการปกครองเป็น บริเวณ 7 หัวเมือง และมณฑลปัตตานี ส่วนจังหวัดสตูลมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์แยกออกไป อย่างไรก็ตาม ชุมชนมุสลิมทั้ง 4 จังหวัด มีความผูกพันใกล้ชิดกับมาลายูในด้านเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะทางภูมิศาสตร์มากกว่าที่จะรู้สึกในความเป็นไทยอันนำไปสู่ความรู้สึกแปลกแยกในสังคมเกิดปฏิกิริยาต่อต้านทางความคิดและความรุนแรงประชาชนอยู่ด้วยความหวาดระแวงจากภัยก่อการร้ายและความไม่ไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและกระบวนการปกครอง ดังนั้นในการที่จะแก้ไขปัญหาเพื่อนำสันติสุขสู่ชุมชนมุสลิมในภาคใต้จำเป็นต้องให้รัฐบาลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสนใจต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน

มุสลิมอย่างจริงจัง ดังคำกล่าวที่ว่า “รู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้ง ชนะร้อยครั้ง” และสภาพแวดล้อมที่สำคัญได้แก่

1. สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์

เนื่องจากอาณาเขตทางตอนใต้ของประเทศไทยติดต่อกับสหพันธรัฐมาเลเซีย ไม่มีแม่น้ำ หรือทิวเขา เป็นเครื่องหมายแสดงการแบ่งเขตพรมแดนที่เห็นได้ชัด การติดต่อสัญจรไปมาระหว่าง กันเป็นไปได้ด้วยความสะดวก ไม่มีลักษณะธรรมชาติที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางข้ามแดนแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแบบมาลายูและศาสนาอิสลาม อันเป็นศาสนาประจำชาติของสหพันธรัฐมาเลเซียยังคงมีอิทธิพลอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ประกอบกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ทำให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมกระเจิดไปทางมาลายู ใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน และนับถือศาสนา อิสลาม เช่นเดียวกันกับประชาชนในประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

2. สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ

ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยึดอาชีพการกสิกรรม มีการทำสวนยาง เป็นหลัก รองลงไปทำนา ทำสวนผลไม้ และสวนมะพร้าว โดยมากมีที่ดินถือครองเป็นแปลงเล็ก แปลงน้อย ยากแก่การประกอบกิจกรรมขนาดใหญ่ได้ และขาดการออมทรัพย์ในเชิงเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการทำนานั้น ไม่พอเลี้ยงประชาชนในท้องถิ่น

ส่วนการทำสวนยางขนาดใหญ่ จะตกอยู่ในมือของคนต่างด้าว ประชาชนส่วนใหญ่จึงเป็นเพียงกรรมกรสวนยางเท่านั้น ฐานะความเป็นอยู่จึงมักขึ้นอยู่กับราคายางเป็นส่วนสำคัญ คราวใดที่ราคายางสูง ฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนก็ดี ตรงกันข้ามถ้าคราวใดราคายางตกต่ำประชาชนก็มีรายได้น้อยและยากจนไปตามๆกันยิ่งในปัจจุบันนี้ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ทำให้สามารถผลิตยางสังเคราะห์ได้หลายชนิดซึ่งคุณภาพไม่ด้อยไปกว่ายางธรรมชาติยิ่งทำให้ฐานะของประชาชนโดยทั่วไปยากจนลงอย่างมาก

3. สภาพแวดล้อมทางสังคม

สิ่งที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมและแสดงถึงลักษณะความแตกต่างของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้กับประชาชนในภาคอื่นๆของประเทศไทย ได้แก่ ภาษา ศาสนา การศึกษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม

ภาษา ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาไทยไม่ได้ ใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน ศาสนา ประชาชนนับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 60 – 83 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษา โดยเฉพาะชาวไทยอิสลามอยู่ในระดับต่ำมาก ทุ่มหาการศึกษาไปในด้านวิชาศาสนา ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งของชาวไทยอิสลามทุกคน ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงความเป็นพวกเป็นกลุ่มเดียวกัน และทั้งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวชนในกลุ่มให้มีความผูกพันร่วมกันยิ่งมั่นคงสืบไปด้วย

4. สภาพแวดล้อมทางการเมือง

เนื่องจากชาวไทยอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความแตกต่างกับชาวไทยส่วนอื่นของประเทศในเรื่องภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม จึงทำให้ชาวไทยอิสลามในจังหวัดเหล่านี้มีความรู้สึกนึกคิดว่าตนเป็นคนมาลายูมากกว่าที่จะรู้สึกว่าตนเป็นคนไทยทั้ง ๆ ที่ตนเองเกิดในประเทศไทย และมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยตลอดมา ปัญหาของชาวไทยอิสลามในแง่การเมืองก็คือ ความไม่แน่นอนในด้านความจงรักภักดีต่อบ้านเมืองไทยความรู้สึกว่าตนเองมิได้มีผลประโยชน์ร่วมกันกับประชาชนชาวไทยและถือตนเองเป็นคนละพวกกับชาวไทยโดยทั่วไปมักจะให้ความไว้วางใจในหมู่ชนมาลายูด้วยกันยิ่งกว่าคนไทย และถือว่าการปกครองของประเทศ เป็นเรื่องของชนชาวไทยตนเอง นอกจากจะไม่ได้รับผลประโยชน์แล้ว ยังอาจถูกกีดกันเสมือนหนึ่งเป็นผู้อาศัย นอกจากนั้นความมุ่งหมายทางการเมืองก็มุ่งไปทางรวมกลุ่มรัฐมาลายูมากกว่าประเทศไทย ซึ่งสิ่งเหล่านี้มักจะมีผลสะท้อนไป สู่วิถีทางการเมือง รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยพยายามหาหนทางแก้ไขและสร้างความรู้สึกที่ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลให้เกิดขึ้นแก่ชาวไทยอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตลอดมา ทำให้ไม่สามารถเร่งรัดพัฒนากิจการต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมให้เจริญรุ่งเรืองได้

4.1 สภาพปัญหา

ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส นับเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาความขัดแย้งตลอดมา ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญคือ ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน อันเกิดจากโจรก่อการร้าย (จกร.) ทำการชุกกรโหดทรัพย์ ฆาตกรรม ลอบวางเพลิง จับตัวเรียกค่าไถ่ ลอบวางระเบิด ฯลฯ เหตุการณ์ก่อการร้ายนี้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม รัฐบาลทุกสมัยได้พยายามที่จะหาวิธีการยุติปัญหาดังกล่าวและสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นโดยเร็วและถาวร แต่เหตุการณ์ จะสงบไปเพียงชั่วคราว และเกิดความรุนแรงขึ้นมามากเป็นระยะ ๆ และเป็นอยู่อย่างนี้ตลอดเวลาที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้พอสืบสาเหตุการเกิดปัญหาในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้ (วิชาญ, 2539)

4.1.1 ปัญหาทางด้านสังคม-จิตวิทยา

ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวกันอย่างแน่นแฟ้น ภายใต้กรอบของศาสนาอิสลาม ภาษาและวัฒนธรรมอิสลามเป็นบรรทัดฐาน ถึงแม้จะเป็นประชาชนส่วนน้อยของประเทศ แต่ก็เป็นส่วนใหญ่มากของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นการศึกษา “สังคมมุสลิม” จำเป็นต้องศึกษาด้วยความละเอียดอ่อนและระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภาคใต้ การวิเคราะห์ที่ผ่านมาส่วนใหญ่เชื่อว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาทางด้านสังคมจิตวิทยา เป็นอันดับแรก ฉะนั้นในการศึกษาครั้งนี้จะพิจารณาจากปัญหาต่าง ๆ ในบริบททางด้านสังคม-จิตวิทยาเป็นหลัก คือ

1) เกิดจากเอกลักษณ์ทางด้านศาสนา ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ยึดมั่นในเอกลักษณ์ของความเป็นมุสลิมอันมีรากฐานมาจากศาสนาอิสลาม การประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ จะต้องเป็นไปตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามเท่านั้น หรือกล่าวโดยทั่วไปว่า โดยพื้นฐานของศาสนาอิสลามแล้ว มีส่วนทำให้ชาวไทยมุสลิมมีความเคร่งครัดต่อศาสนา ทั้งนี้เพราะศาสนาอิสลามเน้นหนักในหลักความเชื่อหลักการศรัทธาและหลักการปฏิบัติ ดังนั้นกิจกรรมใด ๆ ก็ตามหากมีความขัดแย้ง หรือผิดจากหลักการศาสนาอิสลาม ชาวไทยมุสลิมไม่สามารถรับและกระทำได้

อุดมการณ์ของศาสนาอิสลามที่เห็นได้ชัดและได้สร้างความเป็นที่เป็นนอกรีตทั่วโลก ดังเช่น ความผูกพันที่ยึดรั้งลึกลึกอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์อย่างหนึ่ง ก็คือความรักระหว่างพี่น้องอิสลามได้นำเอาความรู้สึกผูกพันเช่นนั้นมาใช้ประโยชน์เพื่อก่อให้เกิดพลังในสังคมทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เป็นไปในทางที่ดี โดยถือว่ามุสลิมผู้มีศรัทธาทั้งผองเป็นพี่น้องกัน ไม่ว่าเขาจะอยู่ในชุมชนใด ประเทศใด ห่างไกลกันเพียงใดก็ตาม ฉะนั้นความรู้สึกของมุสลิมจะไม่แยกไปตามประเทศที่เขาอยู่ หรือตามชาติที่เขาถือกำเนิดมาประเทศชาติมิใช่ปัจจัยที่ทำให้เขาแตกต่างหรือแบ่งแยกกัน ศาสนาและความศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าองค์เดียวกันเท่านั้นที่สำคัญ ด้วยเหตุนี้ อิสลามจึงปฏิเสธพื้นฐานแคบ ๆ ในเรื่องเชื้อชาติ ว่าเป็นส่วนประกอบของความเป็นปึกแผ่น ความเป็นชาติ ที่มีพื้นฐานมาจากภาษา เผ่าพันธุ์ผิวพรรณ หรือสถานที่เกิดนั้นเป็นเรื่องโบราณเกินไป เนื่องจากในนั้นมีทางตันคือ ทางที่มนุษย์ไม่สามารถเลือกได้ว่า จะเกิดที่ไหน ชาติอะไร ดังนั้นสิ่งที่เรียกว่า “ชาติ” ของอิสลาม จึงเป็นสิ่งที่ก้าวหน้าและแต่ละบุคคลสามารถเลือกเองได้ เพราะเป็นการยึดถือในอุดมการณ์ เดียวกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของเผ่าพันธุ์ ภาษาหรือที่อยู่ (จรัล และ คณะ, 2537)

ปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะศาสนิกอื่น ๆ ไม่เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนาอิสลามและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมุสลิม (อารง, 2519) ดังเช่นมีผู้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า เหตุการณ์รุนแรงในภาคใต้เกิดจากความขัดแย้งในด้านของเอกลักษณ์ และภาวะจิตวิทยา เอกลักษณ์ของ

ชาวมุสลิมล้วนมีรากฐานมาจากศาสนาและวัฒนธรรมทั้งสิ้น

2) เกิดจากการใช้ภาษาต่างกัน (อิมรอน, 2538) ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ภาษามลายูท้องถิ่นได้ฝังรากลึกในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาเป็นเวลานาน กล่าวกันว่า ก่อนที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงประดิษฐ์อักษรไทยด้วยซ้ำ ดังนั้นจึงถือเป็นทรัพย์สินเก่าแก่ของสังคมมุสลิม ภาษาจึงได้ฝังลึกอยู่ในโครงสร้างสังคมและจิตใจของประชาชนจนยากที่จะให้เขาลืมหรือเหวี่ยงทิ้งไปได้ ชาวไทยมุสลิมที่นั่นไม่เคยถือว่า ภาษาไทยเป็นภาษาของเขา

ปัญหาด้านภาษานับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ เพราะชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นเป็นภาษาในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีความแตกต่างกับชาวไทยส่วนใหญ่ของประเทศที่ใช้ภาษาไทยหรือแม้แต่ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดอื่น ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร พระนครศรีอยุธยา นครศรีธรรมราช พัทลุง จะเข็ญตรา เข็ญใหม่ ฯลฯ ก็ใช้ภาษาไทย ปัญหาด้านภาษาที่เกิดขึ้นเพราะชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เกรงจะสูญเสียเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรม เนื่องจากเกรงว่าจะเป็นการหันเหไปจากภาษาและวัฒนธรรมดั้งเดิม จึงไม่ยอมพูดภาษาไทย นอกจากภาษา มลายูท้องถิ่นเท่านั้น

ประเทศไทยใช้ภาษาไทยเป็นภาษาราชการหรือภาษากลางสำหรับประชาชนทุกคนในประเทศ เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกันได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2523 อ้างถึงใน คอลิส, 2538) รัฐบาลจึงพยายามส่งเสริมให้ประชาชนได้เรียนรู้ภาษาไทยตามเกณฑ์บังคับเป็นอย่างน้อย ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนพูดจาสื่อสารเข้าใจกันได้แต่เนื่องจากชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีภาษาดั้งเดิมคือภาษามลายูถิ่นที่เคยใช้มาเป็นเวลานานดังนั้นจึงเป็นปัญหามากในการส่งเสริมการศึกษาด้านภาษาไทย ประชาชนมีความสนใจที่จะเรียนต่อทางศาสนาและบางคนมีความเชื่อว่าภาษาอาหรับเป็นภาษาต้นกำเนิดของศาสนาอิสลาม การเรียนภาษาอาหรับจะได้บุญการเรียนทางอาชีพไม่สำคัญเท่ากับการศึกษาในทางศาสนามุสลิมที่ดีต้องพยายามศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลาทั้งจริงแต่เด็กมุสลิมควรไปเรียนและอยู่ที่ปอเนาะดีกว่า

อิมรอน (2538) กล่าวว่า จุดอ่อนที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับปัญหาทางด้านภาษา ก็คือการที่คนไม่สามารถสื่อความหมายกันได้ชัดเจน ถูกต้องและตรงกับเป้าหมาย ทำให้เกิดความหวาดระแวง และไม่ไว้วางใจกัน ในที่สุดดังนั้นการไม่รู้ภาษาไทยของชาวไทยมุสลิมทำให้เกิดปัญหาหลายอย่างทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การปกครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐติดต่อกับประชาชนได้ลำบาก มีช่องว่างระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน ประชาชนจะคิดคำนึงเรื่องการใช้ภาษาเป็นการแบ่งกลุ่ม (Language served as separatism functions) คือกลุ่มชาวไทยพุทธที่ใช้ภาษาไทยกับกลุ่มชาวไทยมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูท้องถิ่น จึงเป็นโอกาสที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ไม่หวังฉกฉวยโอกาสของให้เกิดความขัดแย้งโดยเอาประกันของความแตกต่างทางด้านการใช้ภาษาที่ต่างกันมาเป็นเครื่องมือการแบ่งแยกกัน

3) เกิดจากสภาพทางการศึกษา เด็กมุสลิมรุ่นใหม่เริ่มสนใจการศึกษามากขึ้น เช่น เรียนภาษาไทยมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังเป็นปัญหาอยู่เช่นเดียวกัน เพราะผู้ปกครองต้องการให้เรียนทางด้านศาสนา ดังนั้น การเรียนวิชาการแขนงอื่น ๆ จึงไม่ได้รับความนิยมนเท่าที่ควร ปัญหาของการเรียนวิชาสามัญในระดับต่ำทำให้มีอุปสรรคต่อการสื่อสารทำให้ขาดโอกาสในการเลือกอาชีพที่ดี เป็นต้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ปัญหาทางการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ คือการไม่ได้รับความรู้ทางโลก (ความรู้สามัญ) เพื่อจะนำไปเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพเท่าที่ควร ยกเว้นแต่บางคนผู้ซึ่งมองการณ์ไกลเท่านั้นที่เห็นความจำเป็นในการเรียนให้สูงขึ้น จึงพยายามเรียนต่อตาม โอกาสที่พึงมีและอำนวยความสะดวกให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพในอนาคต

4) เกิดจากสภาวะทางด้านจิตวิทยา อิมรอน (2538) กล่าวไว้ว่า เป็นปัญหาเกี่ยวกับความรู้สึกของกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเห็นได้ชัดเจนในเรื่อง “ความสำนึกของความแตกต่าง” ความสำนึกเช่นนี้ มีอยู่ทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นไทยพุทธ ไทยมุสลิม และจะเป็นธรรมชาติของชน กลุ่มน้อยที่เกิดความรู้สึกดังกล่าว (สุทธิพงศ์ และ คณะ, 2539) เช่นความหวาดระแวงว่าจะถูกเอารัดเอาเปรียบจากชนกลุ่มใหญ่เกิดความรู้สึก “พวกเขา” กับ “พวกเรา” เกิดความรู้สึกว่า คนกลุ่มอื่นดูถูกวัฒนธรรม (Ethnocentrism) ความรู้สึกเหล่านี้จะฝังลึกซึมซับมาเป็นเวลานานและหากมีเหตุกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมขึ้นแล้ว ความไม่เข้าใจและความหวาดระแวงก็จะเพิ่มมากขึ้น

ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับกลุ่มจะเป็นความรู้สึกที่ฝังแน่นยากที่จะเลือนหายและกลายเป็นจิตวิทยาของกลุ่ม ตัวอย่างความรู้สึกที่ชาวไทยมุสลิมไม่ชอบและฝังใจจนเป็นความรู้สึกของกลุ่มคือการเรียกขานชาวไทยมุสลิมว่า “แขก” เป็นคำที่กระทบกระเทือนจิตใจมาก เพราะคำว่า “แขก” คือผู้ที่มาเยือนหรือคนถิ่นอื่น คนแปลกหน้า แต่ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ไม่ใช่คนแปลกหน้าไม่ใช่คนที่มาเยือนจึงรังเกียจที่จะถูกเรียกว่า “แขก” เพราะนอกจากจะไม่ตรงกับความหมายของคำ (โมหัมมัด, 2530) แล้วยังก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก (Alienated) อีกด้วย ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งกาย อาหารการกิน ภาษาพูด แม้แต่ประเพณี ศาสนปฏิบัติบางอย่างของชาวไทยมุสลิมเขาจะมีความรู้สึกว่าจะได้รับการดูถูกทางวัฒนธรรมจากศาสนาอื่นอยู่เสมอความรู้สึกที่สั่งสมมาเป็นเวลานานดังกล่าวได้ทับทวีเข้าเรื่อย ๆ จนกลายเป็นการต่อสู้ทั้งในด้านความคิดและการแสดงออกทางพฤติกรรมบางอย่าง และเป็นสาเหตุหนึ่งของความขัดแย้งและลุกลามจนเป็นขบวนการที่ขัดแย้งกับรัฐบาลมาจนถึงปัจจุบันนี้

4.1.2 ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

โดยภาพรวมของประชากรจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประมาณร้อยละ 70 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ การทำสวนยางพารา ทำนาข้าว ทำสวนผลไม้ รองลงมาคือ ทำอาชีพประมง รับจ้างทั่วไป

และค้าขายตามลำดับ ราษฎรส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และมีรายได้ต่อหัวต่ำ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจสามารถสรุปได้ดังนี้

1) เกิดจากความยากจน ราษฎรยังมีความยากจนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการขาดการศึกษา กล่าวคือ มีการศึกษาในระดับต่ำ ไม่มีความรู้จึงไม่สามารถแสวงหางานที่ดีได้จึงต้อง ทำงานระดับที่ต้องใช้แรงงาน เป็นแรงงานราคาถูก แรงงานไร้ฝีมือ เมื่อสภาวะเศรษฐกิจถดถอยสูงขึ้น รายรับจึงไม่พอกับรายจ่ายที่จำเป็นต้องเป็นหนี้สิน และก่อให้เกิดสภาวะความยากจนขึ้น

2) เกิดจากโครงสร้างพื้นฐานการผลิตแคบ นักวิชาการส่วนใหญ่ยอมรับและมีความเห็นว่า โครงสร้างพื้นฐานการผลิตของภาคใต้ยังแคบอยู่ กล่าวคือ มีการผลิตเพียงภาคเกษตรเป็นหลักเพียงอย่างเดียว ไม่มีภาคธุรกิจการค้าบริการ การท่องเที่ยวและการเงินการธนาคาร จึงทำให้เส้นทางในการพัฒนาความเจริญทางธุรกิจมีน้อย ทั้งนี้อาจจะมีสาเหตุที่อยู่เบื้องหลังอื่นอีก เช่น การขาดการลงทุน ไม่มีใครกล้าลงทุน เพราะกลัวว่าจะถูกเรียกค่าคุ้มครองจากโจรก่อการร้าย

นอกจากนี้ แบบแผนการทำการเกษตรของภาคใต้เป็นการเกษตรแผนเก่า คืออาศัยฤดูกาลตามธรรมชาติเป็นเกณฑ์ ถ้าปีใดเกิดฝนทิ้งช่วงไม่ตกตามฤดูกาล ก็เกิดความแห้งแล้ง พืชพันธุ์ต่าง ๆ ก็แห้งแล้งล้มตายไป ทำนองเดียวกัน ถ้าปีใดเกิดฝนตกชุก น้ำท่วมไร่นา พืชผลก็เกิดความเสียหายส่งผลให้เกษตรกรไม่มีผลผลิต ได้รับผลกระทบกระเทือนโดยตรงและอุปสรรคอีกประการหนึ่ง คือจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดระบบการผันน้ำและการชลประทานที่ดี ขาดแอ่งน้ำสำหรับกักเก็บน้ำไว้ใช้เมื่อฝนตกก็จะไหลลงสู่ทะเลหมด ในฤดูแล้งน้ำก็ไม่เพียงพอเช่นเดิม ส่วนด้านเทคโนโลยี ทางเกษตรก็เช่นเดียวกันประชาชนไม่ได้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มากนัก คงอาศัยประสบการณ์เดิมในการผลิตทำให้ผลตอบแทนต่ำ

3) เกิดจากการทำงานต่ำกว่าระดับเกณฑ์มาตรฐาน เป็นสภาวะที่ประชาชนในท้องถิ่นมีเวลาว่างมากไปใช้เวลาฟุ่มเฟือยไม่เป็นประโยชน์ไม่เห็นความสำคัญของการทำงาน กล่าวคือประชาชนจะพอใจต่อการกรีดขางเพียงครึ่งวัน อีกครึ่งวันจะไม่พยายามทำงานอื่น ๆ ต่อ รอคอยจะทำงานกรีดขางในวันต่อไปทำให้ช่วงเวลาที่เหลือเกิดการสูญเปล่า ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศใช้เวลาทำงานในแต่ละวันไม่ต่ำกว่า 8-12 ชั่วโมงซึ่งการทำงานที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเช่นนี้ไม่ส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนมุสลิมภาคใต้โดยเฉพาะการพัฒนาอาชีพใหม่ ๆ เพื่อเป็นรายได้เสริมเพราะประชาชนส่วนใหญ่มีค่านิยมในการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม มีความเฉื่อยชา เกียจคร้าน ซึ่งนับว่าเป็นการสูญเสียโอกาสในทางเศรษฐกิจ

ดังนั้น แม้ว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจได้แต่จากการพัฒนาที่ผ่านมาไม่ได้ส่งผลให้ภาคเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้เจริญเติบโตเท่าที่ควร (สุทธิพงศ์ และ คณะ, 2539) การพัฒนาดำเนินการอย่างจำกัดอยู่บนฐานการผลิตสาขาเดิม เพียงปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและการตลาดเพิ่มขึ้นเท่านั้น การขยายสาขาการผลิตไปสู่สาขาอื่น ๆ เป็นไปอย่างเชื่องช้า นอกจากนี้ นักธุรกิจ นักลงทุนในพื้นที่และนอกพื้นที่ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายได้อ้างสาเหตุที่สำคัญคือ ความไม่สงบที่มีอยู่ในพื้นที่และทำเลที่ตั้งที่อยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ คือ กรุงเทพฯ ทำให้เกิดความลังเลในการตัดสินใจลงทุน การพัฒนาที่ล่าช้าดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อโดยตรงคือ ไม่สามารถรองรับการเจริญเติบโตทางสังคมและการใช้กำลังแรงงานในพื้นที่และได้ส่งผลทางอ้อมกับปัญหาอื่น ๆ ตามมาเป็นลูกโซ่ เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด ปัญหาความไม่พอใจของประชาชนต่อรัฐบาล ที่เห็นว่ารัฐบาลไม่จริงจังในการแก้ปัญหา ปากท้องของประชาชน

4.1.3 ปัญหาทางด้านการเมืองการปกครอง

นิวัตร (2544) กล่าวว่า iva ปัญหาที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองคือการที่มีกลุ่มโจรก่อการร้าย (จกร.) เกิดขึ้นมากมายหลายกลุ่มในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มโจรเหล่านี้ได้สร้างความไม่สงบสุขในพื้นที่ ประชาชนไม่ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพราะถูกขู่กรรโชกทรัพย์ ด้กข่มขู่ทำร้าย ลอบวางระเบิด เป็นต้น กลุ่มโจรก่อการร้ายเหล่านี้ได้ดำเนินการติดต่อกันมาเป็นเวลานาน บางกลุ่มเป็นโจรที่มีอุดมการณ์ต้องการแบ่งแยกดินแดน บางกลุ่มเป็นโจรธรรมดาที่มีความต้องการให้เกิดความวุ่นวาย บางกลุ่มเป็นโจรที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมือง บางกลุ่มเป็นข้าราชการที่คิดชั่วฉกฉวยผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นโจรกลุ่มใดก็ตาม ล้วนแล้วแต่ทำให้เกิดปัญหาทางการเมืองการปกครองทั้งสิ้น ซึ่งพอสรุปสาเหตุการเกิดปัญหาได้ดังนี้

1) เกิดจากการไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย ที่มาของความไม่มั่นคงทางด้านการเมืองการปกครองจะมีสาเหตุมาจากเรื่องความสำนึกในด้านชาติพันธุ์และเผ่าพันธุ์ กล่าวคือ ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้บางกลุ่มมีความสำนึกในด้านเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ว่า ตนเองไม่ใช่คนไทย แต่เชื่อว่าในอดีตกาลเป็นคนที่อยู่ในคาบสมุทรมาลายู มีการผสมผสานหลายเผ่าพันธุ์ รวมทั้งการผสมกับคนไทยที่อพยพไปจากภาคกลางอีกด้วย จนในที่สุดคนพวกนี้กลายเป็นคนไทยในภาคใต้ที่แตกต่างไปจากคนไทยในภาคกลาง ในด้านรูปร่างหน้าตาและผิวพรรณ คนเหล่านี้นับถือศาสนาอิสลาม บางครั้งเรียกตนเองว่าคนมาเลย์ไทย ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล และโดยสาเหตุที่ได้ รื้อฟื้นด้านเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ และความเป็นมุสลิม คนเหล่านี้ใฝ่ฝันจะปกครองตนเอง ไม่ต้องการอยู่ภายใต้การปกครองของผู้มิใช่มุสลิม (กาเฟร) จึงเกิดความคิดต่อต้าน และต้องการอิสระจึงก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการคิดแบ่งแยกดินแดนขึ้น หรือก่อความไม่สงบขึ้น เป็นต้น

ประเด็นความมั่นคง นับเป็นเรื่องที่น่าวิตกและห่วงใยมาก โดยเฉพาะเยาวชนไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เรียนอยู่ในปอเนาะ อาจจะถูกผู้ไม่หวังดีต่อประเทศชาติชักจูงไปในทางที่ผิด เข้าไปร่วมขบวนการก่อการร้ายแสดงความรุนแรงและก่อความไม่สงบได้ง่าย แม้ว่ามีนักวิชาการบาง ท่าน เช่น ผศ.ดร. จริญญา มะลูลีม (Thaipost, 2547) จะให้เหตุผลว่า ปอเนาะ ไม่น่าเกี่ยวข้องกับ การก่อการร้ายที่เกิดขึ้น เพราะปอเนาะเป็นโรงเรียนสอนศาสนาและจริยธรรมให้แก่เยาวชน ซึ่งในความเป็นจริงปอเนาะมีอยู่ 2 แบบ คือปอเนาะที่กลายเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม โดยมี สว. หลาย คนเป็นเจ้าของเช่น คาโต๊ะอุมาร์ ตอยิบ ส่วนอีกแบบคือปอเนาะแบบดั้งเดิมที่มีครู 1 คน และนักเรียน 15-20 คนมาอาศัยอยู่ที่บ้านของครูโดยใช้ฟิงเล็ก ๆ เป็นที่สอนไม่มีเงินเดือน (Matichon, 2547) ผู้มาเรียนจะต้องนำข้าวสาร อาหารมาให้ ครูผู้สอนจึงไม่มีความทะเยอทะยานทางด้านวัตถุ ปอเนาะเป็น แหล่งพักพิงทางใจทางศาสนาของคนมุสลิม

อย่างไรก็ตามชาวมุสลิมคงไม่ปฏิเสธว่าครั้งหนึ่งในอดีตภายหลังยุคเปลี่ยนแปลงการปกครองได้มีนโยบายจัดการการศึกษาให้อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติ การศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนเอกชนซึ่งผลของการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ทำให้ปอเนาะ 150 แห่ง จาก 500 กว่าแห่งใน 3 จังหวัดภาคใต้ ปิดตัวเองเป็นการประท้วงรัฐบาลและหนึ่งในจำนวนนั้น คือ ปอเนาะ ที่อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส (ทางนำ, 2547) ปิดตัวเองพร้อมประกาศต่อสู้ด้วยอาวุธ ต่อต้านรัฐบาล ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการ B.R.N. (Barisan National Revolusi) แนวร่วมปฏิวัติ แห่งชาติ ภายใต้การนำของ ฮายีอับดุลการิม สะฮียาแซ ทั้งนี้เนื่องมาจากเจ้าของ ปอเนาะ หรือโต๊ะครู ถือว่ารัฐบาลแทรกแซงกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมมลายู (ทางนำ, 2547) ซึ่งขบวนการ B.R.N. มียอดกำลังพลประมาณ 175-195 คน (ไม่รวมกลุ่มอิสระ) หลังจาก ตุลาคม พ.ศ. 2531 ถึง ปัจจุบันทางการข่าวทราบว่า (นิวัตร, 2544) สภาพวิถีชีวิตของขบวนการ B.R.N. ในประเทศมาเลเซียได้ จัดส่งกำลังเข้ามาปฏิบัติการก่อการร้ายในเขตจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สงขลาและสตูลเพิ่ม มากขึ้นแต่ยังไม่ทราบจำนวนที่แน่ชัด

นอกจากขบวนการ B.R.N. ยังมีขบวนการโจรก่อการร้าย (ขจก.) กลุ่มอื่นๆอีกที่พยายาม ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เช่น แนวร่วมกู้เอกราชปัตตานี (B.N.P.P.) ขบวนการพูโล หรือ องค์การปลดปล่อยปัตตานี (P.U.L.O) และขบวนการมุจาฮิดีน (B.B.M.P.) แต่ ปัจจุบันได้สลายตัวแล้วและกลายมาเป็นมือปืนรับจ้างที่รับจ้างก่อการร้ายในพื้นที่ภาคใต้ซึ่งผลพวง ของการก่อการร้ายในชุมชนมุสลิมภาคใต้ทำให้ประเทศชาติขาดความมั่นคง เพราะการกระทำของ กลุ่มโจร ส่วนใหญ่เป็นการทำลายที่ก่อให้เกิดการสูญเสียทั้งสิ้น เช่น การลอบวางระเบิดสถานีรถไฟ หาดใหญ่ เหตุการณ์ฆ่าคนงานสวนยาง 5 ศพ ฆ่าตัดศีรษะ 2 ศพ อา-หลาน เหตุการณ์ลอบวางระเบิด 8 แห่งพร้อมกันในจังหวัดปัตตานี การฆ่าตัดศีรษะตัวประกัน และการยิงถล่มสถานีตำรวจภูธรอำเภอเจาะ

ไอร้อย จังหวัดนครราชสีมา ใน พ.ศ. 2544 ซึ่งก่อนหน้านี้ใน พ.ศ. 2536 มีการเผาโรงเรียนคันเดียว 35 โรง และมีการลอบทำร้ายครูอยู่อย่างต่อเนื่อง ทำให้รัฐต้องจัดหางบประมาณในการซ่อมสร้างโรงเรียนและสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูในพื้นที่ แทนที่จะนำงบประมาณไปพัฒนาประเทศชาติในส่วนอื่น ๆ ที่จำเป็น กลับต้องนำมาชดเชยในส่วนที่เกิดจากน้ำมือของคนในชาติเดียวกัน

สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันฝ่ายบ้านเมืองยังไม่มี ความชัดเจน ว่าการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากอะไร และเป็นการกระทำของกลุ่มไหนแต่มีเหตุการณ์บางเหตุการณ์ที่พอจะเกี่ยวโยงการกระทำของกลุ่มโจรไปสู่อปเณาะ ก็คือ กลุ่มผู้สร้างสถานการณ์หรือผู้ต้องสงสัยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่นที่พยายามสร้างความเชื่อถือ และความศรัทธาซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า ในชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทยนั้นอปเณาะจะเป็นที่รวมของกลุ่มวัยรุ่นมุสลิมที่มีศักยภาพมากที่สุดและเหตุการณ์ล่าสุด 3 นักเรียนอปเณาะแห่งหนึ่งในเขตเทศบาลยะลาลอบเข้าคุกาคเลาฐานปฏิบัติการของทหารกองร้อยชุดเฉพาะกิจที่ 4151 บ้านปูโรง (ไทยรัฐ, 2547) จนทำให้อปเณาะเป็นที่จับตามองของฝ่ายรัฐบาลภายใต้แนวคิดที่ว่าความไม่สงบที่เกิดขึ้นอาจได้รับการสนับสนุนจากอปเณาะ หรือโต๊ะครู ซึ่งรัฐบาลจะต้องหาทางพิสูจน์ ป้องกัน และแก้ไขต่อไป

2) เกิดจากความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล ทั้งนี้เป็นเพราะรัฐบาลแต่ละชุดที่ผ่านมา มักบริหารราชการได้ไม่นาน แก้ปัญหาไม่ต่อเนื่อง ไม่สามารถทำงานแก้ปัญหาตามนโยบายของรัฐได้ ฯลฯ ตามปกติรัฐบาลมีหน้าที่ปกครองดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีความสุข แต่ถ้าหากประชาชนไม่ได้รับความสุขโดยทั่วหน้า ย่อมเป็นการบั่นทอนเสถียรภาพของรัฐบาลโดยตรง ซึ่งหากพิจารณาตั้งแต่อดีตเป็นต้นมาจะเห็นได้ว่า ปัญหาการเมืองการปกครองได้เกิดขึ้นมานานแล้วตั้งแต่ดินแดนทางภาคใต้ถูกแบ่งออกเป็น 7 หัวเมือง จนถึงปัจจุบันการทำทลายอำนาจรัฐมีอยู่ตลอดเวลา ซึ่งรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยพยายามใช้นโยบายการปกครองแบบประนีประนอมในการแก้ปัญหา แต่สามารถแก้ไขได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้นการที่รัฐบาลไม่สามารถให้ความคุ้มครองหรือให้ความสงบสุขแก่ประชาชนได้ฝ่ายค้านมักจะหยิบยกปัญหาความไม่สงบสุขเป็นกระทุ้งถามรัฐบาล ในกรณีที่หาผู้กระทำความผิดมาลงโทษไม่ได้ ย่อมชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารประเทศ ไม่มีเสถียรภาพที่มั่นคง เช่น กรณีการเผาโรงเรียน 35 แห่งในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนครราชสีมา เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2536 มีการวิจารณ์กันว่า อาจจะเป็นการทำลายชื่อเสียงของประเทศ และรัฐบาลในขณะนั้น

3) เกิดจากการกระทำของโจรก่อการร้าย เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีกลุ่มโจรก่อการร้าย (จกร.) หลายกลุ่ม เช่น แนวร่วมกู้เอกราชปัตตานี (B.N.P.P.) ขบวนการพูโล หรือ องค์การปลดปล่อยปัตตานี (P.U.L.O) และขบวนการมูจาฮิดีน (B.B.M.P.) ได้พยายามสร้างอิทธิพลโดยการก่อวินาศกรรม ชุกรรโชกทรัพย์ ทำลายชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนได้รับความเสียหายตลอด

มา การกระทำดังกล่าวทำให้ประชาชนไม่ได้รับความปลอดภัย และเกิดความสงบสุข ซึ่งประชาชนที่เข้ามาหาถิ่นประกอบอาชีพโดยสุจริตได้รับเคราะห์กรรมจากการกระทำของโจรก่อการร้าย เช่น ถูกระเบิด ทำให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ครุฑจี้ตัวเรียกค่าไถ่ทำให้สูญเสียอิสรภาพ เสียทรัพย์สินเงินทอง บางรายเสียชีวิต สภาวะดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ใน “สภาวะเสี่ยงและไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน” (Being under the circumstances of risks and insecurities to life property)

สำหรับเป้าหมายของขบวนการโจรก่อการร้าย (ขจก.) (นิวัตร, 2544) จากหลักฐานต่าง ๆ ที่รวบรวมได้พอจะประมวลได้ว่าขบวนการโจรก่อการร้าย (ขจก.) ต้องการที่จะยกดินแดน 3 จังหวัดภาคใต้ไปรวมกับรัฐกลันตันอย่างไรก็ตามอุดมการณ์ของพวกเขาแบ่งแยกดินแดนแตกต่างกันไป 3 แนวทางคือ

(1) พวกนิคมกษัตริย์ พวกนี้ต้องการให้มีกษัตริย์หรือที่ทางมาเลเซียเรียกว่า สุลต่าน เป็นผู้ปกครองรัฐและมีแนวโน้มว่าถ้าพวกนี้มีอิทธิพลเหนือกลุ่มแนวความคิดอีก 2 แนว ก็จะนำเอาดินแดนที่สามารถจัดตั้งเป็นรัฐอิสระได้แล้วนี้ไปขึ้นกับมาเลเซีย หัวหน้ากลุ่มนิคมกษัตริย์ ได้แก่ ตวนกู อับดุลยะลา นาแซร์ ซึ่งมีนายคือเริะ (เปาะเียะ) เป็นหัวหน้ากลุ่มหน่วยกำลังอยู่ในประเทศไทย กำลังของกลุ่มนี้อยู่ในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของจังหวัดนราธิวาสตอนเหนือและจังหวัดปัตตานีตอนใต้

(2) พวกนิคมการปกครองระบอบสาธารณรัฐ พวกนี้ต้องการให้มีการปกครองในระบอบสาธารณรัฐมีประธานาธิบดีเป็นประมุขโดยการเลือกตั้งจากประชาชนพวกนี้ได้แก่บรรดาโต๊ะครูสอนศาสนาตามปอเนาะบางคนที่เคยไปศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย มีความเลื่อมใสในระบอบการปกครองแบบประธานาธิบดี อย่างไรก็ตามกลุ่มนี้มีหน่วยกำลังถืออาวุธไม่มากนักได้แต่สอดแทรกอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของ 3 จังหวัดเพื่อเผยแพร่แนวความคิดออกไป

(3) พวกนิคมคอมมิวนิสต์ หัวหน้าสำคัญคือนายหะยี ยูโซะได้ทำการปลุกระดมมวลชนกลุ่มนี้มีกำลังอยู่ในพื้นที่ตอนเหนือของจังหวัดปัตตานีกับบางส่วนของจังหวัดยะลาและจังหวัดสงขลาซึ่งเป็นเขตติดต่อกัน

ขณะนี้ทั้งสามกลุ่ม ยังร่วมมือกันได้เพราะมีเป้าหมายหลักเหมือนกัน คือแบ่งแยกดินแดนจากประเทศไทย สำหรับกลุ่มนิคมกษัตริย์นั้นสามารถรวมตัวกันเป็นปีกแผ่นและมีกองกำลังติดอาวุธออกปฏิบัติการส่วนกลุ่มนิคมการปกครองระบอบสาธารณรัฐและกลุ่มนิคมคอมมิวนิสต์ยังไม่มีกำลังเข้มแข็งมีเพียงแต่แนวนโยบายทางการเมือง จึงต้องร่วมมือกับกลุ่มนิคมกษัตริย์ไปก่อน ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินงานของขบวนการโจรก่อการร้าย (ขจก.) ได้แก่

ราษฎรชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด ค้อยการศึกษาราษฎรเป็นจำนวนมากไม่สามารถพูดภาษาไทยได้นิยมพูดภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน บางคนมีความเชื่อผิด ๆ ว่าศาสนาเป็นเครื่องแบ่งชาติ โดยเข้าใจว่าผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามคือคนมลายู ปัญหาเหล่านี้เกื้อกูลต่อการดำเนินงานของขบวนการโจรก่อการร้ายเป็นอย่างยิ่ง เพราะขบวนการโจรก่อการร้ายดำเนินงานโดยอาศัยประเด็นเรื่อง เชื้อชาติ ภาษา และศาสนาเป็นข้ออ้างในการชักจูงชาวไทยมุสลิมให้สนับสนุนอุดมการณ์ในการแบ่งแยกดินแดน ทั้งนี้เนื่องมาจากชาวไทยมุสลิมเป็นผู้ที่เคร่งครัดศาสนา

การยกเอาประเด็นเรื่อง การที่ข้าราชการกดขี่ข่มเหงราษฎรมาเป็นจุดเร้าความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อข้าราชการเนื่องจากมีข้าราชการนอกรีดบางกลุ่มสร้างปัญหาบ่อนทำลายภาพพจน์ที่ดีงานของข้าราชการ ทำให้ขบวนการโจรก่อการร้ายใช้เป็นเงื่อนไขในการปลุกกระดมมวลชนโดยการโฆษณาชักจูงให้ราษฎรมุสลิมเอาใจออกห่างจากรัฐบาล

การได้รับการสนับสนุนจากภายนอกประเทศทั้งในด้านวัตถุ และด้านกำลังใจ มีส่วนช่วยให้การดำเนินงานของขบวนการโจรก่อการร้ายมีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การที่สามารถหลบหนีไปพักพิงในเขตมาเลเซียในยามที่ถูกทางการปราบปรามเป็นสิ่งที่ช่วยประกันความปลอดภัยให้กับสมาชิกขบวนการโจรก่อการร้าย

การแสวงหารายได้จากการปิดสวนยางพาราที่ดี การจับคนไปเรียกค่าไถ่ที่ดี การปล้นทรัพย์จากชาวบ้านที่ดี ตลอดจนการแสวงหาเงินโดยวิธีการต่าง ๆ นับว่าทำรายได้อย่างมากมาให้กับขบวนการโจรก่อการร้าย ซึ่งเงินที่ได้มาส่วนใหญ่นำไปใช้ในการสนับสนุนและจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยมาใช้ในการต่อต้านรัฐบาล

ปัจจัยสนับสนุนขบวนการโจรก่อการร้ายเหล่านี้ ยังคงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่เอื้อต่อการก่อความไม่สงบในชุมชนมุสลิมในทุกโอกาสและจะยังคงดำรงอยู่ตลอดไปหากรัฐบาลยังไม่สามารถหามาตรการในการแก้ไข และดำเนินการไปในทิศทางที่ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรม

การปฏิบัติตัวไม่เหมาะสมของข้าราชการ กล่าวกันโดยทั่วไปในหมู่ประชาชนว่า ข้าราชการบางคนในอดีตปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม เช่น ข่มขู่ เอารัดเอาเปรียบแสวงหาผลประโยชน์ ถูกเหยียดหยามชาวไทยมุสลิม ดังนั้น ข้าราชการจึงขาดความสัมพันธ์กับประชาชน ดังเช่น (Thomas, 2518 อ้างถึงใน ชัดติยา, 2537) สรุปบทความเรื่องความรุนแรงทางการเมืองของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ความไม่คุ้นเคยต่อระบบบริหารและความไม่พึงพอใจต่อทัศนคติและพฤติกรรม

ของข้าราชการ การขาดความสัมพันธ์อย่างมีความหมายระหว่างประชาคมมุสลิมกับประชาคมพุทธ ความมั่งคั่งที่รวมศูนย์ในหมู่นักที่ไม่ใช่มุสลิม สภาวะเศรษฐกิจที่เสื่อมโทรมลงและความล้มเหลวของเจ้าหน้าที่ในอันที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ชาวบ้าน ล้วนมีผลต่อสำนึกที่แปลกแยกและความเชื่อของชาวไทยมุสลิมในแถบนี้ว่า คนเป็นพลเมืองชั้นสองซึ่งสิ่งนี้จะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดความไม่สงบทางการเมือง

4.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด

ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นปัญหาสำคัญที่ทำลายความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนรวม เพราะยาเสพติดไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดปัญหาเฉพาะตัวผู้เสพ บุคคลใกล้ชิด ครอบครัว สังคมและประเทศชาติเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดปัญหาระหว่างประเทศอีกด้วย จึงต้องมีการให้ความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขอย่างจริงจัง ปัญหายาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ขยายตัวทวีความรุนแรงและสลับซับซ้อนมากขึ้น จากตัวยาเสพติดประเภทกัญชาและเฮโรอีนที่ใช้เสพกันอย่างแพร่หลายได้ขยายไปสู่การใช้สารระเหย ยาบ้า ยาแก้ไอ วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในรูปยาเม็ดชนิดต่าง ๆ และยังมีปัญหาการลักลอบซื้อขายยาที่ใช้ในการบำบัดรักษาบางตัว เช่น เมทธาโดน (Methadone) มาใช้เป็นยาเสพติดอีกด้วยซึ่งกลุ่มผู้เสพยาเสพติดเหล่านี้มีทั้งกลุ่มชาวประมงกลุ่มเยาวชน ทั้งไทยพุทธมุสลิมและกลุ่มหญิงบริการ

การแพร่ระบาดของยาเสพติดใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีสาเหตุมาจากหลายองค์ประกอบด้วยกัน เช่น การศึกษาและเศรษฐกิจเมื่อประชาชนมีการศึกษาน้อยเกิดภาวะการว่างงานจึงหันมาขายยาเสพติดเป็นที่พึ่งเมื่อติดยาเสพติดประกอบกับไม่มีงานทำก็ต้องหาหนทางหาเงินมาเพื่อซื้อยาเสพติด ก็จะก่อการลักทรัพย์หรือชิงทรัพย์ เมื่อมีสมัครพรรคพวกเป็นกลุ่มก็รวมตัวกันเป็นขบวนการเรียกค่าคุ้มครองจากบรรดาเจ้าของสวนยางหรือผู้มีฐานะอันเป็นเหตุให้เกิดความไม่สงบขึ้นและจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนและผู้นำศาสนา กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ครู/อาจารย์ พบว่าปัญหาความไม่สงบที่ปรากฏอยู่ในชุมชนมุสลิมภาคใต้มีสาเหตุมาจากการแพร่ระบาดของยาเสพติดมากที่สุด (นิวัตร, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ ผศ.ดร. จรัส มะดูลิ้ม ที่กล่าวว่า วิชาครูสอนศาสนาไม่น่าจะมีส่วนในการกลุ่เด็กในปอเนาะให้กระทำความผิด ซึ่งจริงๆ แล้วเด็กที่ถูกชักจูงง่ายจะเป็นพวกที่ไม่เรียนศีลธรรม เช่น ว่างจากการประมง ทำสวนยาง ติดยาเสพติด แต่อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทุกครั้งที่จับได้เป็นเด็กมุสลิมสาเหตุสำคัญคือ เด็กพวกนี้ติดยามาก่อน ไร้อนาคตหรือชอบใช้ชีวิตต่างจากคนส่วนใหญ่ซึ่งในทรรศนะของผม เด็กที่เกเรหรือไม่ก็ถูกเลี้ยงสอน โดยชี้ให้เห็นว่าการกระทำอะไรก็ตามไม่ได้เป็นเรื่องเลวร้าย ขณะเดียวกันก็ได้เงินซึ่งคนที่ไม่มียอดเงินแค่ 700-800 บาทก็มีความหมายเด็กพวกนี้มีเยอะ (Thaipost, 2004) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าในชุมชนมุสลิมภาคใต้มีวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดจริง และเด็กกลุ่มนี้อาจมีความสัมพันธ์กับความไม่สงบที่เกิดขึ้นก็ได้

แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ

ความมั่นคงของชาติ ไม่ใช่เฉพาะการมีและการใช้กำลังทหารเข้าป้องกันประเทศ ต่อศัตรูที่รุกรานเข้ามาแต่อย่างเดียว แต่ย่อมรวมถึงการที่จะก่อให้เกิดความสุข ความสมบูรณ์ ความเรียบร้อย ขึ้นภายในประเทศ ดังนั้น ความมั่นคงแห่งชาติย่อมหมายถึง ความปลอดภัย การรักษา การป้องกัน และการประกันให้ชาติบ้านเมืองดำรงอยู่ได้ ตลอดจนทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติด้วย

สมประสงค์ (2520) กล่าวว่า วิชาความมั่นคงของชาติมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ คือ 1. ประชาชนของชาติ 2. ความสงบสุขของประชาชน 3. ผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นความมั่นคงของประชาชน ทั้งนี้เพราะประชาชนได้รวมตัวขึ้นมาเป็นชาติ นับตั้งแต่บุคคลรวมตัวกันเป็นครอบครัว หลาย ๆ ครอบครัวรวมตัวกันเป็นชุมชน และ ชุมชนที่มีขนาดใหญ่ หรือชุมชนย่อยหลาย ๆ ชุมชนรวมกันยึดถือปฏิบัติในสิ่งที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันก็กลายเป็นสังคม เมื่อเป็นสังคมขนาดใหญ่ โดยมีประชาชน มีอาณาเขตที่แน่นอน มีอำนาจอธิปไตย มีระบบการดำเนินงานกิจการในสังคมของตนเองก็กลายเป็นชาติ

ในขณะที่ สภาความมั่นคงแห่งชาติ (2540) กล่าวว่า วิชาความมั่นคงแห่งชาติ คือ “การอยู่รอด ปลอดภัยและความเจริญก้าวหน้าของชาติ” ซึ่งแยกได้เป็น 3 เรื่อง คือ

- 1) การป้องกันและรักษาเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน
- 2) การดูแลให้ประชาชนในชาติอยู่เย็นเป็นสุข มีความสามัคคี เคารพซึ่งกันและกัน พร้อมทำงานร่วมกันเมื่อชาติมีภัย และสามารถดำรงรักษาสถาบันสำคัญของชาติ
- 3) การป้องกันรักษาเกียรติภูมิ ศักดิ์ศรีและผลประโยชน์ของชาติในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ

ความหมายเฉพาะของความมั่นคงแห่งชาติในสถานการณ์ปัจจุบัน คือ การปกป้องวิถีชีวิตคนในสังคม และการดูแลให้สังคมปรับตัวผ่านพ้นวิกฤตในช่วงเปลี่ยนผ่านโดยสังคมเสียหายน้อยที่สุด โดยการให้คนในชาติมีวิธีที่จะจัดการกับความเห็นที่ต่างกัน ในลักษณะที่ทำให้ทุกกลุ่มความเห็นมีอยู่ได้ในสังคม โดยมีความสามัคคี มีความเป็นธรรมในสังคม มีความสงบร่มเย็นเป็นสุข รวมทั้งการที่สังคมไทยสามารถอยู่กับเพื่อนบ้านอย่างมีความสมานฉันท์ และสามารถอยู่กับโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง โดยที่คนไทยร่วมกันกำหนดชะตากรรมตัวเองได้

ในอดีตที่ผ่านมาความมั่นคงแห่งชาติอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาสถานการณ์ที่มีภัยหรือศัตรูที่ชัดเจน คือ ภัยจากลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่ในปัจจุบันสถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปกล่าวคือไม่ปรากฏศัตรูที่ชัดเจนเช่นในอดีต แต่มีปัญหาที่หลากหลายและซับซ้อนทั้งจากที่สะสมมาในอดีตรวมกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ถ้ามิได้เตรียมการป้องกัน และแก้ไขไว้ล่วงหน้าแล้ว คนในชาติขาดความสามัคคี กลไกรัฐและประชาชนไม่พร้อมที่จะแก้ปัญหาร่วมกัน ทำให้เกิดผลกระทบต่อภาพพจน์ เกียรติและศักดิ์ศรีของประเทศ จึงจำเป็นต้องให้การเปลี่ยนผ่านของสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นไปอย่างสมดุลไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อให้มีผลกระทบต่อประเทศชาติและประชาชนน้อยที่สุด

1. ความจำเป็นที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ

ภายหลังจากรัฐบาลได้กำหนดให้มีนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้เมื่อปี พ.ศ. 2521 และปรับปรุงแก้ไขเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2523 โดยกำหนดให้กระทรวงมหาดไทยจัดตั้งหน่วยงานในลักษณะศูนย์รวม การบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้รับผิดชอบในการควบคุมกำกับ ดูแลการดำเนินงานตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ของทุก ๆ กระทรวง ทบวง กรมในพื้นที่ต่อมาสำนักนายกรัฐมนตรีมีคำสั่งที่ 8/2524 ลงวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2524 แก้ไขปัญหาการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อรองรับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2523 โดยยกเลิกคำสั่งเกี่ยวกับการบริหารราชการที่มีอยู่เดิม ขณะเดียวกันก็ได้กำหนดบทบาทของหน่วยงานสำหรับทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายนอกจากนี้คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีข้างต้นได้มอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน จัดตั้งกองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหารที่ 43 (พตท.43) ขึ้นในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 เพื่อทำหน้าที่ป้องกันปราบปรามการก่อการร้ายทุกรูปแบบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย เพื่อให้มีองค์กรปฏิบัติงานตามมติคณะรัฐมนตรี และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่กำหนดไว้ กระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งที่ 156 / 2524 เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2524 จัดตั้งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เรียกโดยย่อว่า ศอ.บต. สำหรับปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งระยะที่ผ่านมาหน่วยงานนี้สามารถดำเนินบทบาทภารกิจที่ประสบผลสำเร็จระดับหนึ่ง (นิวัตร, 2544) ต่อมาสำนักนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งที่ 56 / 2539 เมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2539 โดยยกเลิกคำสั่งที่ 8/2524 และปรับปรุงการบริหารในจังหวัดชายแดนภาคใต้ใหม่ซึ่งส่งผลให้สถานะและบทบาทภารกิจของ ศอ.บต. มีความชัดเจนและมีเอกภาพต่อการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ยิ่งขึ้น

ส่วนอำนาจหน้าที่ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมในปัจจุบันพบว่าศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ประสบปัญหาการประสานการบริหารงาน ตลอดจนการยอมรับในอำนาจหน้าที่ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้จากหน่วยงานต่าง ๆ เนื่อง

จากความแตกต่างในแนวทางการปฏิบัติและแนวนโยบายของแต่ละหน่วยงาน ตลอดจนความไม่ชัดเจนของอำนาจหน้าที่ ที่ไม่มีกฎหมายมารองรับทำให้เกิดข้อจำกัดในการปฏิบัติงานและเห็นควรให้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่มารองรับและเห็นควรให้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ออกมาเป็นกฎหมาย โดยมีข้าราชการการเมืองระดับรองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี ประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเข้ามากำกับดูแล เพื่อให้เกิดการยอมรับมากขึ้นบทบาทของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เห็นว่าทำได้ดีแล้ว คือ บทบาทด้านการปรับปรุง ประสิทธิภาพของข้าราชการ บทบาทในด้านประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานของรัฐบทบาทในการประสานความร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับเอกชน และบทบาทในด้านเสริมสร้างความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีต่อประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศมุสลิม และบทบาทในการสนับสนุนผู้นำมุสลิมเข้ามามีส่วนร่วมทางราชการแต่บทบาทของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังพบว่ามีปัญหาควรปรับปรุงแก้ไขคือบทบาทด้านการพัฒนาเศรษฐกิจควรสรรหาผู้เชี่ยวชาญในด้านเศรษฐกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการ บทบาทในการสรรหา โยกย้าย และบรรจุแต่งตั้งข้าราชการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรมีอำนาจอย่างเต็มที่ในการพิจารณาดำเนินการโดยออกเป็นตัวบทกฎหมายที่ชัดเจนกว่าในปัจจุบัน บทบาทในการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้รางวัลและการลงโทษควรมีอำนาจเด็ดขาดกว่าในปัจจุบัน บทบาทด้านการข่าวศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรสรรหาบุคลากรที่มีความชำนาญการข่าวและควรเพิ่มงบประมาณให้มากขึ้นบทบาทในการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรสรรหาบุคลากรที่มีความชำนาญงานในการประชาสัมพันธ์เพิ่มงบประมาณ และบทบาทในการดำเนินการบริหารและประสานนโยบายให้เกิดเอกภาพศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเพิ่มอำนาจให้มีการสั่งการได้ ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานเกิดความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สถานการณ์ในปัจจุบันมีสภาพค่อนข้างวิกฤตทุกด้าน ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ประกอบกับมีสถานการณ์ที่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงโดยมีรูปแบบหรือทิศทางที่จะจัดการ กับความขัดแย้งหรือแย้งชิงความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ การรวมกลุ่มในภูมิภาคเพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิทธิมนุษยชนหรือทรัพยากรธรรมชาติรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พ.ศ. 2540 สังคมไทยจึงต้องการหาทางออกเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ทั้งหลาย และหาทิศทางเดินของสังคมต่อไปและให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สังคมไทยได้เข้าสู่ยุคของการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม การเปลี่ยนแปลงในทิศทางใหม่เป็นไปในกรอบความคิดที่น่าแบบอย่างมาจากประเทศที่พัฒนาแล้วในรูปของการแข่งขันและการค้าเสรี การลงทุนขนาดใหญ่ การพัฒนาโครงการพื้นฐาน (Infrastructure) และการพัฒนาเพื่อคุณภาพชีวิตใหม่ ในขณะนั้นองค์ความรู้ใหม่ ถ้าไม่พอก็ส่งคนไปศึกษาต่างประเทศนำเข้าเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์และเร่งส่งเสริมการลงทุนตามกระแสของระบอบเศรษฐกิจเสรีให้มากที่สุด สถานการณ์ดังกล่าวคงไม่มีใครสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าหลังจากที่ประเทศไทยพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ

ฉบับที่ 1-7 แล้วในบทสรุปของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จะวิเคราะห์เพิ่มเติมว่า แม้ด้านเศรษฐกิจก็ประสบปัญหามากมายด้วยและกำลังปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปต่อมาแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันปี พ.ศ. 2540 ให้ความสำคัญกับ “การมีส่วนร่วมของคนในสังคมและการเห็นคุณค่าของความเป็นคน” เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงจาก “อำนาจ” “ระบบอุปถัมภ์” และ “วัตถุ” ผลกระทบจากสภาพปัญหาต่าง ๆ ประเทศไทยก็ต้องปรับตัวให้สัมพันธ์กับสถานการณ์ใหม่โดยไม่สามารถแยกสถานการณ์ภายในประเทศออกจากสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงของโลก

การปรับยุคสมัยของไทยในมิติด้านความมั่นคงในอดีตความมั่นคงของชาติเกิดจากการเผชิญปัญหาภัยคุกคาม เห็นได้ว่า เราต้องมีกำลังความเข้มแข็งด้านอาวุธ การใช้หลักนิยมทางทหารและการพัฒนายุทธศาสตร์การป้องกันให้ชาติอยู่รอดปลอดภัยบทเรียนที่จำเป็นต้องใช้นโยบายพึ่งพาหาอำนาจเป็นตัวอย่างของความสำเร็จในการรักษาเอกราชอธิปไตย ในภาวะวิกฤตครั้งใหม่ จากปัญหา เศรษฐกิจที่เกิดขึ้น สถานการณ์ภัยคุกคามและโลกที่เปลี่ยนแปลงไปก็ยังมีเรื่องการกระทบกระทั่งต่อความไม่สงบปลอดภัยของประเทศไทย การปกป้องผลประโยชน์ทางทะเล ความไม่สงบที่ยังคงมีอยู่ การก่อการร้ายข้ามชาติ อาชญากรรมข้ามชาติ ยาเสพติด ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ฯลฯ

การบริหารหรือการทำให้ชาติมั่นคงจะต้องหารูปแบบใหม่หรือจะใช้แบบเดิมโดยจะต้องมีแผนงาน (สามารถ, 2540) แนวทางการปฏิบัติที่จัดเตรียมไว้อย่างเป็นระบบ ช่วยให้นักบริหารวิกฤตการณ์หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้เกี่ยวข้อง สามารถป้องกันเตรียมการตอบโต้ และฟื้นฟูแก้ไขวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การแก้ปัญหาความขัดแย้งมีหลายวิธีขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ไม่มีสูตรสำเร็จในการแก้ปัญหา แต่มีแนวโน้มเป็นไปในทางสันติมากขึ้น แม้แต่ในสังคมโลก องค์การสหประชาชาติ และองค์การระดับภูมิภาคต่าง ๆ ได้เพิ่มบทบาทในการแก้ไขปัญหา และยุติข้อขัดแย้งระหว่างประเทศเพื่อไม่ให้เกิดการใช้กำลังหรือความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาในสังคมไทย ถึงแม้ว่าความขัดแย้งทางอุดมการณ์ จะหมดไป แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน ปัญหาที่สะสมไว้ในยุคที่ไม่เป็นประชาธิปไตยปัญหาเหล่านี้ถูกหยิบยกขึ้นมาเรียกร้องให้มีการแก้ไขเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อประชาชน ซึ่งแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหความขัดแย้งในประเทศไทย คือการใช้แนวทางสันติวิธี

ไพบูลย์ (2540) กล่าวว่า ความสำเร็จของสันติวิธี หมายถึง การไม่ใช้ความรุนแรงใน “ การจัดการ ” แก้ไขปัญหาความขัดแย้งอันเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ของกลุ่มคนในสังคมด้วยการปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นมิตรพร้อมที่จะเข้าใจ ยอมรับปัญหาอุปสรรคของแต่ละฝ่ายเพื่อหาแนวทางไปสู่ข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างแท้จริง

วิฑูรย์ (2538) เสนอหลักการแก้ไขปัญหาคัดแย้งโดยสันติวิธีไว้ดังนี้

หลักการประการแรก การมองความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติธรรมดา ความขัดแย้งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และความขัดแย้งโดยตัวของมันเองไม่ใช่ปัญหา แต่ปัญหายู่ที่ว่าเราจะจัดการหรือแก้ไขความขัดแย้งนั้นได้อย่างไร ฉะนั้นเป้าหมายของคนที่มีเจตจำนงในการจัดการกับปัญหาไม่ได้คือการพยายามหลีกเลี่ยง หรือหนีปัญหา แต่อยู่ที่การพยายามเพิ่มทักษะให้กับตัวเองเพื่อที่จะช่วยแก้ปัญหา หรือช่วยให้ผู้อื่นสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามความต้องการของคนเหล่านั้นได้

หลักการประการที่สอง กระบวนการในการจัดการปัญหาและสร้างความสัมพันธ์ มีความสำคัญพอ ๆ กัน การพยายามปรับปรุงความสัมพันธ์ของกลุ่มอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ถ้าขาดกระบวนการในการจัดการที่ดี เนื่องจากมีบ่อยครั้งที่กลุ่มมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวทั้งสองฝ่าย และไม่พยายามที่ปรองดองกันหรือพูดคุยกันเพื่อแก้ไขปัญหาก็อาจสร้างหรือปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มโดยการจัดการให้มีการพบปะหรือประชุมกัน ถือได้ว่าเป็นก้าวแรกของการกระบวนการที่มีความสำคัญมากในการเจรจา แต่จะต้องตามมาด้วยการพยายามแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหาอย่างแท้จริง ไม่เช่นนั้น การประชุมก็จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อะไร โดยตัวแทนของกลุ่มทั้งสองฝ่ายอาจจะมีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ที่จริงใจต่อกัน

หลักการประการที่สาม ในการแก้ปัญหาคัดแย้ง เราถือว่าทัศนคติที่แตกต่างกันในประเด็นที่ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับสังคมเป็นเรื่องปกติ แต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับปัญหามักจะยึดถือเอาทัศนคติของตนเองว่าเป็นวิธีที่ถูกต้องในการแก้ไขปัญหานั้น ตัวอย่างเช่น มีความคิดเห็นแตกต่างกันมากมายในเรื่องการจัดการทรัพยากรน้ำ ในการสร้างความสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตของทางเศรษฐกิจ และการรักษาสีเขียว การแก้ปัญหาคัดแย้งอาจจะต้องใช้วิธีการเน้นการปรับปรุงสื่อสารระหว่างกลุ่มซึ่งมีประโยชน์และทัศนคติที่แตกต่างกัน ตัวเราทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ ความเข้าใจที่ดีขึ้นในเรื่องความต้องการ และทัศนคติของกลุ่มกลุ่มหนึ่งก็จะสามารถสร้างฐานที่ดีขึ้นให้แก่กลุ่มอื่นๆทุกกลุ่มในการที่จะเจรจาพูดคุยถึงความแตกต่างที่มีระหว่างกลุ่ม

หลักการประการสุดท้าย ในการแก้ปัญหาคัดแย้งใด ๆ ก็ตามจะต้องคำนึงถึงสิทธิของทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้น ในการที่จะมีบทบาทโดยตรงในการร่วมกันแก้ปัญหา ฉะนั้นกระบวนการในการแก้ปัญหานั้นเป็นกระบวนการที่เอื้อให้ทุก ๆ ฝ่ายได้รับผลกระทบจากปัญหามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหานั้น ๆ เหตุผลก็คือ ถ้าหากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้ร่วมในการแก้ปัญหา วิธีการหรือแนวทางในการแก้ปัญหานั้นจะมีประสิทธิภาพกว่า เพราะผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจะมีข้อมูลและประเด็นปัญหาอื่น ๆ ที่สัมพันธ์ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นมากกว่าบุคคลภายนอก

(สำนักงานสภาพัฒนาการสังคมแห่งชาติ อ้างถึงใน จิระนันท์, 2543) ได้อธิบายความหมายของสันติวิธีว่า สันติวิธีเป็นกรอบความคิดหรือทัศนคติ และเป็นวิธีปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ทั้งในการดำเนินวิถีชีวิตปกติ และเมื่อต้องเผชิญกับความขัดแย้ง โดยมีความมั่นใจว่า สามารถทำให้คนที่เห็นต่าง ๆ หรือขัดแย้งสามารถอยู่ร่วมกัน โดยแต่ละฝ่ายเคารพความเท่าเทียมและพยายามที่จะเรียนรู้การอยู่ร่วมกันด้วยการแบ่งปันกันเอาใจเขามาใส่ใจเรา และไม่ใช้ความรุนแรงเป็นทางเลือกเมื่อเกิดความขัดแย้ง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม มิติหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติ: สันติวิธี

การทำความเข้าใจ และการรับรู้เกี่ยวกับเพื่อนร่วมชาติที่ต่างวัฒนธรรมในหมู่คนไทยมีน้อยที่พอมีก็รู้จักในลักษณะผิวเผิน เช่น รู้เกี่ยวกับการแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมที่แสดงออกโดยการดูจากสื่อมวลชนจากการไปท่องเที่ยวแต่ในความจริงของการสร้างความเข้าใจ กันให้เกิดความสามัคคีในชาติ และให้เกิดพลังในการแก้ปัญหาของชาติร่วมกัน อาจต้องเข้าใจเพื่อนร่วมชาติให้ลึกลงไปมากกว่าการรู้จักตามปกติ

การเข้าใจ “ปัญหา” ต่าง ๆ ของเพื่อนร่วมชาติ อาจเป็นวิธีที่ได้ผลในเชิงลึก เช่น ปัญหาที่เผชิญในการปรับตัว หรือปัญหาที่ต้องหาที่พึ่งพาวิธีการต่าง ๆ ในการทำงานร่วมกัน จะช่วยให้เกิด ความสัมพันธ์ในเชิงความเป็น “พวกเดียวกัน” ต่างกันเวลาเรียนรู้จากประสบการณ์ทั่วไป

ขณะนี้ในโลกหลังสงครามเย็น รัฐบาลหรือคนส่วนใหญ่ในหลาย ๆ ชาติ กำลังหันกลับ มาดูคนส่วนน้อยต่างวัฒนธรรมในชาติ และจะเห็นปัญหาในสังคมของตนในหลายรูปแบบ เช่น ศรีลังกา อินโดนีเซีย ฯลฯ เมื่อเกิดปัญหาเศรษฐกิจ มีปัญหาขัดแย้ง ทางการเมืองก็จะไปลงความเห็นจากความคิดที่ฝังใจว่าคนส่วนน้อยเป็นปัญหา และจะติดภาพนั้นตลอดไป

ที่จริงแล้ว ทุกส่วนในชาติมีทั้งคนดี และคนไม่ดีเป็นเรื่องปกติ ไม่ควรไปเหมารวมเผ่าพันธุ์ว่าเป็นอย่างนั้น ความคิดเช่นนี้ในสังคมไทยเคยมีประสบการณ์บทเรียนจากคนจีน และผู้มีเชื้อสายจีน หรือคนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่หลาย ๆ คนมีทัศนคติในอดีตที่เป็นไปในทางลบ เช่น คนจีน ลูกจีน เห็นแก่ตัวหรือความเข้าใจจดจำสภาวะที่ “เห็นงูเห็นแขกให้ตีแขกก่อน ” การเรียนรู้ในทางลบจนเป็นทัศนคติฝังลึกลงไปในการรู้สึกต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนและต้องต่อสู้กับการเสนอข่าวสารในทางลบ

การเรียนรู้ปัญหาการปรับตัวและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ว่าเพื่อน ๆ ร่วมชาติต่างวัฒนธรรม กำลังมีความทุกข์อะไร เป็นการเข้าใจเพื่อนร่วมชาติใน “มิติเชิงวัฒนธรรม” การสร้างความสัมพันธ์ ในทางนี้จะมีผลเชิงลึก เพราะการเข้าใจว่าเพื่อนร่วมชาติมีปัญหาอะไร ยากลำบากในการปรับตัวอย่างไร หรือเผชิญกับ

การเปลี่ยนแปลงอย่างไร จะช่วยให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้และเข้าใจกันมากขึ้น และเมื่อมีปัญหา ก็จะช่วยในการทำงานร่วมกัน งานด้านความมั่นคงจึงมีความลึกในการคิดและเป็นการมองเพื่อนร่วมชาติในลักษณะที่ลึกกว่าการติดต่อสัมพันธ์กันปกติเพราะเป้าหมายของความมั่นคงมองระยะยาวและลึกลงไป ในวิถีชีวิตของเพื่อนร่วมชาติที่จะต้องมีความสามัคคี พร้อมทำงานร่วมกันเมื่อชาติมีภัย ซึ่งจะมีความสำคัญอย่างมากต่อการทำยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคง และการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

การมองเพื่อนร่วมชาติและคนต่างวัฒนธรรมในมิติเช่นนี้ สามารถนำมาใช้ได้ทุกกลุ่มชนไม่ว่าจะเป็น จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือภาคอื่น เพราะชายแดนประเทศไทยตลอดแนว มีคนต่างวัฒนธรรมอยู่ทั้งสิ้น คนเหล่านี้มีทั้งวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม และมีวัฒนธรรมร่วมกันที่อยู่ในวัฒนธรรมใหญ่ของชาติ (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2536)

แนวคิดเรื่องความขัดแย้ง

1. สาระสำคัญของทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนฐานนิยามที่ว่า

องค์กรทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการเป็นเจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้กำหนดรูปแบบขององค์การอื่นในสังคม นั่นคือ โครงสร้างของชนชั้น การจัดระเบียบเชิงสถาบันระบบค่านิยม ความเชื่อ ลัทธิ ศาสนา หรือระบบความเชื่ออื่น ๆ ของสังคมล้วนเป็นภาพสะท้อนหรือได้รับอิทธิพล จากองค์กรทางเศรษฐกิจทั้งสิ้น

องค์กรทางเศรษฐกิจในสังคมใด ๆ ย่อมมีขุมพลังเป็นต้นกำเนิดการขัดแย้งเชิงปฏิวัติระหว่างชนชั้นในสังคมนั้นจะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้นเสมอ (ยกเว้นสังคมแบบคอมมิวนิสต์) การขัดแย้งปฏิวัติระหว่างชนชั้นนั้นเป็นกระบวนการวิภาษวิธี (Dialectics) และจะเกิดขึ้นเป็นยุคเป็นสมัยโดยองค์กรทางเศรษฐกิจจะกำหนดการแบ่งสังคมเป็นชนชั้นต่าง ๆ ออกเป็น 2 พวก คือ พวกชนชั้นกรรมาชีพและชนชั้นนายทุน ซึ่งท้ายที่สุดจะมีการโค่นล้มชนชั้นที่ปกครองโดยชนชั้นที่ถูกปกครอง

การขัดแย้งจะมีลักษณะเป็นสองขั้ว (Bi-polarity) คือ ขั้วหนึ่งได้แก่ชนชั้นที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งอยู่ในภาวะเงื่อนไ้แบบหนึ่ง และอีกขั้วหนึ่ง คือชนชั้นผู้ปกครองหรือกลุ่มที่ได้เปรียบในสังคมอย่างไรก็ตาม ตามแนวความคิดของมาร์กซ์ สามารถสรุปเป็นข้อความสั้น ๆ ที่เข้าใจได้ง่าย คือ

1) ในลักษณะที่ความสัมพันธ์ของสังคมแสดงลักษณะอันเป็นระบบ แต่ความสัมพันธ์นี้ก็เต็มไปด้วยความสนใจที่ขัดแย้งกันอยู่ในตัว

- 2) ข้อเท็จจริงนี้แสดงว่า ระบบสังคมต่างเป็นตัวช่วยการขัดแย้งอย่างเป็นระบบ
- 3) ดังนั้นการขัดแย้งจึงเป็นลักษณะที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และมีอยู่ดาษดื่นในระบบสังคม
- 4) การขัดแย้งเช่นนั้นจะแสดงออกมาเป็นความสนใจที่ตรงกันข้ามกับคนสองพวก
- 5) การขัดแย้งมักเกิดการแบ่งปันสิ่งของที่หายาก ที่เด่นชัดที่สุด คือ อำนาจ
- 6) การขัดแย้งเป็นแหล่งที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงในระบบสังคม

2. จากทฤษฎีความขัดแย้งของมาร์กซ์สามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์ความไม่สงบของชุมชนมุสลิมในจังหวัดภาคใต้ของไทยได้ใน 2 ประเด็น คือ

2.1 ประเด็นที่ 1 ความรู้สึกแปลกแยก

อัสหมัด สมบูรณ์ บัวหลวง (2547) ได้อธิบายไว้ว่า ตามแนวคิดของมาร์กซ์นั้นชนชั้นกรรมาชีพรู้สึกแปลกแยกเพราะชนชั้นนายทุนเอารัดเอาเปรียบแต่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนมุสลิมมีสาเหตุมาจากประชาชนในท้องถิ่นรู้สึกว่าเป็นพลเมืองชั้นสองของสังคมถูกเอารัดเอาเปรียบจากพลเมืองชั้นหนึ่งหรือคนพุทธที่เป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกที่ตนเองมีความแปลกแยกแตกต่างจากคนไทยพุทธในพื้นที่ในหลาย ๆ ด้านได้แก่

2.1.1 มิติทางประวัติศาสตร์มุสลิม ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นชาติพันธุ์มลายูมีประวัติศาสตร์การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตามกลไกการเมืองของภูมิภาคจากนครรัฐลังกาสุกะยึดถือฮินดูพราหมณ์ และพุทธ (ประมาณ พ.ศ. 700-2000) ต่อมาเป็นนครรัฐอิสลามปาตานี คารุสชาลาม (พ.ศ. 2043-2353) และมาแพ้สงครามประเพณีกับสยามเมื่อ พ.ศ. 2329 ใช้เวลาพัฒนาการกว่า 2,000 ปีจนเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยอย่างสมบูรณ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2445 จากประวัติศาสตร์จะเห็นได้ว่าเดิมชุมชนมุสลิมภาคใต้เคยนับถือศาสนาฮินดู พราหมณ์และพุทธมาก่อนนับ 1,000 ปี ก่อนที่จะเปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามเมื่อ 500 กว่าปี แต่การเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยใหม่อย่างเบาบาง ทำให้ความจริงของประเทศถูกปกปิดให้ดำมืดมาโดยตลอด เป็นสาเหตุหนึ่งทำให้ประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นถูกละเลยทำให้คนในชาติไม่รับรู้ความหลากหลายของคนชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่ประกอบเป็นชนชาติไทยในปัจจุบัน จนนำมาสู่ปัญหาความขัดแย้งด้านชาติพันธุ์ของคนในชุมชน

2.1.2 มิติทางศาสนา วิถีศาสนาปฏิบัติที่ส่งเสริมให้ละหมาดรวมกัน (ญุมอะฮ์) ที่สุเหร่าหรือมัสยิดให้ทุกคนต้องละหมาดวันละ 5 เวลา คือ ก่อนฟ้าสาง หลังเที่ยงวัน ก่อนพระอาทิตย์ตกดิน หลังพระอาทิตย์ตกกลางคืนส่วนใหญ่ผู้คนในชุมชนจะเดินทางไปร่วมทำพิธีที่สุเหร่าและมัสยิดเมื่อการเดินทางไปร่วมละหมาดทำให้มีอุปสรรคอาจจะโดยสาเหตุใดก็ตาม เช่น กลัวในความไม่ปลอดภัย การ

คุกคามทางจิตใจ ฯลฯ หมายถึงวิถีธรรมกำลังถูกทำลายซึ่งมุสลิมถือว่าเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่และเจ็บปวดที่สุด

2.1.3 มติดการแสวงหาความรู้ วิถีธรรมอิสลามได้กำหนดให้ชายหญิงเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกสาขาวิชาเพื่อการดำรงอยู่อย่างพอเพียงแก่ตัวเองและครอบครัว เพื่อให้สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างสมบูรณ์ตามอัฏภาพ

การเรียนการสอนแบบดั้งเดิมคือปอเนาะการสอนการอ่านคัมภีร์อัล-กุรอาน การอธิบายกิตาบ (ตำราศาสนา) ตามสุเหร่า ตามบ้านพักผู้นำทางศาสนาเพื่อเสริมสร้าง และพัฒนาความรู้ของตนเองให้มากยิ่งขึ้น โดยมีผู้รู้เป็นผู้สอนครูสอนมีคุณวุฒิและวิทยุติที่มากมายประชาชนเรียกว่า โต๊ะครู พลวัตรการถ่ายทอดความรู้ได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทำให้มุสลิมภาคใต้เป็นสังคมที่เข้มแข็งสามารถรักษาความเป็นชุมชนดั้งเดิมมากที่สุดสังคมหนึ่งของประเทศสถาบัน โต๊ะครูจึงถือเป็นสถาบันหนึ่งที่มีค่ายิ่งของมุสลิม

2.1.4 มติดทางวัฒนธรรม ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีวัฒนธรรมทับซ้อนจากอดีตคือ วัฒนธรรมมลายูและวัฒนธรรมอิสลาม ประเพณีการปฏิบัติใด ๆ ที่เป็นเรื่องคิงามไม่ขัดกับหลักศีลธรรม ยังคงมีการปฏิบัติและรักษา เช่น ภาษามลายู การไปมาหาสู่ร่วมงานบุญระหว่างญาติพี่น้องในชุมชนที่เป็นมุสลิมและพุทธซึ่งวัฒนธรรมบางอย่างสามารถเป็นสื่อสร้างความเข้าใจให้กับคนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี แต่จะต้องมีกระบวนการกลั่นกรองอย่างมีความเข้าใจในแนวคิดดั้งเดิม

ความเป็นชาติพันธุ์มลายูในความรู้สึกรักของคนมุสลิมภาคใต้ ตลอดจนเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้ชนชั้นบริหารตลอดจนคนไทยหลายคนมองว่ามุสลิมอยู่ที่ไหนมีแต่เรื่องวุ่นวาย ยิ่งตอกย้ำความรู้สึกแปลกแยกในกันบั้งหัวใจของคนมุสลิมมากยิ่งขึ้น ความรู้สึกแตกต่างนี้เองที่เป็นแรงผลักดันให้คนมุสลิมต้องการที่จะปกครองตนเองหรือไปเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐมลายูซึ่งมีความเหมือนหรือใกล้เคียงเชิงชาติพันธุ์มากกว่าประเทศไทย อันเป็นสาเหตุของความขัดแย้งทางสังคมระหว่างพลเมืองชั้นหนึ่ง(ชาวไทยพุทธ) ซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่และทำหน้าที่บริหารประเทศ กับพลเมืองชั้นรองหรือชั้นสอง (ชาวไทยมุสลิม) ตามความรู้สึกของคนมุสลิมภาคใต้

2.2 ประเด็นที่ 2 การถูกกดขี่โดยผู้มีอำนาจ

ความประพฤติดของข้าราชการ มีส่วนสำคัญต่อปัญหาความไม่สงบในชุมชนมุสลิมภาคใต้ เนื่องจากชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ไม่พอใจในทัศนคติและความประพฤติดของข้าราชการไทยพุทธบางคนโดยมองว่า

2.2.1 ไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาโดยถือความสุจริตและความเที่ยงธรรมเป็นหลัก และอาศัยตำแหน่งหน้าที่หาประโยชน์ใส่ตนโดยวิธีการพลิกแพลงต่าง ๆ นานา

2.2.2 มีความลำเอียงในการปฏิบัติหน้าที่โดยปฏิบัติต่อชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธอย่างเห็นอกเห็นใจ ในขณะที่ปฏิบัติต่อชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามหรือชาวไทยมุสลิมอย่างเข้มงวดกวดขัน ไม่มีการอะลุ่มอล่วยผ่อนผันผ่อนยาวกันเลย

2.2.3 ข้าราชการบางคนไม่เข้าใจในศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดภาคใต้ แทนที่จะพยายามศึกษาหาความรู้ความเข้าใจเพื่อให้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานและเข้าถึงประชาชนกลับดูหมิ่นเหยียดหยามว่าชาวไทยมุสลิมเป็นพวกโง่งมงายหัวเก่า เป็นต้น

2.2.4 ข้าราชการบางกลุ่มให้ร้ายและกล่าวหาประชาชนอย่างไม่เป็นธรรมแล้วเนิ่นการจับกุมในข้อหาอันธพาลหรือแบ่งแยกดินแดน

ซึ่ง อัสหมัด, สมบูรณ์ และ บัวหลวง (2547) ได้สรุปว่าความประพฤติดและการปฏิบัติของข้าราชการไทยพุทธในพื้นที่บางส่วนดังกล่าวนี้มีส่วนผลักดันให้ชาวไทยมุสลิมบางคนหรือบางกลุ่มมีความรู้สึกแปลกแยกต่อสังคมไทยและรัฐบาลไทยอันนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้ง อย่างไรก็ตาม ปัญหาการกดขี่จากผู้มีอำนาจเริ่มคุกคามความไม่สงบในสังคมมุสลิมมาตั้งแต่ครั้งอดีตซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1) การตกผลึกของนโยบายชาตินิยมจากสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เจ็บปวดแก่ชนกลุ่มน้อยในสังคม โดยเฉพาะนโยบายการส่งนักปกครองที่ไม่คำนึงถึงคุณภาพการบำบัดทุกข์บำรุงสุขเท่าที่ควร บรรดานักปกครองเหล่านี้ได้สร้างฐานอำนาจและความมีอคติต่อคนท้องถิ่น เช่น การจับผู้นำทางศาสนาโดยปราศจากคำตอบแห่งความยุติธรรมจากรัฐเกือบทุกสมัย การห้ามสอนภาษามลายูในโรงเรียนและชุมชนการสั่งปิดโรงเรียนสอนศาสนาแบบดั้งเดิมหรือปอเนาะ เป็นต้นการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและน่ากลัวเหล่านี้ยังฝังอยู่ในความทรงจำของคนไทยมุสลิมเพราะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทัศนะอิสลามหมายถึงการเปลี่ยนแปลงความศรัทธา กลายเป็นคนนอกโรค

2) นโยบายการบริหารปกครองสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีลักษณะเหมือนการยึดครองมากกว่าการปกครอง นักการปกครองและเจ้าหน้าที่เกือบทุกหน่วยที่ถูกส่งไปทำงานใน 3 จังหวัดส่วนใหญ่ไม่รับรู้และไม่พยายามทำความเข้าใจในความแตกต่างตลอดจนละเลยไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควรกับการศึกษาถึงโครงสร้างของสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษาของคนท้องถิ่น ความไม่เข้าใจเรื่องความแตกต่างของมุสลิมเช่นนโยบายการผสมกลมกลืนโดยการสร้างนิคมและอพยพชาวไทยอีสานเข้า

ไปอาศัย การจัดส่งข้าราชการไปปฏิบัติงาน มีสัดส่วนไม่เหมาะสมและขาดการตรวจสอบศักยภาพความสามารถ การเข้าไปในความแตกต่างทำให้เกิดการกดขี่เอารัดเอาเปรียบดูถูกดูแคลนคนท้องถิ่น

การยกกองกำลังจำนวนมากที่พร้อมด้วยอาวุธสงครามและยุทโธปกรณ์ทั้งรถหุ้มเกราะ รถจี๊ปติดปืนยิงเร็วไปค้นบ้านชาวบ้าน การจู่โจมตรวจค้นแหล่งสงฆ์ในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามเอกชน/ปอเนาะเสมือนหนึ่งเป้าหมายนั้นคือศัตรูร้ายที่ต้องการจัดการอย่างเด็ดขาดให้นักเรียนชายเข้าแถวพิมพ์ลายนิ้วมือเกือบทั้งโรงเรียนเพราะสงฆ์จะเป็นแนวร่วมการปล้นปืนและเผาโรงเรียน ซึ่งกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของคนมุสลิมอย่างมาก

การตรวจค้นหาผู้ร้ายหรือหาของผิดกฎหมายในชุมชนมุสลิมโดยใช้สุนัขดมกลิ่น การอุ้มฆ่า การจับกุมผู้ต้องสงสัยในคดีต่าง ๆ โดยไม่มีมูลความจริงการจับตายผู้ต้องสงสัยตลอดจนการจับกุมผู้กระทำผิดโดยใช้ความรุนแรง ใช้อาวุธสงคราม ปืนยิงเร็ว ระเบิด จนทำให้ประชาชนล้มตายจำนวนมาก หรือแม้กระทั่งจับกุมผู้กระทำผิดไม่ได้ต้องเค้นและกดดันให้เมีย ลูก พ่อ แม่ ญาติพี่น้องรับภาระแทน ล้วนเป็นการกระทำของฝ่ายบ้านเมืองที่มีอำนาจและกฎหมายอยู่ในมือจนทำให้ชาวไทยมุสลิมรู้สึกว่าตนเป็นฝ่ายถูกกระทำโดยไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้มีอำนาจและสังคม อันนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ตามแนวคิดด้านการพัฒนา ขอมรับการขัดแย้งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงดังนั้นการขัดแย้ง (Conflict) จึงไม่ใช่การทะเลาะวิวาท (Quarrel) ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคล กลุ่มคน สังคมย่อมมี การขัดแย้งอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะการขัดแย้งเกิดจากกระบวนการวิภาษวิธี กล่าวคือย่อมมีข้อเสนอ (Thesis) เป็นที่ตั้งของสภาพที่เป็นจริงของสังคม คือสภาพการณ์ที่เป็นอยู่จริง ๆ การจะแก้ไขเพื่อจะแสวงหาสิ่งที่ดีกว่า ย่อมเกิดข้อขัดแย้ง (Antithesis) มาหักล้างจนเป็นที่ยอมรับที่เรียกว่า ข้อสรุป (Synthesis) ซึ่งจะกลายเป็นสภาพที่เป็นจริง (Thesis) อีกต่อไปจากกระบวนการดังกล่าวที่ดำเนินการ อย่างต่อเนื่องจึงถือได้ว่าเป็นแหล่งที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงของสังคม

อรพินท์ (2533) ได้ให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมหรือในด้านอื่น ๆ กระแสแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น เกิดจากปัญหาและความล้มเหลวในการดำเนินงานพัฒนาในอดีตซึ่งเน้น และให้ความสำคัญกับบทบาทของคนภายในนอกชุมชน ละเลยศักยภาพและความสามารถของคนในชุมชน อันนำมาซึ่งความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนและนอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันอีกด้วย ดังนั้นจึงได้มีการเคลื่อนไหวและหันมาทบทวนถึงกระบวนการพัฒนาที่ผ่านมา ทำให้ได้ข้อสรุปว่า ประชาชนว่าจะเป็นผู้กำหนดเป้า

หมายเหตุท้าย ของการพัฒนา และโดยเฉพาะในกระบวนการพัฒนาแล้วประชาชนน่าจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและแสวงหาทางออกด้วยตัวเองรวมทั้งการตัดสินใจ และประเมินผลด้วยตนเอง ว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร

3. กรอบแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการจัดการความขัดแย้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. 2540 ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยยึดหลักต่อแนวคิด Good governance ได้แก่ การบริหารการปกครอง กลไกประชาธิปไตย การบริหารจัดการที่ดี การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี อันหมายถึง การกำหนดกลไกและกติกาในสังคมเพื่อให้บริการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของสังคมเพื่อการพัฒนา เสถียรภาพ ความสงบสุขและความมั่นคงในสังคมที่มีอยู่คู่สังคมไทยทุกยุคทุกสมัย (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี 30 มิถุนายน พ.ศ. 2542) หลักธรรมาภิบาลภาครัฐ (Good Governance) เป็นระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประกอบด้วย หลักนิติธรรม (Rule of Laws) การกำหนดหลักกติกา กฎระเบียบที่ชัดเจน เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับ หลักความโปร่งใส (Transparency) ต้องมีระบบการบริหารงานและการตัดสินใจที่โปร่งใสสุจริต ผู้รับบริการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและทันสมัยสามารถตรวจสอบได้ (ภายนอกและภายใน) โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม (Participation) บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน (กระจายอำนาจ) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) มีความรับผิดชอบและชอบ (ผู้บริหารและพนักงาน) ต่อภาระหน้าที่หลักความคุ้มค่า (Value of Money) ใช้ทรัพยากรสาธารณะอย่างคุ้มค่าประหยัดและมีประสิทธิผล หลักคุณธรรม (Moral and Integrity) ผู้บริหารเป็นบุคคลที่ยึดมั่นในหลักคุณธรรมและหลักความถูกต้อง สร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงานที่ยึดหลักคุณธรรม กล้ายืนหยัดในหลักที่ถูกต้อง (สถาบันพระปกเกล้า, 2544)

การหารูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีที่เหมาะสมกับสังคมไทยที่สำคัญที่ผู้รับผิดชอบขาดเสียมิได้ คือ หลักการเจรจาหรือการไกล่เกลี่ยวางอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อว่าทุกคนมีฐานะเท่ากันและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ฉะนั้น การปกครองในแบบประชาธิปไตย การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ อย่างอิสระภายใต้กรอบของกฎหมาย การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ จะช่วยให้ทิศทางของนโยบายมีความสอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

การจัดการความขัดแย้งภายใต้เอกลักษณ์ของสังคมไทย ใช้ค่านิยมทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกและเป็นต้นทุนของสังคมไทยมาจนถึงปัจจุบันคือความเมตตา ความเอื้ออาทร การเห็นอกเห็นใจกันและการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สิ่งนี้เป็นจุดแข็งของสังคมไทยที่สมควรสนับสนุนให้ดำรงอยู่เป็นหลัก ในจิตสำนึกของคนไทยใน

การอยู่ร่วมกัน ภายใต้สภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะ ภายใต้วิกฤติเศรษฐกิจที่ทุกคนได้รับผลกระทบอย่างทั่วถึง และสร้างความตึงเครียดให้เกิดขึ้นอย่างมากในสังคม การสร้างทัศนคติที่ดีต่อกันไว้ก่อน ไม่มีอคติต่อกัน มีความห่วงใยซึ่งกันและกัน จะเป็นภูมิคุ้มกันมิให้ปัญหาความขัดแย้งเกิดลุกลาม และยืดเยื้อจนแก้ไขได้ยาก ซึ่งอาจนำไปสู่ความรุนแรงได้

การแก้ไข/จัดการปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย ภายใต้กรอบ/แนวทางดังกล่าว ที่เน้นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย การช่วยเหลือเกื้อกูล การมีขันติธรรม และการรับรู้และเข้าใจทุกข์ของเพื่อนร่วมชาติเป็นแนวทางแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธีที่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน

กระบวนการในการแก้ไขปัญหาแบบสันติวิธี มีดังนี้ (จิรนนท์, 2543)

- 1) การผูกไมตรี (Conciliation) วิธีนี้เป็นการแก้ปัญหาโดยคนกลางที่ช่วยพูดคุยสื่อสารกับคู่กรณีแต่ละฝ่าย โดยมีวัตถุประสงค์ในการที่จะลดความตึงเครียดและพยายามที่จะหาข้อตกลงในกระบวนการแก้ปัญหา
- 2) การช่วยอำนวยความสะดวก (Facilitation) วิธีการเป็นการช่วยเหลือจากบุคคลที่สามในการจัดประชุมให้กับคู่กรณี
- 3) การเจรจาต่อรอง (Negotiation) เป็นกระบวนการโดยความสมัครใจที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายพบกัน และเจรจาหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย
- 4) การค้นหาข้อเท็จจริง (Fact Finding) วิธีการนี้เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงของประเด็นปัญหาโดยบุคคลที่สามซึ่งพยายามรวบรวมข้อมูลจากทุกฝ่าย และทำการสรุปประเด็นปัญหาที่สำคัญวิธีนี้สามารถนำไปใช้เป็นเทคนิคในกระบวนการเจรจาต่อรองได้ด้วย
- 5) การประนีประนอม (Mediation) วิธีการนี้เป็นการช่วยเหลือจากบุคคลที่สามในกระบวนการเจรจาต่อรอง ผู้ไกล่เกลี่ยประนีประนอมไม่มีอำนาจในการตัดสินใจใด ๆ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิยนาด (2531) ได้ศึกษาเรื่องนโยบายการปกครองของรัฐบาลไทยต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2475 – 2516) สรุปได้ว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วยจังหวัดสงขลา ยะลา

ปัตตานี นราธิวาส และสตูล มีเนื้อที่ประมาณ 13 ล้านไร่ มีประชากรประมาณ 2.2 ล้านคน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น ในด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของพื้นที่นี้ต่ำกว่ารายได้ต่อบุคคลของพื้นที่อื่น ๆ ในภาคใต้ ปัญหาหลักของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมจิตวิทยา และด้านความมั่นคง

รัฐบาลไทย ตระหนักถึงปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้มาโดยตลอด นับตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน สำหรับในระหว่าง พ.ศ. 2475 – พ.ศ. 2516 นั้น แม้รัฐบาลจะประกาศใช้นโยบายหลักเหมือนกันทั่วประเทศแต่ในส่วนจังหวัดชายแดนภาคใต้จะตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้น เพื่อปรับนโยบายหลักนั้นให้เข้ากับสภาพบุคคลและพื้นที่ ทั้งในด้านการปกครอง การศึกษา การสาธารณสุข และอื่น ๆ บางนโยบายรัฐบาลก็กำหนด ขึ้นใช้เฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพิเศษ เช่นพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พระราชบัญญัติมัสยิดอิสลาม พ.ศ. 2490 เป็นต้น แม้กระนั้นก็ตาม รัฐบาลบางสมัยกระทำการประหนึ่งบีบบังคับชาวไทยมุสลิมโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมจึงก่อให้เกิดความไม่พอใจต่อรัฐบาลไทยในหมู่ชาวไทยมุสลิม เป็นโอกาสให้บุคคล บางกลุ่มถือเป็นข้ออ้างเข้าแทรกแซงซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเป็นผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงของประเทศ อย่างไรก็ตามโดยส่วนรวมแล้วรัฐบาลมีนโยบายในการปกครองชาวไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพิเศษตามภูมิหลังทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีและศาสนา ปัญหาที่เกิดขึ้นมีได้อยู่ที่นโยบายของรัฐบาลแต่อยู่ที่ข้าราชการของรัฐบาลนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่มากกว่า รัฐบาลจึงควรจัดให้มีการประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการปรับปรุงให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

อาคม (2533) ได้ศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ โดยเน้นเฉพาะในส่วนนโยบายส่งเสริมการศึกษาให้กับชาวมุสลิม ซึ่งวิธีการศึกษานี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาทั้งสองลักษณะดังกล่าวได้ข้อสรุปว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อให้บรรลุความสำเร็จได้นั้นจะต้องให้ความสำคัญต่อปัจจัย 3 ประการคือปัจจัยด้านชุมชนที่เน้นความยึดมั่นในวัฒนธรรมปัจจัยด้านนโยบายและปัจจัยด้านข้าราชการระดับล่างโดยเฉพาะข้าราชการระดับล่างเป็นผู้เชื่อมโยงนโยบายระดับนามธรรมลงสู่ผลการปฏิบัติระดับพื้นที่ที่เป็นรูปธรรม หากข้าราชการขาดความตั้งใจจริงไม่มีความสามารถด้านวิชาชีพ หรือไม่อาจปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพที่แล้ว ถึงแม้ว่านโยบายจะมีความชัดเจน สอดคล้องกับสภาพปัญหาและวัฒนธรรมของพื้นที่เพียงใดก็อาจจะทำให้นโยบายล้มเหลวได้ในที่สุด

นิวัตร (2544) ได้ศึกษาเรื่องการเกิดความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิเคราะห์การทำเสนอข้อมูลจึงแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นความคิดเห็นของคณะกรรมการที่ปรึกษาศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัด ชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่ากลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสาเหตุมาจากกลุ่มโจรธรรมดาขบวนการโจรก่อการร้ายและผู้คิดยาเสพติดมากที่สุด กลุ่มสำคัญรองลงมา คือ กลุ่มการเมือง กลุ่มขัดผลประโยชน์ กลุ่มนายทุนท้องถิ่น กลุ่มฉวยโอกาส ส่วนขบวนการแบ่งแยกดินแดนเป็นปัญหาในระดับปานกลาง

ปัญหาที่สำคัญมากที่สุด ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือปัญหาการประสานงานข้อมูล ข่าวด้านนโยบายต่าง ๆ ไม่สอดคล้องทำให้ผู้ปฏิบัติสับสน ประชาชนขาดความเชื่อถือต่อข้าราชการ ที่ปฏิบัติการกิจในพื้นที่ เศรษฐกิจในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ดี ทำให้ประชาชนหางานยากมีฐานะยากจนและด้อยการศึกษา

ปัญหาที่สำคัญรองลงมา คือ ข้าราชการที่ย้ายมาอยู่ใหม่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในนโยบายสถานการณ์และขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ข้าราชการไม่ได้นำบทบาทภารกิจของ ศอ.บต.ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่อย่างจริงจัง ข้าราชการไม่มีความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนสื่อสารมวลชนให้ความสนใจปัญหาความไม่สงบในภาคใต้มากกว่าภาคอื่น

ปัญหาที่สำคัญปานกลาง คือ ผู้นำชุมชนหรือผู้นำศาสนาไม่ให้ความร่วมมือกับข้าราชการ และปัญหาที่สำคัญน้อย คือขบวนการโจรก่อการร้ายหลบหนีเข้าไปในประเทศเพื่อนบ้านนั้นยากต่อการปราบปราม เนื่องจากถือ 2 สัญชาติ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของประชาชน แบ่งเป็น

1) ปัญหาที่ก่อให้เกิดความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาที่สำคัญ มากที่สุด ได้แก่ ปัญหายาเสพติด การเรียกค่าคุ้มครองและปัญหาไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐปัญหาสำคัญระดับปานกลาง ได้แก่ มีความเคลื่อนไหวของขบวนการโจรก่อการร้าย การก่อวินาศกรรมปัญหาการถูกข่มเหงรังแกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ สร้างเงื่อนไขกับประชาชนขาดความสำนึกในหน้าที่ที่มีความหย่อนยานไม่ทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่ อาชญากรรมรุนแรงสะเทือนขวัญ ความขัดแย้งด้านการเกษตรการประมง

2) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ประชาชนมีความคาดหวังให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่และให้บริการที่ดีหมั่นออกตรวจพื้นที่ เพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมอย่างเข้มงวด พยายามเข้าใจถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม และควรเข้าใจและพูดภาษาอาหรับได้

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนต่อปัญหาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้นำศาสนา กำนันผู้ใหญ่บ้าน ครู/อาจารย์ มีความเห็นว่า ปัญหาความไม่สงบที่มีอยู่ในชุมชนพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สำคัญมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาการพนันในชุมชน ปัญหาการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปัญหาอาชญากรรมรุนแรง และความสับสนวุ่นวายจากการก่อวินาศกรรม การเคลื่อนไหวกองขบวนการโจรก่อการร้าย เป็นประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญรองลงมา

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของข้าราชการตำรวจ

ความคิดเห็นต่อมาตรการของสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ (ตร.) ต่อการป้องกันแก้ไขความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตำรวจส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.5 ทราบถึงมาตรการที่ ตร. กำหนด แต่เมื่อลงลึกในรายละเอียดแต่ละแผนจะพบว่า ตำรวจส่วนใหญ่จะตอบว่าแผนแต่ละแผนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแก้ไขปัญหในระดับปานกลางความคิดเห็นต่อการเรียกค่าคุ้มครองตำรวจส่วนใหญ่ ร้อยละ 54 ตอบว่าในรอบ 5 ปี ที่ผ่านมา มีการเรียกค่าคุ้มครอง ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มโจรธรรมดา และกลุ่มฉวยโอกาส ส่วนขบวนการแบ่งแยกดินแดนนั้นมี ร้อยละ 31.1

ผลการวิจัยจากข้อสรุปข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัญหาสำคัญหลัก ๆ ที่ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามมาตรการในการป้องกันแก้ไขปัญหาการเกิดความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อาจสรุปประเด็นปัญหาได้ดังนี้

ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน และปัญหายาเสพติด

ปัญหาสังคมจิตวิทยา

ปัญหาการด้อยการศึกษาของประชาชน

ปัญหาจากข้าราชการขาดความเข้าใจในวิถีของสังคมชาวไทยมุสลิม จึงทำให้เกิด

ปัญหาในการประสานความร่วมมือของประชาชน

ปัญหากลุ่มผู้มีอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์

ปัญหาขบวนการก่อการร้าย (PULO และ B.R.N.)

สมาน (2510) ได้ศึกษาการเข้าถึงประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสรุปได้ว่า จากการพิจารณาถึงสภาพทั่ว ๆ ไปของจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการเห็นว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหาพิเศษแตกต่างกับจังหวัดอื่น ๆ หลายด้านด้วยกัน คือ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการและเจ้าหน้าที่กับประชาชน ซึ่งยังปรากฏว่า ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ ใช้ระบบเจ้าขุนมูลนายในการปฏิบัติราชการยังไม่

สามารถเปลี่ยนทัศนคติเข้าสู่ระบบรับใช้ประชาชนตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยปัญหาทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ปัญหาเรื่องการหาอาชีพใหม่และส่งเสริมอาชีพให้ถูกต้องตามหลักวิชา เพื่อให้ประชาชนมีอาชีพเป็นหลักฐานมั่นคง และปัญหาเรื่องการปรับปรุงการคมนาคม เพื่อให้มีถนนที่อยู่ในสภาพดีให้สามารถติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอต่าง ๆ ได้สะดวก ปัญหาทางสังคม อันได้แก่ ปัญหาเรื่องภาษา ศาสนา ขนบประเพณีและ วัฒนธรรม ตลอดจนการศึกษา และปัญหาทางการเมือง อันได้แก่ ปัญหาเรื่องเชื้อชาติอันเนื่องมาจากชาวไทยอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ยอมรับและรับรู้ว่าเป็นคนไทย ปัญหาเรื่องการแทรกซึมบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์ และปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เหล่านี้เป็นปัญหาการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ทำให้ความหนักใจให้แก่รัฐบาลทุกยุคสมัย แม้แต่ในปัจจุบันนี้ รัฐบาลก็จัดให้มีกิจกรรมเพื่อการเข้าถึงประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีความมุ่งหมายที่จะหาทางแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะขจัดปัญหาให้หมดไปได้ยังคงมีปัญหาสำคัญ ๆ ที่จะจำเป็นจะต้องหาทางแก้ไขต่อไปอีกมาก

เมื่อจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงมีปัญหาในการเข้าถึงประชาชนอยู่เช่นนี้ วิธีการปกครอง จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงต้องพิจารณาถ่วงถ่วงโดยรอบคอบเป็นพิเศษ และต้องสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องภาษา ศาสนา ขนบประเพณีและวัฒนธรรม มาตรฐานการศึกษาของประชาชน ตลอดจนความสำคัญของบุคคลต่างๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น โต๊ะครู โต๊ะหะยี โต๊ะอิหม่าม ซึ่งเป็นผู้นำท้องถิ่นที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลเหนือประชาชนชาวไทยอิสลามมาก ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการกระทบกระเทือนต่อความรู้สึก ศาสนา ขนบประเพณี และวัฒนธรรมของประชาชนชาวไทยอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และในขณะเดียวกันก็เป็นการเสริมสร้างความเชื่อถือ ความไว้วางใจ ให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนชาวไทยอิสลาม อันจะเป็นผลให้ประชาชนนิยมชมชอบ มีความมั่นใจ และเคารพนับถือข้าราชการและเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะส่งผลสืบเนื่องให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจในรัฐบาล และภักดีต่อรัฐบาลยิ่งขึ้น

วิธีการที่จะสามารถทำให้บรรลุผลดังกล่าวนี้ ก็ได้แก่วิธีการเข้าถึงประชาชนที่ได้กำหนดขึ้นโดยเหมาะสมและสอดคล้องสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มากที่สุดที่จะทำได้ และในขณะเดียวกันก็หาทางปรับปรุงส่งเสริมหรือพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่ยังบกพร่องอยู่หรือยังไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้ก็เพื่อให้เป็นการส่งเสริมซึ่งกันและกัน ตามวิธีการเข้าถึงประชาชนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นเริ่มต้นด้วยการเลือกเฟ้นข้าราชการและเจ้าหน้าที่โดยคำนึงถึงทั้งคุณสมบัติส่วนตัวและพื้นความรู้ทางวิชาการ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่คุณสมบัติเหมาะสมไปประจำในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถัดมาก็เป็น การวางมาตรฐานการปฏิบัติ (Standard of Performance) ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ว่าควรจะปฏิบัติต่อชาวไทยอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติของข้าราชการและเจ้าหน้าที่

เป็นไปโดยเหมาะสม และสอดคล้องกับหลักศาสนา ขนบประเพณี และวัฒนธรรมของชาวไทยอิสลาม ในท้องที่จังหวัดเหล่านี้ อันจะทำให้เสียงวิพากษ์วิจารณ์หรือคำกล่าวหาต่าง ๆ หดไปในที่สุดแล้วจึงมา กำหนดวิธีการดำเนินการต่อประชาชนว่าควรจะดำเนินการอย่างไรจึงจะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชน รู้จักช่วยตนเอง และมีความรู้สึกว่าตนเป็นคนไทย มีสิทธิพลเป็นเจ้าของประเทศ มีหน้าที่รับใช้ประเทศชาติ เหมือนกันกับพลเมืองไทยอื่น ๆ ทั้งหลาย ตลอดจนหวงแหนประเทศไทยอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตนอย่างจริงจัง อันจะช่วยแก้ปัญหาเชื้อชาติที่ชาวไทยอิสลามถือว่าตนเป็นคนมลายูจนหายไปได้ หลังจากนั้น ก็เป็นการเสนอให้มีการปรับปรุงส่งเสริมหรือพัฒนาในบางสิ่งบางอย่างที่ยังบกพร่องอยู่หรือยังไม่ดีเท่าที่ควร เช่น ในด้านเศรษฐกิจ ก็มีเรื่องการอาชีพและการคมนาคมในด้านสังคมและการเมืองก็มีเรื่องการศาสนา ภาษา ขนบประเพณีและวัฒนธรรม การศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งนี้เพื่อให้ การเข้าถึงประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้บรรลุผลโดยสมบูรณ์ และเป็นการถาวรตลอดไปอีกด้วย

วิธีการเข้าถึงประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ เป็นวิธีการที่จะสามารถจัดปัญหาต่าง ๆ อัน เป็นอุปสรรคต่อการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ซึ่งจะเป็นผลให้การปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับผลดีสมความมุ่งหมายของทางราชการ และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นด้านการ พัฒนาบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าหรือด้านการป้องกันและตอบโต้การแทรกซึมบ่อนทำลายคอมมิวนิสต์ ก็ จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนโดยความสมัครใจและเต็มใจยิ่ง

สงคราม (2518) ได้ศึกษาเรื่องการผสมกลมกลืนของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ว่า ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทางการปกครอง คือ ปัญหาเรื่องความสุจริตและความรอบรู้ ของข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีข้าราชการจำนวนไม่น้อยที่ใช้ตำแหน่ง หน้าที่ในทางมิชอบและยังขาดความเข้าใจเรื่อง ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ในทาง เศรษฐกิจเกิดจากผลทางเศรษฐกิจลดลงซึ่งเกิดจากการก่อการร้ายและพวกมิจฉาชีพที่แฝงเข้ามาปฏิบัติการ ในทางสังคมและวัฒนธรรม อิทธิพลของศาสนาอิสลามซึ่งชาวไทยมุสลิมยึดมั่น และพฤติกรรมที่เคร่งครัด ต่อพิธีกรรมทางศาสนา ก่อให้เกิดทัศนคติและท่าทีที่มีการแยกตัวจากประชาชนของวัฒนธรรมอื่นจึงเกิด เป็นลักษณะสังคมปิด เป็นบรรยากาศที่เกื้อกูลต่อการแยกตัวเองออกเป็นชุมชนทางการเมืองที่เป็นอิสระ ปัญหาดังกล่าวทางราชการได้พยายามแก้ปัญหาดังกล่าวมา ทั้งในรูปของกฎหมาย พระราชกฤษฎีกา มติ คณะรัฐมนตรีและโครงการของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ โดยหวังผลให้ขั้นสุดท้ายจะก่อให้เกิดการ ผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งการผสมกลมกลืนเป็นสิ่งจำเป็นแต่การดำเนินการ ของทางราชการไม่บรรลุผลตามเป้าหมายเนื่องจากปัจจัยที่สำคัญคือปัจจัยทางการเมือง การ ปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผู้เขียนได้เสนอแนะข้อแก้ไขดังนี้

ในทางการเมือง ควรปลูกฝังความสำนึกในความเป็นไทย ความจงรักภักดีต่อชาติและพระกษัตริย์ โดยให้ประชาชนได้รู้ถึงความสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติที่ ขณะเดียวกันก็ใช้มาตรการขั้นเด็ดขาด ในการปราบปรามโจรผู้ร้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขบวนการโจรก่อการร้าย หรือขบวนการการแบ่งแยกดินแดน โจรจีนคอมพิวเตอร์ และผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ โดยกำหนดนโยบายในการปราบปรามอย่างแน่นนอน และต่อเนื่องมีการประสานงานในการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้มีการต้องกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันมิให้ต่างประเทศเข้าใจผิด หรือฉวยโอกาสใช้สถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเครื่องมือหาประโยชน์ในทางที่เป็นภัยต่อประเทศไทย

ในทางการปกครองปรับปรุงเพิ่มสมรรถภาพและประสิทธิภาพในด้านการปกครอง จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งการกำจัดปราบปรามข้าราชการที่ก่อความเดือดร้อนให้กับประชาชน ให้สามารถเข้าถึงประชาชน

ในทางเศรษฐกิจ เร่งรัดพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ได้ผลอย่างจริงจังตามแผนที่กำหนดไว้ทุกระบบ ในด้านขงพาราควรรเร่งรัดโครงการปรับปรุงบูรณะสวนยางกำหนดการรักษา ระดับราคายางศึกษาและดำเนินการเกี่ยวกับตลาดยาง

ในทางสังคมและวัฒนธรรม พัฒนาการศึกษาคิดขึ้น เพื่อให้ประชาชนรู้ภาษาหนังสือไทยและพูดไทยได้ ใช้สื่อมวลชนประเภทวิทยุและโทรทัศน์ของทางราชการให้เป็นผลอย่างจริงจัง และถึงตัวประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในท้องที่ห่างไกลจากเมือง เพื่อบังเกิดผลผลักดันให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ นอกจากนี้ต้องดำเนินการแก้ไขทัศนคติที่ผิด ๆ ในการนับถือศาสนา อบรมชี้แจงให้ประชาชนมีความเข้าใจหลักศาสนา มีการปฏิบัติอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจ

เถลิงศักดิ์ (2527) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษาเฉพาะกรณีการพัฒนาประสิทธิภาพข้าราชการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสรุปได้ว่าสภาพปัญหาของการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประการหนึ่ง คือ การโยกย้ายข้าราชการที่ประพฤติมิชอบมาปฏิบัติงานในพื้นที่นอกจากนี้ข้าราชการบางส่วนก็ขาดความรู้สึกรับผิดชอบต่อท้องถิ่น ขาดความเข้าใจในลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือมีทัศนคติที่เห็นว่า เป็นเพียงบันไดขั้นแรกในการปฏิบัติราชการ หรือหวังมาแสวงประโยชน์เป็นหลัก อย่างไรก็ตามหลังจากที่มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้มีเครื่องบ่งชี้ว่าข้าราชการได้รับการยอมรับว่าพฤติกรรมที่ดีขึ้นมาก ทั้งในทัศนะของบุคคลชั้นนำในท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและจากการที่มีการร้องเรียนของประชาชนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของข้าราชการได้ลดลงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางบวกของข้าราชการน่าจะเป็นผลมาจากความร่วมมือของ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ในการสรร

หากคนที่เข้ามาปฏิบัติงานให้พื้นที่ความร่วมมือของประชาชนในการเสนอแนะปรับปรุง และรายงานพฤติกรรมของข้าราชการและที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การดำเนินงานของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งในการปฐมนิเทศ การอบรม การโยกย้ายข้าราชการ และการสร้างขวัญและกำลังใจ

ธานินทร์ (2527) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง นโยบายการแก้ไขปัญหาคความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งพบว่าปัญหาชนกลุ่มน้อยมาเลย์มุสลิม และขบวนการโจรก่อการร้าย ปัญหาโจรจีนคอมมิวนิสต์ และปัญหาคความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซียเป็นปัญหาที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและค่อนข้างซับซ้อน ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในด้านนโยบายเสมอมา เมื่อพิจารณาจากกรอบในการศึกษาแล้วปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่ระบบการปกครอง ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชนกลุ่มน้อยในเรื่องการอนุรักษ์เอกลักษณ์ของสังคม และการเมืองการปกครอง โดยได้รับแรงผลักดันจากความแตกต่างในเรื่อง ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และภาษา ซึ่งผสมผสานกับนโยบายและมาตรการการแก้ไขปัญหของรัฐ โดยปราศจากความเข้าใจต่อปัญหาอย่างถูกต้อง ก่อให้เกิดความตึงเครียดต่อระบบการเมืองการปกครองซึ่งก่อให้เกิดการไม่ให้ความสนับสนุนทางการเมืองตามมา ได้แก่ การปฏิเสธไม่ยอมรับรัฐบาลและกลไกของรัฐต่อระบบการปกครอง เนื่องจากรู้สึกว่าเป็นสมาชิกของประชาคมการเมืองสำหรับปัญหาโจรจีนคอมมิวนิสต์ได้ก่อให้เกิดปัญหาอำนาจรัฐซ้อน แม้ว่านโยบายของไทยจะถือว่าเป็นปัญหาระดับพื้นที่ แต่ปัญหานี้มีความเกี่ยวข้องกับมาเลเซีย ซึ่งถือว่าโจรจีนคอมมิวนิสต์เป็นภัยคุกคามที่สำคัญ ทั้งปัญหาขบวนการโจรก่อการร้าย และโจรจีนคอมมิวนิสต์ จึงเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด และค่อนข้างซับซ้อนกับความสัมพันธ์ระหว่างไทย กับมาเลเซีย ซึ่งออกมาในรูปของความหวาดระแวง และไม่ไว้วางใจต่อกัน

แม้ว่าชนกลุ่มน้อยและขบวนการโจรก่อการร้ายจะเป็นประเด็นหลักของภัยคุกคาม แต่ปัญหาทุกปัญหา ก็มีส่วนสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านบวกและด้านลบขึ้นอยู่กับนโยบายที่ใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งกรณีมีปัญหาชนกลุ่มน้อยนี้ รัฐได้ใช้นโยบายในลักษณะ Assimilation ควบคู่ไปกับ Integration เป็นหลัก ตั้งแต่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทย จนกระทั่งปัจจุบัน เนื่องจากอิทธิพลของปัจจัยหลัก ทั้งที่เป็นผลประโยชน์แห่งชาติ และจิตใจสำนึก ของสังคมไทยประกอบกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมของปัญหาเองทั้งในด้านประวัติศาสตร์และเชื้อชาติ ศาสนาวัฒนธรรมและภาษา เศรษฐกิจ และความรุนแรงของการก่อการร้าย ปัจจัยเหล่านี้ได้ผลักดันให้เกิดนโยบายการแก้ไขปัญหาคความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน แต่เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นมีความละเอียดอ่อน การดำเนินมาตรการต่าง ๆ จึงควรเป็นไปด้วยความระมัดระวัง สำหรับปัญหาชนกลุ่มน้อยมาเลย์มุสลิม ควรที่จะได้รับการทบทวนหลักปรัชญาของศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการเพื่อความเป็นธรรม และสวัสดิการของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการเพื่อความเป็นธรรม และสวัสดิการของสังคม

การเคารพต่อการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ด้านภาษาและศาสนา รวมทั้งการ ปรับปรุงระบบบริหารในพื้นที่ เพื่อให้การแก้ไขสามารถบรรลุผลตามนโยบายที่ได้วางไว้ ในส่วนการปราบปรามขบวนการโจรก่อการร้ายและโจรจีนคอมมิวนิสต์ยังคงดำเนินต่อไปตามแนวทาง “การเมืองนำการทหาร” ขณะเดียวกันฝ่ายไทยควรแสดงให้เห็นว่า การแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศให้ได้ผล ทั้งสองฝ่ายจะต้องหันหน้าเข้าหากันด้วยความจริงใจและการพินิจในความคิดของกันและกัน ข้อสำคัญก็คือจะต้องยอมรับข้อจำกัดที่แต่ละฝ่ายมีอยู่ในความสามารถที่จะต้องสนองความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง

เจษฎา (2529) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามนโยบายสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนราธิวาส ผลการศึกษา พบว่า จุดกำเนิดนโยบายของโครงการทั้ง 3 ประเภทมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน คือ เพื่อประชาชน โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ผลักดันนโยบายออกเป็นโครงการอย่างไรก็ตาม แม้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจะมีความสำคัญยิ่ง แต่ปรากฏว่าบางโครงการต้องประสบกับความล้มเหลว เพราะขาดมิติทางวิชาการที่เพียงพอ ส่วนความชัดเจนในนโยบายทั้ง 3 โครงการไม่มีประเด็นที่เป็นปัญหาแต่อย่างใด เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องต่างตระหนักดีสำหรับการสนับสนุนมากที่สุดในขณะที่จำกัดโครงการสร้างงานในชนบทให้คงที่หรือให้การสนับสนุน โครงการของศูนย์อำนวยการบริหารงานจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างจำกัด ไม่ว่าในเรื่องอำนาจ หรือเงินงบประมาณ สำหรับความซับซ้อนของแต่ละโครงการนั้นมีลักษณะเหมือนกันกล่าวคือเมื่อแปลงนโยบายเป็นแผนงานแล้วก็จะเข้าสู่โครงการเดิมของระบบราชการ ดังนั้น ผลที่เกิดจากการประนีประนอมระหว่างกลุ่มข้าราชการกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มนำชาวบ้านเป็นสำคัญส่วนการจัดสรรทรัพยากรขึ้นอยู่กับการจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างทั้ง 3 กลุ่มตามแต่จะมีเป้าหมายอย่างไรแต่อย่างไรก็ตามจะพบว่ากลุ่มข้าราชการมีอำนาจต่อรองสูงสุด ทั้งนี้ เพราะมีฐานที่กว้างและมั่นคง

ประกิจ (2535) ได้ศึกษาเรื่องจังหวัดชายแดนภาคใต้: การสร้างความมั่นคงและความสงบสุขถาวร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัญหาความไม่มั่นคงและความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาที่เกิดจากเงื่อนไขภายในประเทศเป็นสำคัญ ซึ่งได้แก่ ความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ความหวาดระแวงระหว่างกัน และความไม่สงบอันเนื่องมาจากขบวนการโจรก่อการร้าย และโจรผู้ร้าย จากการดำเนินการทางด้านสังคมจิตวิทยาและการเมืองการปกครองเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เข้าใจ และความหวาดระแวง รวมทั้งการแก้ไขปัญหาความไม่สงบ ช่วงเวลา 3 ปี ที่ผ่านมามีผลที่ได้ผลดี ทำให้สถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการแก้ไขคลี่คลายดีขึ้น มีความสามัคคี และความสงบสุขเพิ่มมากขึ้น จึงควรจะได้รับบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นให้ดียิ่งขึ้นต่อไป เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและการลงทุนที่จะมีมากขึ้นในระยะต่อไป ทั้งนี้ เห็นสมควรเร่งรัดการพัฒนาขนาดใหญ่ ซึ่งได้มีการกำหนดแผนพัฒนา 3 ส่วน คือ 1) แผนพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นแผนระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2536 – 2540) ตามกรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 2) แผนเปิดเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นแผนเร่งรัด

พัฒนาและการลงทุนขนาดใหญ่ในพื้นที่เพื่อเปิดสังคม และให้เศรษฐกิจเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและ3) แผนพัฒนาเสริมความมั่นคงตามโครงการพัฒนาเพื่อความหวังใหม่หรือฮาร์ปปีนบาร์ เป็นแผนงานพิเศษของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในเพื่อเสริมการพัฒนาของหน่วยงานปกติ โดยมุ่งเน้นพื้นที่ที่มีมาตรฐานความเป็นอยู่ต่ำกว่าปกติเพื่อยกระดับให้สูงขึ้นรองรับการพัฒนาตามแผนปกติต่อไป

สำหรับปัญหาความไม่สงบอันเนื่องมาจากขบวนการโจรก่อการร้ายนั้นการดำเนินการ โดยใช้ยุทธศาสตร์การเมืองนำการทหาร โดยจงใจให้เข้าร่วมพัฒนาชาติไทย ซึ่งกันทัพภาคที่ 4 และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนั้น เป็นแนวทางที่ถูกต้องเห็นสมควรกำหนดแนวทางความคิดยุทธศาสตร์ ในการดำเนินการต่อขบวนการโจรก่อการร้าย ให้มาร่วมพัฒนาชาติไทย โดยเฉพาะระดับผู้นำที่อาศัยอยู่ในมาเลเซียควบคู่กับการกดดันและปราบปรามโจรที่เข้าประกอบอาชญากรรม สิ่งที่สำคัญคือ การทำงานมวลชนให้พี่น้องมุสลิมมีความเข้าใจ และอยู่ข้างเจ้าหน้าที่ และปฏิเสธขบวนการโจรก่อการร้ายและแนวทางรุนแรงส่วนการดำเนินการต่อมาเลเซียในการแก้ปัญหาขบวนการโจรก่อการร้ายเห็นสมควรดำเนินการเจรจาอย่างเป็นทางการหรือเป็นการภายใน แยกเจรจาแต่ละระดับและเป็นกรณี ๆ ไปโดยฝ่ายเราต้องมีข่าวกรองที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมและไม่ยกยัดเป็นปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ สำหรับประเทศมุสลิมอื่นๆ ให้เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีและความร่วมมือระหว่างกันให้เห็น ประโยชน์ในด้านการเมือง การค้า และการลงทุนระหว่างกันยิ่งกว่าการแทรกแซงหรือบ่อนทำลาย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการแก้ไขปัญหและเสริมสร้างความมั่นคงและความสงบสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ดังนี้ 1) การยอมรับความแตกต่างทางสังคมมีความจริงใจ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน 2) การเปิดโอกาสให้ผู้นำมุสลิม ผู้นำศาสนา นักวิชาการ นักการเมือง สื่อมวลชน มีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา 3) การใช้การเมืองนำการทหารให้หลักศาสนาเป็นข้อพิจารณาแก้ไขปัญหา 4) การใช้งานมวลชนสัมพันธ์ 5) การยกระดับความสัมพันธ์กับประเทศมุสลิม และ 6) การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เป็นรูปธรรมชัดเจนและสมบูรณ์

วรทัศน์ (2533) ได้ศึกษาเรื่อง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิม: ศึกษาเฉพาะกรณีใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าผู้นำท้องถิ่น ไทยมุสลิมที่มีอายุน้อยจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีอายุน้อยผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือนอกเขตเมืองจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีอาชีพประมงจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีอาชีพอื่นรองลงมา ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีอาชีพค้าขาย นักธุรกิจ รับจ้างและเกษตรกรตามลำดับ ผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่ดำรงตำแหน่งกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่า ผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีความรู้ทางการเมืองต่ำจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีความรู้ทางการเมืองใน

ระดับกลาง ๆ จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีความสำนึกทางการเมืองในระดับต่ำและระดับสูงตามลำดับ

สุพรรณิ (2537) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง โครงสร้างการบริหารราชการและระบบการบริหารงานบุคคล ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ดังนี้ คือ

1) ด้านโครงสร้างการบริหารราชการ พบว่า มีความหลากหลายในการจัดองค์การของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ทำให้เกิดความแตกต่างในโครงสร้างและการบริหารงาน ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง

2) ด้านบทบาทของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่าศูนย์อำนวยการบริหาร จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่สามารถกำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ ปฏิบัติตามนโยบาย และระเบียบปฏิบัติด้านการบริหารงานบุคคลได้ทั้งหมดและ ข้าราชการในสังกัดหน่วยงานอื่น เห็นว่า ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการพิจารณาบำเหน็จความชอบประจำปีเป็นกรณีพิเศษจากศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

3) ด้านระบบการบริการงานบุคคล พบว่ามีความหลากหลายในการจัดองค์การกลางการบริหาร บุคคลทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานข้าราชการส่วนใหญ่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีคุณสมบัติไม่สอดคล้องตามมติคณะรัฐมนตรีการบรรจุแต่งตั้งมาจากรัฐบาลกลางมีการขอย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม และการขอขอย้ายไปช่วยราชการเป็นจำนวนมาก ทำให้ทุกหน่วยงานขาดบุคลากร การพัฒนาบุคลากรของ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ล่าช้าไม่สามารถทำการปฐมนิเทศข้าราชการที่บรรจุ หรือ โยกย้ายมาใหม่ทั้งหมดในระยะ เริ่มแรกของการทำงาน เนื่องจาก สถานที่คับแคบขาดงบประมาณและ บุคลากร สวัสดิการไม่เพียงพอ หลักเกณฑ์ระเบียบและอัตราที่ได้รับไม่เหมาะสมทำให้สามารถจูงใจให้ ข้าราชการมาปฏิบัติงานจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้การให้บำเหน็จ ความชอบประจำปีกรณีพิเศษไม่เป็น ธรรม ขาดหลักเกณฑ์ด้านคุณสมบัติ ทำให้ข้าราชการ ที่ดีเกิดความท้อแท้ขาดความกระตือรือร้นในการ ปฏิบัติงาน การลงโทษข้าราชการขาดความจริงจัง และความฉ้อฉลในการสอบสวนและลงโทษ

เพ็ญภัก(2539) ได้ทำการศึกษาโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และบทบาทของศูนย์อำนวยการบริหาร จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สอ.บต.) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สายการบังคับบัญชาที่ต้องผ่านแม่ทัพภาคที่ 4 และเห็นควรได้ สายการบังคับบัญชาของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัด ชายแดนภาคใต้ขึ้นอยู่กับนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี โดยผ่านงานทาง สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) สำหรับประเด็นการยกฐานะเป็นหน่วยงานถาวรหรือยุบ

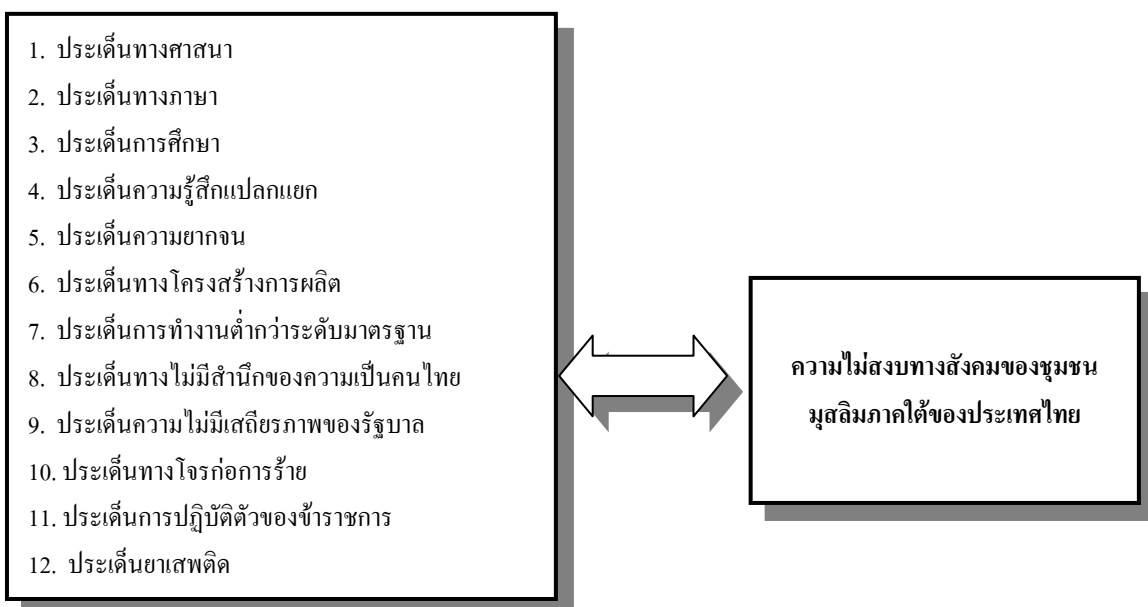
หน่วยงานนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่ายังไม่สมควรยุบในขณะนี้ ควรดำเนินงานไปจนกว่าปัญหาต่างๆ จะคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการตรวจสอบเอกสารสามารถสร้างเป็นกรอบความคิดนำการวิจัยได้ดังนี้ ตัวแปรอิสระปัญหาความไม่สงบในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยประเด็นความแตกต่างทางศาสนา ภาษา การศึกษา ความรู้สึกแปลกแยก ความยากจน โครงสร้างการผลิต การทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน การไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย การไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล การกระทำของโจรก่อการร้าย การปฏิบัติตัวของข้าราชการ และประเด็นยาเสพติด ตัวแปรตาม คือ ความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้แห่งประเทศไทย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดนำการวิจัย (Conceptual Framework)

สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบความคิดนำการวิจัย สามารถสร้างเป็นสมมติฐานได้ดังนี้

ประเด็นต่างๆ ทางด้านศาสนา ภาษา การศึกษา ความรู้สึกแปลกแยก ความยากจน โครงสร้างการผลิต การทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน การไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย ความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล โจรก่อการร้าย การปฏิบัติตัวของข้าราชการ และยาเสพติด มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

วิธีการและอุปกรณ์

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทย และเพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทย มีวิธีการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ซึ่งมีจำนวน 634 คน ซึ่งเป็นนักศึกษามุสลิมที่กำลังศึกษาอยู่ใน 3 สถาบันการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 400 คน มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต จำนวน 134 คน และวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ จำนวน 100 คน โดยใช้สูตรคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง Yamanae, taro (1973)

$$n = \frac{N}{1+(Ne)^2}$$

โดยที่

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

N = จำนวนประชากรที่ศึกษา

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

$$\begin{aligned} n &= \frac{400}{1+(400 \times .0025)} \\ &= 200 \end{aligned}$$

ดังนั้นนักศึกษามุสลิมที่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน

1.2 นักศึกษามุสลิมที่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

$$n = \frac{134}{1 + (134 \times .0025)}$$

$$n = 100$$

ดังนั้นนักศึกษามุสลิมที่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน

1.3 นักศึกษามุสลิมที่กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

$$n = \frac{100}{1 + (100 \times .0025)}$$

ดังนั้นศึกษามุสลิมที่กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน

ตารางที่ 1 จำนวนนักศึกษามุสลิมที่กำลังศึกษาอยู่ใน 3 สถาบันการศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

สถาบันการศึกษา	จำนวนนักศึกษามุสลิม	จำนวนตัวอย่าง
1. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	400	200
2. มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต	134	100
3. วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ	100	80
รวม	634	380

ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับฉลากรายชื่อ นักศึกษา จำนวน 380 คน คนทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นกลุ่ม ตัวอย่างใจการวิจัย

2. วิธีการดำเนินการวิจัย

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้การเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือน ตุลาคม 2548 - พฤศจิกายน 2548 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) เมื่อสร้างแบบสอบถามแล้ว ได้หาความเชื่อมั่น (Reliability) นำไปทดสอบ (Pretest) กับนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด นำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงนำไปสำรวจตัวอย่าง จำนวน 380 คนการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability test) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคซึ่ง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8990

2.3 สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ได้แก่การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ใช้อธิบายความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 10.0 for Windows (Statistical Package for the Social Science Version 10.0) นำข้อมูลจากแบบสอบถามมา ลงรหัสและกรอกข้อมูลลงในโปรแกรม SPSS โดยให้คะแนน ดังนี้

3.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ทั้ง 12 ด้าน ประกอบด้วยคำถามปลายปิด จำนวน 60 ข้อ โดยจะใช้ Likert Scale เป็นมาตรวัด มีเกณฑ์การให้ คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความไม่สงบทางสังคม ของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้

ระดับความคิดเห็น	เกณฑ์
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5
เห็นด้วย	4
ไม่แน่ใจ	3
ไม่เห็นด้วยน้อย	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

การนำคะแนนดังกล่าวไปอธิบายผล แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับระดับต่ำ ระดับปานกลางและระดับสูง ผู้วิจัยได้แบ่งช่วงระดับคะแนนโดยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

คะแนนระหว่าง 1.00–2.33 คะแนน หมายความว่า เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ในระดับต่ำ

คะแนนระหว่าง 2.34–3.66 คะแนน หมายความว่า คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ในระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 3.67 ขึ้นไป หมายความว่า คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในระดับสูง

3.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ประกอบด้วยคำถามปลายปิด จำนวน 15 ข้อ โดยจะใช้ Likert Scale เป็นมาตรวัด มีเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังตารางที่ 2

การนำคะแนนดังกล่าวไปอธิบายผล แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง ผู้วิจัยได้แบ่งช่วงระดับคะแนนโดยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

คะแนนระหว่าง 1.00–2.33 คะแนน หมายความว่า มีความรุนแรงความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ในระดับต่ำ

คะแนนระหว่าง 2.34–3.66 คะแนน หมายความว่า มีความรุนแรงความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ในระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 3.67 ขึ้นไป หมายความว่า มีความรุนแรงความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ในระดับสูง

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม

ส่วนที่ 3 ความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักศึกษามุสลิมที่กำลังศึกษาอยู่ใน 3 สถาบันการศึกษาคือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต และวิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพ รวมจำนวน 380 คน

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลลักษณะทั่วไปของตัวอย่างที่ทำการศึกษา กล่าวคือ ร้อยละ 70 เป็นเพศหญิง ที่เหลือเป็นเพศชาย (ร้อยละ 30) มีอายุเฉลี่ย 21 ปี อายุน้อยที่สุด 18 ปี และอายุมากที่สุด 24 ปี บิดามารดา ประมาณเกือบครึ่ง (ร้อยละ 48) ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา รองลงมาได้แก่ ค้าขาย (ร้อยละ 23) รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 19) และมีเป็นส่วนน้อย (ร้อยละ 10) ที่บิดา มารดาประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจและประมง ส่วนจำนวนสมาชิกในครอบครัวของชาวมุสลิมโดยเฉลี่ยมีจำนวน 6 คน น้อยที่สุดจำนวน 1-2 คน และมากที่สุดจำนวน 11 คนขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนทางการเงิน เฉลี่ยเดือนละ 5,066 บาท (ร้อยละ 46) กู้เงินเรียน รองลงมาบิดามารดาให้การสนับสนุนทางการเงิน (ร้อยละ 40) ที่เหลือ (ร้อยละ 14) ได้รับการสนับสนุนจากญาติพี่น้อง ได้รับทุน และได้จากการทำงาน จำนวนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 60) ได้รับเงินสนับสนุน 2,000-5,000 บาทต่อเดือน และส่วนน้อยที่ตอบว่าได้รับเงินสนับสนุน ต่ำกว่า 2000 บาท (ร้อยละ 10) ที่เหลือได้รับ 7,000-10,000 บาท (ร้อยละ 8) และมากกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 7) จะเห็นได้ว่าตัวอย่างที่

ทำการศึกษาได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากหลายแหล่ง ทั้งบิดา มารดา ญาติพี่น้องทำงานช่วยตนเอง

สำหรับแหล่งสนับสนุนทางการเงินจาก บิดา มารดา (ร้อยละ 50) ให้เดือนละ 1,000-2,000 บาท รองลงมา (ร้อยละ 40) ตัวอย่างที่ได้รับต่ำกว่า 1000 บาท และส่วนน้อย (ร้อยละ 10) ได้รับ มากกว่า 2,001 บาท ในขณะที่ (ร้อยละ 43) ญาติพี่น้องให้การสนับสนุนทางการเงิน มากกว่าเดือนละ 3,001 บาท รองลงมา (ร้อยละ 23) ได้รับ 1,000-2,000 บาท และอีก (ร้อยละ 17) ได้รับ ต่ำกว่า 1,000 บาทและ 2,001-3,000 บาท นอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 19 คน (ร้อยละ 32) ได้รับทุนการศึกษามากกว่า 3,000 บาท รองลงมา ได้รับ 2,001-3,000 บาท 1,000-2,000 บาท และต่ำกว่า 1,000 บาท อย่างไรก็ตามมีตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 52 หรือ 282 คน) ที่กู้เงินเรียนหนังสือ จำนวน 2,001-3,000 บาท รองลงมา (ร้อยละ 32) กู้ มากกว่า 3,001 บาท กู้ (ร้อยละ 17) จำนวน 1,000-2,000 บาท และมีเป็นส่วนน้อย (ร้อยละ 0.7) ที่กู้ต่ำกว่า 1,000 บาท ในขณะเดียวกันมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน (ร้อยละ 83) ที่ทำงานหาเงินเรียนหนังสือด้วยตนเองมีรายได้ ตั้งแต่ 2,000 บาทขึ้นไป และ (ร้อยละ 17) มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท

ตารางที่ 3 ร้อยละและจำนวนข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	115	30.3
	หญิง	265	69.7
	รวม	380	100.0
อายุ			
	18 ปี	13	3.4
	19 ปี	65	17.1
	20 ปี	80	21.1
	21 ปี	115	30.3
	22 ปี	70	18.4
	23 ปี	24	6.3
	24 ปี	13	3.4
	รวม	380	100.0
	อายุเฉลี่ย = 21 ปี		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพของบิดา มารดา		
ประมง	15	3.9
ค้าขาย	87	22.9
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	24	6.3
ทำสวนยางพารา	183	48.2
อื่น ๆ (รับจ้างทั่วไป)	71	18.7
รวม	380	100.0
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1-2 คน	11	2.9
3-5 คน	149	39.2
6-7 คน	139	36.6
8-10 คน	70	18.4
11 คนขึ้นไป	11	2.9
รวม	380	100.0
เฉลี่ย = 6 คน		
ผู้ให้การสนับสนุนทางการเงิน		
บิดา มารดา	242	39.8
ญาติพี่น้อง	53	8.7
ได้รับทุน	19	3.1
กู้เงินเรียน	282	46.4
อื่น ๆ (ทำงาน)	12	2.0
รวม	380	100.0
เงินสนับสนุนที่ได้รับ/เดือน		
ต่ำกว่า 2,000 บาท	36	9.5
2,000-5,000 บาท	229	60.3
5,001-7,000 บาท	57	15.0
7,001-10,000 บาท	30	7.9
มากกว่า 10,000 บาท	28	7.4
รวม	380	100.0
เฉลี่ย = 5,066 บาท		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
บิดา มารดา ให้เงินสนับสนุน/เดือน		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	96	39.7
1,000-2,000 บาท	122	50.4
2,001-3,000 บาท	16	6.6
มากกว่า 3,000 บาท	8	3.3
รวม	242	100.0
ญาติพี่น้อง ให้เงินสนับสนุน/เดือน		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	9	17.0
1,000-2,000 บาท	12	22.6
2,001-3,000 บาท	9	17.0
มากกว่า 3,000 บาท	23	43.4
รวม	53	100.0
ได้รับทุนการศึกษาจากองค์กรทางศาสนาอิสลาม/เดือน		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	4	21.1
1,000-2,000 บาท	4	21.1
2,001-3,000 บาท	5	26.3
มากกว่า 3,000 บาท	6	31.6
รวม	19	100.0
กู้เงินเรียน เงินที่ได้/เดือน		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	2	0.7
1,000-2,000 บาท	47	16.7
2,001-3,000 บาท	146	51.8
มากกว่า 3,000 บาท	87	30.9
รวม	282	100.0
ทำงาน/หาเงินเอง		
1,000-2,000 บาท	2	16.6
2,001-3,000 บาท	5	41.7
มากกว่า 3,000 บาท	5	41.7
รวม	12	100.0

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม

การศึกษาคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ในครั้งนี้ได้แบ่งคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม ออกเป็น 12 ด้านคือ ประเด็นทางเอกลักษณ์ทางศาสนา ประเด็นทางความแตกต่างทางภาษา ประเด็นทางการศึกษา ประเด็นทางความรู้สึกแปลกแยก ประเด็นทางความยากจน ประเด็นทางโครงสร้างการผลิต ประเด็นทางการทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน ประเด็นทางการไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย ประเด็นทางความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล ประเด็นทางโจรก่อการร้าย ประเด็นทางการปฏิบัติตัวของข้าราชการและประเด็นทางยาเสพติดนักศึกษาที่เป็นตัวอย่างในการศึกษามีความเห็นดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ประเด็นทางเอกลักษณ์ทางศาสนา

ตารางที่ 4 แสดงว่า นักศึกษาที่เป็นตัวอย่างในการศึกษา ประมาณสองในสาม (ร้อยละ 66) เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า ประเด็นทางเอกลักษณ์ทางศาสนา เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม กล่าวคือ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84) เห็นว่ามีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นภายใต้กรอบของศาสนา อิสลาม และเห็นว่า (ร้อยละ 81) มีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม กิจกรรมใดที่มีความขัดแย้งหรือผิดหลักการศาสนา จึงไม่สามารถรับได้ นอกจากนี้เกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46) มีความเห็นว่า ส่วนใหญ่ไม่รู้จักถึงแก่นแท้ของศาสนาทำให้ตกเป็นเหยื่อของผู้ก่อการโดยอ้างหลักศาสนาแบบผิด ๆ และเห็นว่า (ร้อยละ 30) ผู้นำทางศาสนาอิสลามบางคนบิดเบือนหลักศาสนาที่แท้จริงเพื่อผลประโยชน์ของตน

ตารางที่ 4 คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านเอกลักษณ์ทางศาสนา

ประเด็นทาง เอกลักษณ์ทางศาสนา	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
1. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นภายใต้กรอบของศาสนา อิสลาม	160 (42.1)	160 (42.1)	47 (12.4)	11 (2.9)	2 (0.5)	4.22	0.81	สูง
2. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้มีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามกิจกรรมใดที่มีความขัดแย้งหรือผิดหลักการศาสนา จึงไม่สามารถรับได้	125 (32.9)	183 (48.2)	41 (10.8)	23 (6.1)	8 (2.1)	4.04	0.93	สูง
3. ผู้นำทางศาสนาอิสลามบางคนบิดเบือนหลักศาสนาที่แท้จริงเพื่อผลประโยชน์ของตน	31 (8.2)	86 (22.6)	117 (30.8)	101 (26.6)	45 (11.8)	2.89	1.13	ปานกลาง
4. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่รู้ซึ่งถึงแก่นแท้ของศาสนา ทำให้ตกเป็นเหยื่อของผู้ก่อการโดยอ้างหลักศาสนาแบบผิด ๆ	58 (15.3)	119 (31.3)	101 (26.6)	68 (17.9)	34 (8.9)	3.26	1.18	ปานกลาง
ภาพรวม	40 (10.5)	209 (55.0)	122 (32.1)	9 (2.4)	0 (0.0)	3.74	0.67	สูง

2.2 ประเด็นทางความแตกต่างทางภาษา

ตารางที่ 5 ชี้ให้เห็นว่าตัวอย่างในการศึกษาประมาณเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46) เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า ประเด็นทางความแตกต่างทางภาษา เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม กล่าวคือ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75) เห็นด้วยที่ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูเป็นสื่อกลางในการติดต่อ และประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 52) เห็นด้วยที่การที่คนไม่สามารถใช้ภาษาสื่อความหมายกันได้ชัดเจน ถูกต้องและตรงกับเป้าหมาย ทำให้เกิดความหวาดระแวงและไม่ไว้วางใจกัน นอกจากนี้ (ร้อยละ 40) เห็นด้วยที่ว่าชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้มีวิถีชีวิตแตกต่างจาก

คนไทยโดยสิ้นเชิงและเห็นด้วยที่ว่า (ร้อยละ33) มีชาวไทยมุสลิมใน3จังหวัดภาคใต้ไม่เคยถือว่าภาษาไทยเป็นภาษาของตนเองไม่นิยมพูดภาษาไทย

ตารางที่ 5 คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็นทางความแตกต่างทางภาษา

ประเด็นทาง ความแตกต่างทางภาษา	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ ความเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
1.ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้มี วิถีชีวิตแตกต่างจากคนไทยโดยสิ้นเชิง	53 (13.9)	106 (27.9)	74 (19.5)	110 (28.9)	37 (9.7)	3.07	1.23	ปานกลาง
2.ชาวไทยมุสลิมใน3จังหวัดภาคใต้ไม่ เคยถือว่าภาษาไทยเป็นภาษาของ ตนเองและไม่นิยมพูดภาษาไทย	44 (11.6)	87 (22.9)	76 (20.0)	127 (33.4)	46 (12.1)	2.88	1.23	ปานกลาง
3.ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ใช้ภาษา มลายูเป็นสื่อกลางในการติดต่อ	102 (26.8)	183 (48.2)	49 (12.9)	39 (10.3)	7 (1.8)	3.88	0.98	สูง
4.การที่คนไม่สามารถใช้ภาษาสื่อ ความหมายกันได้ชัดเจน ถูกต้องและ ตรงกับเป้าหมาย ทำให้เกิดความ หวาดระแวงและไม่ไว้วางใจกัน	41 (10.8)	161 (42.4)	92 (24.2)	70 (18.4)	16 (4.2)	3.37	1.04	ปานกลาง
ภาพรวม	28 (7.4)	149 (39.2)	167 (43.9)	35 (9.2)	1 (0.3)	3.44	0.77	ปานกลาง

2.3 ประเด็นทางการศึกษา

ตารางที่ 6 ซึ่งให้เห็นว่าตัวอย่างที่ทำการศึกษาเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 49) เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า ประเด็นทางการศึกษา เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม กล่าวคือส่วนใหญ่ (ร้อยละ 56) เห็นด้วยที่ว่าชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ที่ขาดโอกาสในการศึกษาต่อระดับสูงมักขาดโอกาสในการเลือกอาชีพที่ดี และเห็นว่า (ร้อยละ 55) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ส่วนใหญ่นิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อในประเทศอาหรับเพราะเมื่อเรียนจบกลับมาจะเป็นบุคคลที่มีหน้ามีตาในสังคมและได้รับการยกย่องให้เป็นโต๊ะครูสอนศาสนา นอกจากนี้ยัง

เห็นด้วยว่า (ร้อยละ 51) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบชั้นประถม 4 แล้วจะให้ความสำคัญกับการเรียนทางศาสนาในโรงเรียนปอเนาะ มากกว่าการศึกษาต่อในสายสามัญ และอีกเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 49) มีความเห็นว่า ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ที่ไม่ได้เรียนในโรงเรียนที่สอนวิชาสามัญ มักขาดโอกาสในการศึกษาต่อระดับสูง และ (ร้อยละ 44) ผู้ปกครองส่วนใหญ่ใน 3 จังหวัดภาคใต้ไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่สอนวิชาสามัญในแขนงต่างๆ รวมทั้งเห็นด้วยว่า (ร้อยละ 40) การที่ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้มีการศึกษาน้อยมักตกเป็นเหยื่อของผู้ก่อการในการสร้างความเกลียดชังเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยบิดเบือนข้อเท็จจริงยังมีความเห็นว่า (ร้อยละ 35) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ที่ไม่ได้เรียน ในโรงเรียนสอนวิชาสามัญ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ว่างงาน และมีความเห็นว่า (ร้อยละ 30) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ที่ว่างงาน มักตกเป็นเหยื่อของการว่าจ้างให้สร้างสถานการณ์ไม่สงบและมีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า (ร้อยละ 30) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ที่พอใจในความเป็นอยู่เยี่ยงบรรพบุรุษของตนไม่กระตือรือร้นในการประกอบอาชีพ และ (ร้อยละ 25) มีความเห็นเพียงบางส่วนว่าชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่เห็นประโยชน์ในการศึกษาวิชาในโรงเรียนและมีความเชื่อว่าเมื่อเรียนไปแล้วนำไปใช้ไม่ได้

ตารางที่ 6 คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็นทางการศึกษา

ประเด็นทางการศึกษา	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
1. ผู้ปกครองส่วนใหญ่ใน 3 จังหวัดภาคใต้ไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่สอนวิชาสามัญในแขนงต่างๆ	29 (7.6)	96 (25.3)	74 (19.5)	127 (33.4)	54 (14.2)	2.79	1.19	ปานกลาง
2. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่เห็นประโยชน์ในการศึกษาวิชาในโรงเรียน และมีความเชื่อว่าเมื่อเรียนไปแล้วนำไปใช้ไม่ได้	29 (7.6)	67 (17.6)	62 (16.3)	153 (40.3)	69 (18.2)	3.44	1.19	ปานกลาง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ประเด็นทาง การศึกษา	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
3. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ส่วนใหญ่นิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อ ในประเทศอาหรับเพราะเมื่อเรียนจบ กลับมาจะเป็นบุคคลที่มีหน้ามีตาใน สังคมและได้รับการยกย่องให้เป็นโต๊ะ ครู สอนศาสนา	70 (18.4)	141 (37.1)	94 (24.7)	59 (15.5)	16 (4.2)	3.50	1.09	ปาน กลาง
4. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ที่ ไม่ได้เรียนในโรงเรียนที่สอนวิชาสามัญ มักขาดโอกาสในการศึกษาต่อระดับสูง	46 (12.1)	141 (37.1)	70 (18.4)	95 (25.0)	28 (7.4)	3.22	1.16	ปาน กลาง
5. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ที่ ขาดโอกาสในการศึกษาต่อระดับสูง มัก ขาดโอกาสในการเลือกอาชีพที่ดี	56 (14.7)	159 (41.8)	76 (20.0)	76 (20.0)	13 (3.4)	3.44	1.07	ปาน กลาง
6. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ที่ ไม่ได้เรียน ในโรงเรียนสอนวิชาสามัญ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ว่างงาน	39 (10.3)	95 (25.0)	97 (25.5)	121 (31.8)	28 (7.4)	2.99	1.13	ปาน กลาง
7. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ที่ ว่างงาน มักตกเป็นเหยื่อของการฉ้อโกง ให้สร้างสถานการณ์ไม่สงบ	26 (6.8)	88 (23.2)	120 (31.6)	81 (21.3)	65 (17.1)	2.81	1.17	ปาน กลาง
8. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ที่ พอใจใน ความเป็นอยู่เยี่ยงบรรพบุรุษ ของตนไม่กระตือรือร้นในการประกอบ อาชีพ	32 (8.4)	83 (21.8)	95 (25.0)	126 (33.2)	44 (11.6)	3.18	1.15	ปาน กลาง
9. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบชั้นประถม 4 แล้ว จะให้ความสำคัญกับการเรียนทางศาสนา ในโรงเรียนปอเนาะ มากกว่าการศึกษา ต่อในสายสามัญ	49 (12.9)	147 (38.7)	83 (21.8)	74 (19.5)	27 (7.1)	3.31	1.14	ปาน กลาง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ประเด็นทาง การศึกษา	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
10. การที่ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้มีการศึกษาน้อยมักตกเป็นเหยื่อของผู้ก่อการในการสร้างความเกลียดชังเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยบิดเบือนข้อเท็จจริง	41 (10.8)	111 (29.2)	90 (23.7)	77 (20.3)	61 (16.1)	2.98	1.25	ปาน กลาง
ภาพรวม	48 (12.6)	140 (36.8)	70 (18.4)	92 (24.2)	30 (7.9)	3.22	0.59	ปาน กลาง

2.4 ประเด็นทางความรู้สึกละแวก

ตารางที่ 7 ชี้ให้เห็นว่าตัวอย่างที่ทำการศึกษา (ร้อยละ 30) เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่าประเด็นทางความรู้สึกละแวก เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม กล่าวคือ (ร้อยละ 57) เห็นด้วยกับเรื่องที่ว่าความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งเรื่องอำนาจ และ (ร้อยละ 56) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ส่วนใหญ่คิดว่าตนเองเป็นคนมลายูมากกว่าเป็นคนไทยและตัวอย่างที่ทำการศึกษาเห็นด้วยกับเรื่องต่อไปนี (ร้อยละ 55) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่มักจะมีความรู้สึกที่ตนเองได้รับการดูถูกทางวัฒนธรรมจากคนศาสนาอื่น (ร้อยละ 55) ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ และเห็นว่า (ร้อยละ 44) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้มีความหวาดระแวงว่าจะถูกเอาเปรียบจากไทยพุทธ ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศ และเห็นด้วยอีกว่า (ร้อยละ 42) ความรู้สึกเป็นชาติพันธุ์มลายู ทำให้ผู้ก่อการใช้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้เป็นเงื่อนไขในการปลุกระดมมวลชนเพื่อหวังสร้างสถานการณ์ให้เกิดความไม่สงบในชุมชนได้ง่าย นอกจากนี้ตัวอย่างยังเห็นด้วยกับเรื่องที่ว่า (ร้อยละ 30) มีเพียงบางส่วนที่เห็นว่าความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางศาสนาและเห็นอีกว่า (ร้อยละ 30) ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งเชิงวัฒนธรรม (ไทย - มลายู) และมีความเห็นด้วยว่า (ร้อยละ 20) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่ต้องการคบหาสมาคมกับชาวไทยพุทธ

ตารางที่ 7 คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็นทาง
ความรู้สึกแปลกแยก

ประเด็นทาง ความรู้สึกแปลกแยก	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
1. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ส่วนใหญ่ไม่ต้องการคบหาสมาคมกับ ชาวไทยพุทธ	31 (8.2)	69 (18.2)	66 (17.4)	128 (33.7)	86 (22.6)	2.56	1.25	ปาน กลาง
2. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ มักมีความหวาดระแวงว่าจะถูกเอา เปรียบจากไทยพุทธ ซึ่งเป็นชนส่วน ใหญ่ของประเทศ	52 (13.7)	116 (30.5)	90 (23.7)	95 (25.0)	27 (7.1)	3.19	1.16	ปาน กลาง
3. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ส่วนใหญ่มักจะมีความรู้สึกที่ว่าตนเอง ได้รับการดูถูกทางวัฒนธรรมจากคน ศาสนาอื่น	77 (20.3)	134 (35.5)	75 (19.7)	74 (19.5)	20 (5.3)	3.46	1.17	ปาน กลาง
4. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ส่วนใหญ่คิดว่าตนเองเป็นคนมลายู มากกว่าเป็นคนไทย	75 (19.7)	139 (36.6)	76 (20.0)	75 (19.7)	15 (3.9)	3.48	1.13	ปาน กลาง
5. ความรู้สึกเป็นชาติพันธุ์มลายู ทำให้ ผู้ก่อการใช้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัด ภาคใต้เป็นเงื่อนไขในการปลุกระดม มวลชนเพื่อหวังสร้างสถานการณ์ให้ เกิดความไม่สงบในชุมชนได้ง่าย	46 (12.1)	116 (30.5)	107 (28.2)	79 (20.8)	32 (8.4)	3.17	1.14	ปาน กลาง
6. ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้มี สาเหตุมาจากความขัดแย้งเรื่อง ผลประโยชน์	88 (23.2)	121 (31.8)	107 (28.2)	37 (9.7)	27 (7.1)	3.54	1.16	ปาน กลาง
7. ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้มี สาเหตุมาจากความขัดแย้งเรื่องอำนาจ	88 (23.2)	130 (34.2)	102 (26.8)	33 (8.7)	27 (7.1)	3.58	1.14	ปาน กลาง
ภาพรวม	11 (2.9)	103 (27.1)	209 (58.0)	52 (13.7)	5 (1.3)	3.17	0.74	ปาน กลาง

2.5 ความยากจน

ตารางที่ 8 ชี้ให้เห็นว่าตัวอย่างที่ทำการศึกษา (ร้อยละ 54) เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่าประเด็นทางความยากจน เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ กล่าวคือ ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับเรื่องที่ (ร้อยละ 62) การลงทุนใน 3 จังหวัดภาคใต้มีน้อยมีผลทำให้เกิดภาวะการว่างงานในชุมชนมุสลิม และเห็นด้วยที่ (ร้อยละ 55) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่มีรายได้น้อยและเห็นด้วยว่า (ร้อยละ 52) พฤติกรรมการเรียกเก็บค่าคุ้มครองใน 3 จังหวัดภาคใต้ ส่งผลกระทบต่อการทำงานการขยายกิจการ ตลอดจนการลงทุนใหม่ และเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45) เห็นว่าความยากจนทำให้วัยรุ่นบางคนหลงผิดเข้าร่วมขบวนการโจรก่อการร้ายเพื่อหวังค่าจ้าง

ตารางที่ 8 คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็นทางความยากจน

ประเด็นทางความยากจน	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
1. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่มีรายได้น้อย	73 (19.2)	138 (36.3)	97 (25.5)	55 (14.5)	17 (4.5)	3.51	1.09	ปานกลาง
2. การลงทุนใน 3 จังหวัดภาคใต้มีน้อยมีผลทำให้เกิดภาวะการว่างงานในชุมชนมุสลิม	75 (19.7)	165 (43.4)	68 (17.9)	56 (14.7)	16 (4.2)	3.60	1.09	ปานกลาง
3. พฤติกรรมการเรียกเก็บค่าคุ้มครองใน 3 จังหวัดภาคใต้ ส่งผลกระทบต่อการทำงานการขยายกิจการ ตลอดจนการลงทุนใหม่	50 (13.2)	150 (39.5)	123 (32.4)	40 (10.5)	17 (4.5)	3.46	0.99	ปานกลาง
4. ความยากจนทำให้วัยรุ่นบางคนหลงผิดเข้าร่วมขบวนการโจรก่อการร้ายเพื่อหวังค่าจ้าง	55 (14.5)	117 (30.8)	81 (21.3)	79 (20.8)	48 (12.6)	3.14	1.26	ปานกลาง
ภาพรวม	41 (10.8)	167 (43.9)	132 (34.7)	35 (9.2)	5 (1.3)	3.54	0.85	ปานกลาง

2.6 ประเด็นทางโครงสร้างการผลิต

ตารางที่ 9 ซึ่งให้เห็นว่าตัวอย่างที่ทำการศึกษา ประมาณเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 49) เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่าประเด็นทางโครงสร้างการผลิต เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ กล่าวคือเห็นด้วยกับเรื่อง (ร้อยละ 59) โครงสร้างเศรษฐกิจของ 3 จังหวัดภาคใต้ขึ้นอยู่กับเกษตรซึ่งมีฐานการผลิตแคบ อาศัยธรรมชาติเป็นหลัก มีผลทำให้มีรายได้น้อย และเห็นด้วยที่ (ร้อยละ 59) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้นิยมย้ายถิ่นชั่วคราวเพื่อประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยางและเป็นแรงงานสวนปาล์มในประเทศมาเลเซีย และมีบางส่วนที่เห็นด้วยว่า (ร้อยละ 47) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน

ตารางที่ 9 คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็นทางโครงสร้างการผลิต

ประเด็นทาง โครงสร้างการผลิต	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
1. โครงสร้างเศรษฐกิจของ 3 จังหวัดภาคใต้ขึ้นอยู่กับเกษตรซึ่งมีฐานการผลิตแคบ อาศัยธรรมชาติเป็นหลัก มีผลทำให้มีรายได้น้อย	56 (14.7)	168 (44.2)	90 (23.7)	53 (13.9)	13 (3.4)	3.53	1.02	ปาน กลาง
2. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน	46 (12.1)	133 (35.0)	93 (24.5)	87 (22.9)	21 (5.5)	3.25	1.11	ปาน กลาง
3. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้นิยมย้ายถิ่นชั่วคราวเพื่อประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยางและเป็นแรงงานสวนปาล์มในประเทศมาเลเซีย	55 (14.5)	171 (45.0)	96 (25.3)	44 (11.6)	14 (3.7)	3.55	0.99	ปาน กลาง
ภาพรวม	35 (9.2)	151 (39.7)	152 (40.0)	33 (8.7)	9 (2.4)	3.45	.87	ปาน กลาง

2.7 ประเด็นการทำงานต่ำกว่าระดับ

ตารางที่ 10 ปรากฏว่าตัวอย่างในการศึกษา ส่วนน้อย (ร้อยละ 29) เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า ประเด็นการทำงานต่ำกว่าระดับ เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของ นักศึกษามุสลิม แต่ (ร้อยละ 55) เห็นด้วยกับเรื่องที่ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ทำงานต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน กล่าวคือการกรีดยางเพียงครึ่งวันและอีกครึ่งวันหลังจะไม่พยายามหางานอื่น ๆ ทำ และเห็นด้วยกับเรื่องที่ว่า (ร้อยละ 36) การทำงานต่ำกว่าระดับทำให้วัยรุ่นมุสลิมมีเวลาว่างหลังจากกรีดยางมากและใช้เวลาว่างมั่วสุมหรือรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมอันนำไปสู่ปัญหาความไม่สงบในรูปแบบต่างๆ ได้ง่ายและเห็นว่า (ร้อยละ 27) ชาวมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ บางคนก่ออาชญากรรม ลักชิง ปล้นทรัพย์หรือเข้าร่วมขบวนการโจรก่อการร้ายสร้างความไม่สงบในสังคม

ตารางที่ 10 คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็นการทำงานต่ำกว่าระดับ มาตรฐาน

ประเด็นทาง การทำงานต่ำกว่าระดับ	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D	ระดับ ความคิดเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง			
1.ชาวไทยมุสลิมใน3จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ทำงานต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน กล่าวคือการกรีดยางเพียงครึ่งวัน และอีก ครึ่งวันหลังจะไม่พยายามหางานอื่นๆทำ	48 (12.6)	162 (42.6)	77 (20.3)	67 (17.6)	26 (6.8)	3.37	1.12	ปาน กลาง
2. การทำงานต่ำกว่าระดับทำให้วัยรุ่น มุสลิมมีเวลาว่างหลังจากกรีดยางมาก และใช้เวลาว่างมั่วสุมหรือรวมกลุ่มกันทำ กิจกรรมอันนำไปสู่ปัญหาความไม่สงบ ในรูปแบบต่างๆ ได้ง่าย	25 (6.6)	114 (30.0)	88 (23.2)	83 (21.8)	70 (18.4)	2.84	1.22	ปาน กลาง
3.ชาวมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ บางคน ก่ออาชญา-กรรม ลักชิง ปล้นทรัพย์ หรือ เข้าร่วมขบวนการโจรก่อการร้ายสร้าง ความไม่สงบในสังคม	29 (7.6)	75 (19.7)	95 (25.0)	107 (28.2)	74 (19.5)	2.68	1.21	ปาน กลาง
ภาพรวม	23 (6.1)	88 (23.2)	145 (38.2)	98 (25.8)	26 (6.8)	2.96	1.00	ปาน กลาง

2.8 ประเด็นทางการไม่สำนึกในความเป็นคนไทย

ตารางที่ 11 ปรากฏว่าตัวอย่างในการศึกษา ส่วนน้อย (ร้อยละ 28) เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า ประเด็นการไม่สำนึกในความเป็นคนไทย เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม กล่าวคือเห็นด้วยกับเรื่องที่ (ร้อยละ 49) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้บางคนต้องการรักษาสถานะอำนาจเดิม นอกจากนี้ยังเห็นด้วยกับเรื่องต่อไปนี้ (ร้อยละ 47) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ใฝ่ฝันจะปกครองตนเองมากกว่าการอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศไทยที่มีชาวมุสลิม (กาเฟร) และเห็นว่า (ร้อยละ 43) ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้ของไทย ไม่ได้เกิดจากขบวนการแบ่งแยกดินแดน และเห็นว่า (ร้อยละ 39) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้บางคนต้องการรักษาผลประโยชน์ส่วนตัวและ (ร้อยละ 38) การใฝ่ฝันที่จะปกครองตนเอง เป็นสาเหตุสำคัญทำให้เกิดความขัดแย้งและสร้างความไม่สงบขึ้นในสังคม และ (ร้อยละ 37) ความแตกต่างด้านเชื้อชาติก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการคิดแบ่งแยกดินแดนหรือก่อความไม่สงบขึ้น และเห็นว่า (ร้อยละ 35) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจในความเป็นพลเมือง ซึ่งถือสัญชาติและภูมิลำเนาเป็นเกณฑ์ และ (ร้อยละ 33) เห็นว่า ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้บางคนเข้าร่วมขบวนการแบ่งแยกดินแดนรวมทั้งเห็นด้วยกับเรื่องที่ว่า (ร้อยละ 24) ครูสอนศาสนา/ดาโต๊ะบางคน มีส่วนสำคัญในการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้

ตารางที่ 11 คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็นทางการไม่สำนึกในความเป็นคนไทย

ประเด็นทาง การไม่สำนึกในความเป็นคนไทย	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
1. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ บางคนร่วมขบวนการแบ่งแยกดินแดน	34 (8.9)	95 (25.0)	146 (38.4)	57 (15.0)	48 (12.6)	3.03	1.13	ปาน กลาง
2. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ใฝ่ฝันจะ ปกครองตนเองมากกว่าการ อยู่ภายใต้การปกครองของประเทศไทยที่ มีชาวมุสลิม(กาเฟร)	66 (17.4)	115 (30.3)	109 (28.7)	55 (14.5)	35 (9.2)	3.32	1.19	ปาน กลาง

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ประเด็นทาง การไม่สำนึกในความเป็นคนไทย	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
3. การไฝ่ฝันที่จะปกครองตนเอง เป็น สาเหตุสำคัญทำให้เกิดความคิดต่อต้าน และสร้างความไม่สงบขึ้นในสังคม	41 (10.8)	105 (27.6)	107 (28.2)	90 (23.7)	37 (9.7)	3.06	1.16	ปาน กลาง
4. ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้ ของไทย ไม่ได้เกิดจากขบวนการ แบ่งแยกดินแดน	72 (18.9)	95 (25.0)	147 (38.7)	45 (11.8)	21 (5.5)	3.40	1.09	ปาน กลาง
5. ความแตกต่างด้านเชื้อชาติก่อให้เกิด ปัญหาเกี่ยวกับการคิดแบ่งแยกดินแดน หรือก่อความไม่สงบขึ้น	44 (11.6)	98 (25.8)	94 (24.7)	115 (30.3)	29 (7.6)	3.03	1.15	ปาน กลาง
6. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ บางคนต้องการรักษารัฐานอำนาจเดิม	49 (12.9)	139 (36.6)	127 (33.4)	44 (11.6)	21 (5.5)	3.40	1.03	ปาน กลาง
7. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ บางคนต้องการรักษาผลประโยชน์ ส่วนตัว	28 (7.4)	120 (31.6)	140 (36.8)	61 (16.1)	31 (8.2)	3.14	1.04	ปาน กลาง
8. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจในความเป็น พลเมือง ซึ่งถือสัญชาติและภูมิลำเนา เป็นเกณฑ์	26 (6.8)	110 (28.9)	125 (32.9)	83 (21.8)	36 (9.5)	3.02	1.08	ปาน กลาง
9. ครุสอนศาสนา/คาโต๊ะบางคน มี ส่วนสำคัญในการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้	28 (7.4)	64 (16.8)	98 (25.8)	100 (26.3)	90 (23.7)	2.58	1.22	ปาน กลาง
ภาพรวม	8 (2.1)	99 (26.1)	215 (56.6)	50 (13.2)	8 (2.1)	3.13	0.74	ปาน กลาง

2.9 ประเด็นทางความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล

ตารางที่ 12 ปรากฏว่าตัวอย่างในการศึกษา ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72) เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า ประเด็นทางความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาลเป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม กล่าวคือมีความเห็นด้วยกับเรื่องที่ว่า (ร้อยละ 79) การสร้างสันติสุขใน 3 จังหวัดภาคใต้สามารถทำได้ถ้ารัฐบาลเข้าใจวัฒนธรรมชุมชน เข้าถึงประชาชน และฟังเสียงประชาชนให้มากขึ้น และนอกจากนี้ตัวอย่างยังเห็นด้วยกับเรื่อง (ร้อยละ 76) การสร้างสันติสุขใน 3 จังหวัดภาคใต้ รัฐบาลจำเป็นต้องให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมให้มากขึ้นทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ และเห็นด้วยว่า (ร้อยละ 64) ความไม่สงบในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้เกิดจากการแก่งแย่งอำนาจของนักการเมือง และเห็นว่า (ร้อยละ 60) การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้งในอดีตทำให้ขาดความต่อเนื่องในการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งเห็นด้วยกับเรื่องที่ (ร้อยละ 59) ความไม่สงบในสังคมมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ปัจจุบันเกิดจากการโฆษณาชวนเชื่อและยุยงส่งเสริมจากผู้ที่ไม่สุจริตผลประโยชน์

ตารางที่ 12 คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็นทางความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล

ประเด็นทาง	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	เห็นด้วย	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย			
ความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล	อย่าง			ด้วย	ด้วย			ความเห็น
	ยิ่ง				ยิ่ง			
1. การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้งในอดีตทำให้ขาดความต่อเนื่องในการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	79 (20.8)	151 (39.7)	89 (23.4)	37 (9.7)	24 (6.3)	3.59	1.11	ปานกลาง
2. ความไม่สงบในสังคมมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ปัจจุบันเกิดจากการโฆษณาชวนเชื่อและยุยงส่งเสริมจากผู้ที่ไม่สุจริตผลประโยชน์	72 (18.9)	152 (40.0)	87 (22.9)	43 (11.3)	26 (6.8)	3.53	1.13	ปานกลาง
3. ความไม่สงบในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้เกิดจากการแก่งแย่งอำนาจของนักการเมือง	139 (36.6)	106 (27.9)	90 (23.7)	23 (6.1)	22 (5.8)	3.83	1.16	สูง

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ประเด็นทาง ความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
4. การสร้างสันติสุขใน 3 จังหวัดภาคใต้ สามารถทำได้ถ้ารัฐบาลเข้าใจวัฒนธรรม ชุมชน เข้าถึงประชาชน และฟังเสียง ประชาชนให้มากขึ้น	183 (48.2)	118 (31.1)	48 (12.6)	20 (5.3)	11 (2.9)	4.16	1.03	สูง
5. การสร้างสันติสุขใน 3 จังหวัดภาคใต้ รัฐบาลจำเป็นต้องให้ประชาชนในพื้นที่มี ส่วนร่วมให้มากขึ้นทั้งในเชิงนโยบายและ การปฏิบัติ	166 (43.7)	125 (32.9)	46 (12.1)	20 (5.3)	23 (6.1)	4.03	1.15	สูง
ภาพรวม	80 (21.1)	196 (51.6)	76 (20.0)	20 (5.3)	8 (2.1)	3.84	0.89	สูง

2.10 ประเด็นทางโจรก่อการร้าย

ตารางที่ 13 แสดงว่าตัวอย่างในการศึกษา ส่วนน้อยเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า (ร้อยละ 29) ประเด็นทางโจรก่อการร้าย เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษา มุสลิม กล่าวคือเห็นด้วยที่ว่า (ร้อยละ 31) สาเหตุหนึ่งของความไม่สงบในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ คือการสนับสนุนจากประเทศเพื่อนบ้าน และ (ร้อยละ 24) เห็นด้วยกับเรื่องที่ว่าผู้ก่อความไม่สงบในชุมชน มุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ได้รับอิทธิพลทางความคิด ความเชื่อจากกลุ่มประเทศอาหรับ

ตารางที่ 13 คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็นทาง
โจรก่อการร้าย

ประเด็นทาง โจรก่อการร้าย	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
1. สาเหตุหนึ่งของความไม่สงบใน ชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ คือการ สนับสนุนจากประเทศเพื่อนบ้าน	42 (11.1)	77 (20.3)	120 (31.6)	83 (21.8)	58 (15.3)	2.90	1.21	ปาน กลาง
2. ผู้ก่อความไม่สงบในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ได้รับอิทธิพลทาง ความคิด ความเชื่อจากกลุ่มประเทศ อาหรับ	32 (8.4)	59 (15.5)	114 (30.0)	108 (28.4)	67 (17.6)	2.69	1.18	ปาน กลาง
ภาพรวม	26 (6.8)	86 (22.6)	154 (40.5)	83 (21.8)	31 (8.2)	2.98	1.02	ปาน กลาง

2.11 ประเด็นทางการปฏิบัติตัวของข้าราชการ

จากตารางที่ 14 ปรากฏว่า ตัวอย่างในการศึกษา ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71) เห็นด้วยกับคำ
กล่าวที่ว่า ประเด็นทางการปฏิบัติตัวของข้าราชการ เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ใน
มุมมองของนักศึกษามุสลิม กล่าวคือ เห็นด้วยที่ว่า (ร้อยละ 79) ทุกครั้งที่เกิดคดีเจ้าหน้าที่ตำรวจจะ
กล่าวโทษคนมุสลิมว่าเป็นผู้กระทำ เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องสงสัยก็จะไม่ค่อยมีการสอบพยานเพราะสื่อสาร
กันไม่รู้เรื่องจะดูเพียงหลักฐานเอกสารหรือสำนวนของเจ้าหน้าที่แล้วสรุปความผิดโดยไม่เป็นธรรม และ
เห็นด้วยว่า (ร้อยละ 73) ข้าราชการบางคนมีพฤติกรรมที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมขาดศรัทธา เช่น ขาดความ
ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอื้อเฟื้อ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว นอกจากนี้ยังเห็นด้วยที่ (ร้อยละ 66) ข้าราชการ
ส่วนใหญ่ไม่คลุกคลีกับประชาชนมุสลิมในพื้นที่ ภาคใต้ และเห็นว่า (ร้อยละ 60) ความไม่สงบทางสังคม
ของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ เกิดจากการประท้วงเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมจากข้าราชการใน
พื้นที่ และเห็นว่า (ร้อยละ 56) ข้าราชการบางคนชอบข่มขู่และเรียกร้องเงินทองจากประชาชน มีส่วนทำ
ให้เกิดความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้ และเห็นด้วยกับเรื่องที่ (ร้อยละ 48) อีกเกือบครึ่งหนึ่งว่า
ข้าราชการตำรวจ ทหาร ไม่ออกลาดตระเวนรักษาความปลอดภัยให้แก่ประชาชนในเวลากลางคืน

ตารางที่ 14 คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็น
ทางการปฏิบัติตัวของข้าราชการ

ประเด็นทาง การปฏิบัติตัวของข้าราชการ	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
1. ข้าราชการบางคนชอบข่มขู่และ เรียกร้อยเงินทองจากประชาชน มีส่วน ทำให้เกิดความไม่สงบใน 3 จังหวัด ภาคใต้	85 (22.4)	128 (33.7)	103 (27.1)	42 (11.1)	22 (5.8)	3.56	1.13	ปาน กลาง
2. ข้าราชการส่วนใหญ่ไม่คลุกคลีกับ ประชาชนมุสลิมในพื้นที่ ภาคใต้	89 (23.4)	164 (43.2)	75 (19.7)	40 (10.5)	12 (3.2)	3.73	1.03	สูง
3. ข้าราชการตำรวจ ทหาร ไม่ออก ลาดตระเวนรักษาความปลอดภัยให้แก่ ประชาชนในเวลากลางวัน	61 (16.1)	121 (31.8)	106 (27.9)	72 (18.9)	20 (5.3)	3.34	1.12	ปาน กลาง
4. ข้าราชการบางคนมีพฤติกรรมที่ทำ ให้ชาวไทยมุสลิมขาดศรัทธา เช่น ขาด ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอื้อเฟื้อ และ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว	163 (42.9)	116 (30.5)	59 (15.5)	26 (6.8)	16 (4.2)	4.01	1.11	สูง
5. ทุกครั้งที่เกิดคดี เจ้าหน้าที่ตำรวจจะ กล่าวโทษคนมุสลิมว่าเป็นกระทำ เมื่อมี การจับกุมผู้ต้องสงสัยก็จะไม่ค่อยมีการ สอบพยานเพราะสื่อสารกันไม่รู้เรื่องจะ ดูเพียงหลักฐานเอกสารหรือสำนวนของ เจ้าหน้าที่แล้วสรุปความผิดโดยไม่เป็น ธรรม	214 (56.3)	88 (23.2)	51 (13.4)	15 (3.9)	12 (3.2)	4.26	1.04	สูง
6. ความไม่สงบทางสังคม ของชุมชน มุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ เกิดจากการ ประทุงเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม จากข้าราชการในพื้นที่	96 (25.3)	132 (34.7)	95 (25.0)	44 (11.6)	13 (3.4)	3.67	1.08	สูง
ภาพรวม	67 (17.6)	205 (53.9)	86 (22.6)	16 (4.2)	6 (1.6)	3.82	0.83	สูง

2.12 ประเด็นทางยาเสพติด

จากตารางที่ 15 ปรากฏว่าตัวอย่างในการศึกษา ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 52) เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า ประเด็นทางยาเสพติด เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมกล่าวคือร้อยละ 52 เห็นด้วยกับเรื่องที่ว่าปัจจุบันยาเสพติดกำลังแพร่ระบาด ในหมู่เยาวชนมุสลิม ผู้ติดยาเสพติด มักตกเป็นเหยื่อของการชักจูงให้สร้างสถานการณ์ความไม่สงบ

ตารางที่ 15 คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิมด้านประเด็นทางยาเสพติด

ประเด็นทาง ยาเสพติด	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง			
1. ปัจจุบันยาเสพติดกำลังแพร่ระบาด ใน หมู่เยาวชนมุสลิม ผู้ติดยาเสพติด มักตก เป็นเหยื่อของการชักจูงให้สร้าง สถานการณ์ความไม่สงบ	69 (18.2)	131 (34.5)	89 (23.4)	65 (17.1)	26 (6.8)	3.40	1.17	ปาน กลาง

ตารางที่ 16 แสดงผลการสำรวจคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ในภาพรวมตามความคิดเห็นของตัวอย่างที่ทำการศึกษา คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ที่สำคัญได้แก่ ประเด็นความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล ประเด็นการปฏิบัติตัวของข้าราชการ ประเด็นทางเอกลักษณ์ทางศาสนา ประเด็นความยากจน ประเด็นทางโครงสร้างการผลิต ประเด็นความแตกต่างทางภาษา ประเด็นทางยาเสพติด ประเด็นการศึกษา ประเด็นความรู้สึกแปลกแยก ประเด็นการไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย ประเด็นทางโจรก่อการร้าย และประเด็นการทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน

ตารางที่ 16 คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ในมุมมองของนักศึกษามุสลิม

คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ประเด็นทางความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล	3.84	.8900	สูง
2. ประเด็นทางการปฏิบัติตัวของข้าราชการ	3.82	.8300	สูง
3. ประเด็นทางเอกลักษณ์ทางศาสนา	3.74	.6700	สูง
4. ประเด็นทางความยากจน	3.54	.8500	ปานกลาง
5. ประเด็นทางโครงสร้างการผลิต	3.45	.8700	ปานกลาง
6. ประเด็นทางความแตกต่างทางภาษา	3.44	.7700	ปานกลาง
7. ประเด็นทางยาเสพติด	3.40	1.1700	ปานกลาง
8. ประเด็นทางการศึกษา	3.22	.5900	ปานกลาง
9. ประเด็นทางความรู้สึกแปลกแยก	3.17	.7400	ปานกลาง
10. ประเด็นทางการไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย	3.13	.7400	ปานกลาง
11. ประเด็นทางโจรก่อการร้าย	2.98	1.0200	ปานกลาง
12. ประเด็นทางการทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน	2.96	1.0000	ปานกลาง
ในภาพรวม	3.39	0.8450	ปานกลาง

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความไม่สงบที่เกิดขึ้นในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้

เมื่อถามเกี่ยวกับระดับความรุนแรงของความไม่สงบที่เกิดขึ้นในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ผลปรากฏในตารางที่ 17 นักศึกษาที่เป็นตัวอย่างประมาณหนึ่งในสามเห็นด้วยกับภาพรวมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99) อย่างไรก็ตามร้อยละของผู้ที่เห็นด้วยกับความรุนแรงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน เรียงลำดับจากน้อยดังนี้ คือ ร้อยละ 56 เห็นว่า เหตุการณ์ปะทะระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมที่ปิดล้อม สภ.อ. ตากใบ จ. นราธิวาส เพื่อบีบบังคับให้ตำรวจปล่อยตัว 6 ผู้ต้องหา เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต 85 ศพ และร้อยละ 49 เห็นว่า เหตุการณ์ปะทะระหว่างผู้ก่อความไม่สงบที่เข้ายึดครองมัสยิดกรือเซะกับเจ้าหน้าที่ทหารตำรวจ เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเสียชีวิต 3 ศพ บาดเจ็บสาหัส 8 คน และผู้ก่อความไม่สงบเสียชีวิต 32 ศพ และการลอบวางเพลิงและก่อเหตุร้ายในที่สาธารณะ 70 กว่าแห่งพร้อม ๆ กันใน 3 จังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2547 ร้อยละ 41 เห็นว่าการลอบโจมตี 11 แห่ง พร้อม ๆ กันใน 3 จังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2547 ร้อยละ 41 และการวางเพลิงโรงเรียนครอระ อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส ทำให้อาคารไม้ได้รับความเสียหายทั้งหมดจำนวน 6 ห้องเรียน ร้อยละ 38 กรณีสังหารนายพินท์ เรือนแก้ว ผู้พิพากษาศาลจังหวัดปัตตานี ร้อยละ 37 เหตุการณ์ จ่อยิง พ.ต.ต. ก้าว โกศัยกานนท์ ตายคาร้านของชำ จ. ยะลา เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ร้อยละ 36 และ การที่ 2 คนร้ายประกบยิง จ.ส.ต. ตำราญ สังฆบุญญา ผบ.หมู่ ป.สภ.อ.ทุ่งยางแดง จ.

ปัตตานี อาการสาหัส ร้อยละ 35 และกลุ่ม ขจก. แบ่งแยกดินแดนประกาศจะสังหารเจ้าหน้าที่ชาวไทย พุทธ 40 คน เป็นการแก้แค้นเหตุการณ์สลายการชุมนุมที่ สก.อ. ตากใบ ร้อยละ 35 และการช้อนระเบิด 10 กิโลกรัม กลางตลาดนราธิวาส หวังฆ่าหมู่ชาวพุทธ-พระสงฆ์ แต่เก็บกู้ได้ก่อนระเบิดเพียง 9 นาที เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2547 ร้อยละ 35 และเหตุการณ์ปล้นปืนในค่ายทหารกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวง นราธิวาสราชนครินทร์ อ.เจาะ-ไอร้อง จ. นราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547 ร้อยละ 34 และ เหตุการณ์การฆาตคคนายรัฐ ตอละ อายุ 58 ปี ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชไอรัดมุง อ. สุคีริน จ. นราธิวาส เมื่อ วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ร้อยละ 32 และการฆ่าพนักงานรถไฟประจำสถานีรถไฟสุไหงปาดี จ. นราธิวาส 2 ศพ ก่อนนำไปให้รถไฟทับขาด 3 ท่อน เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ร้อยละ 32 และ การฆ่านายประสิทธิ์สุขไพบุลย์ สารวัตรกำนันตะไละเหลอ อ.รามัน จ. ยะลา ร้อยละ 32 และการฆ่าพระ นิกร แก้วประดิษฐ์วัดทุ่งหวัง อ.เมือง จ. สงขลา เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ร้อยละ 30

ตารางที่ 17 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาความไม่สงบหรือความรุนแรง

เหตุการณ์ปัญหาความไม่สงบหรือความรุนแรง	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
1. เหตุการณ์ปะทะระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมที่ปิดล้อม สก.อ. ตากใบ จ. นราธิวาส เพื่อบีบบังคับให้ตำรวจปล่อยตัว 6 ผู้ต้องหา เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต 85 ศพ	122 (32.1)	89 (23.4)	64 (16.8)	43 (11.3)	62 (16.3)	3.44	1.45	ปานกลาง
2. เหตุการณ์ปะทะระหว่างผู้ก่อความไม่สงบที่เข้ายึดครองมัสยิดกรือเซะกับเจ้าหน้าที่ทหารตำรวจ เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเสียชีวิต 3 ศพ บาดเจ็บสาหัส 8 คน และผู้ก่อความไม่สงบเสียชีวิต 32 ศพ	87 (22.9)	99 (26.1)	85 (22.4)	55 (14.5)	54 (14.2)	3.29	1.35	ปานกลาง
3. กรณีสังหารนายรพินทร์ เรือนแก้ว ผู้พิพากษาศาลจังหวัดปัตตานี	53 (13.9)	87 (22.9)	122 (32.1)	71 (18.7)	47 (12.4)	3.07	1.21	ปานกลาง

ตารางที่ 17 (ต่อ)

เหตุการณ์ปัญหาความไม่สงบหรือ ความรุนแรง	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
4. กลุ่ม ขก. แบ่งแยกดินแดนประกาศ จะสังหารเจ้าหน้าที่ชาวไทยพุทธ 40 คน เป็นการแก้แค้นเหตุการณ์สลายการ ชุมนุมที่ สก.อ. ตากใบ	48 (12.6)	84 (22.1)	106 (27.9)	85 (22.4)	57 (15.0)	2.95	1.25	ปาน กลาง
5.ฆ่าตัดคอนายรัฐ ต่อละ อายุ 58 ปี ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชอ์ติ่มง อ. สุกรีน จ. นราธิวาส เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547	45 (11.8)	78 (20.5)	108 (28.4)	88 (23.2)	61 (16.1)	2.89	1.24	ปาน กลาง
6. เหตุการณ์ปล้นปืนในค่ายทหารกอง พันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาส ราชนครินทร์ อ.เจาะ-ไอร้อง จ. นราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547	50 (13.2)	78 (20.5)	106 (27.9)	87 (22.9)	59 (15.5)	2.93	1.26	ปาน กลาง
7. การลอบวางเพลิงและก่อเหตุร้ายใน ที่สาธารณะ 70 กว่าแห่งพร้อม ๆ กัน ใน 3 จังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2547	64 (16.8)	93 (24.5)	86 (22.6)	78 (20.5)	59 (15.5)	3.07	1.32	ปาน กลาง
8. การลอบโจมตี 11 แห่ง พร้อม ๆ กัน ใน 3 จังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2547	62 (16.3)	93 (24.5)	80 (21.1)	82 (21.6)	63 (16.6)	3.02	1.33	ปาน กลาง
9. ฆ่าพระนิกร แก้วประดิษฐ์ วัดทุ่ง หวัง อ.เมือง จ. สงขลา เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547	41 (10.8)	71 (18.7)	119 (31.3)	89 (23.4)	60 (15.8)	2.85	1.21	ปาน กลาง
10. จ่อยิง พ.ต.ต. ก้าว โกศัยกานนท์ ตายคาบ้านของชำ จ. ยะลา เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547	48 (12.6)	89 (23.4)	107 (28.2)	87 (22.9)	49 (12.9)	3.00	1.22	ปาน กลาง

ตารางที่ 17 (ต่อ)

เหตุการณ์ปัญหาความไม่สงบหรือ ความรุนแรง	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
11. ฆ่าพนักงานรถไฟประจำสถานี รถไฟสุโขทัย จ. นครราชสีมา 2 สปกก่อน นำไปให้รถไฟทักขาด 3 ท่อน เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547	40 (10.5)	83 (21.8)	104 (27.4)	89 (23.4)	64 (16.8)	2.86	1.24	ปาน กลาง
12. ฆ่านายประสิทธิ์สุขไพฑูรย์ สารวัตรกำนัน ตะโตะหะลอ อ.รามัน จ. ยะลา	41 (10.8)	81 (21.3)	115 (30.3)	83 (21.8)	60 (15.8)	2.89	1.22	ปาน กลาง
13. ซ่อนระเบิด 10 กิโลกรัม กลาง ตลาดนครราชสีมา หวังฆ่าหมู่ชาวพุทธ- พระสงฆ์ แต่เก็บกู้ได้ก่อนระเบิดเพียง 9 นาทีก่อนวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2547	47 (12.4)	88 (23.2)	102 (26.8)	69 (18.2)	74 (19.5)	2.91	1.30	ปาน กลาง
14. 2 คนร้ายประกอบยิง จ.ส.ต. ตำราญ สังฆมณูญา ผบ.หมู่ ป.ส.อ.ทุ่งยางแดง จ.ปัตตานี อาการสาหัส	42 (11.1)	91 (23.9)	107 (28.2)	80 (21.1)	60 (15.8)	2.93	1.23	ปาน กลาง
15. การวางเพลิงโรงเรียนโคระระ อ.บา เจาะ จ.นครราชสีมา ทำให้อาคารไม้ได้รับ ความเสียหายทั้งหลังจำนวน 6 ห้องเรียน	48 (12.6)	98 (25.8)	80 (21.1)	71 (18.7)	83 (21.8)	2.89	1.35	ปาน กลาง
ภาพรวม	28 (7.4)	98 (25.8)	134 (35.3)	84 (22.1)	36 (9.5)	2.99	1.08	ปาน กลาง

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ

4.1 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระ เพื่อป้องกันปัญหา
ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง

4.2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณและสหสัมพันธ์ เพื่อหาสมการที่จะใช้ในการประมาณค่าปัจจัยที่ต้องการศึกษา โดยอาศัยค่าของการใช้เส้นถดถอยมาช่วยในการหาปริมาณค่า โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise) เพื่อทำการค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดปัญหาความไม่สงบในชุมชนมุสลิมว่ามีมากน้อยเพียงใด จากนั้นนำผลการประมาณค่าที่ได้มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามว่าเป็นไปตามสมมติฐานหรือไม่ เพื่อใช้ในการพยากรณ์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบในสังคมของชุมชนมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ โดยสามารถอธิบายการนำตัวแปรอิสระเข้าสมการ ได้ดังนี้

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + b_4X_4 + b_5X_5 + b_6X_6 + b_7X_7 + b_8X_8 + b_9X_9 + b_{10}X_{10} + b_{11}X_{11} + b_{12}X_{12}$$

4.2.1 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

จากตารางที่ 18 การหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระต่าง ๆ ทั้ง 12 ตัวนั้น จะแสดงในรูปของ ตาราง Matrix ซึ่งพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยความรู้สึกแปลกแยกมีความสัมพันธ์กับการไม่สำนึกในความเป็นคนไทยมากที่สุด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.539 ซึ่งมีระดับความสัมพันธ์ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 53.9

ในส่วน of โครงสร้างการผลิตมีความสัมพันธ์กับการทำงานต่ำกว่าระดับ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.523 สำหรับความแตกต่างทางภาษา พบว่า มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกแปลกแยก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.480

ตารางที่ 18 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างเอกลักษณ์ทางศาสนา ความแตกต่างทางภาษา

การศึกษา ความรู้สึกแปลกแยก ความยากจน โครงสร้างการผลิตการทำงานต่ำกว่าระดับ
มาตรฐาน การไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย ความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล โจรก่อ
การร้าย การปฏิบัติตัวของข้าราชการ และยาเสพติด

ตัวแปรอิสระ	ศาสนา	ภาษา	การศึกษา	ความ แปลก แยก	ความ ยากจน	โครงสร้าง การผลิต	การ ทำงาน ต่ำกว่า ระดับ	ความ ไม่ สำนึก	ความไม่มี เสถียรภาพ	โจรก่อ การ ร้าย	ข้าราชการ	ยาเสพติด
ศาสนา	1											
X ₁	.											
ภาษา	.199**	1										
X ₂	.000	.										
การศึกษา	.298**	.230**	1									
X ₃	.000	.000	.									
ความแปลก	.294**	.480**	.348**	1								
แยก	.000	.000	.000	.								
X ₄												
ความยากจน	.352**	.191**	.400**	.376**	1							
X ₅	.000	.000	.000	.000	.							
โครงสร้าง	.298**	.169**	.403**	.299**	.484**	1						
การผลิต X ₆	.000	.001	.000	.000	.000	.						
การทำงานต่ำ	.296**	.212**	.441**	.431**	.467**	.523**	1					
กว่าระดับ	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.					
X ₇												
การไม่มีสำนึก	.275**	.307**	.417**	.539**	.371**	.421**	.517**	1				
ในความเป็น	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.				
ไทย X ₈												
ความไม่มี	.222**	.017	.242**	.220**	.345**	.336**	.253**	.333**	1			
เสถียรภาพ	.000	.735	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.			
ของรัฐบาล												
X ₉												
โจรก่อการ	.292**	.214**	.289**	.345**	.301**	.337**	.390**	.433**	.168**	1		
ร้าย	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.001	.		
X ₁₀												
การปฏิบัติตัว	.222**	.122*	.249**	.247**	.288**	.354**	.198**	.337	.533**	.186**	1	
ของ	.000	.017	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.	
ข้าราชการ												
X ₁₁												
ยาเสพติด	.121*	.105*	.234**	.265**	.327**	.288**	.402**	.369**	.252**	.188**	.278**	1
X ₁₂	.018	.041	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.

หมายเหตุ ** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

* หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

4.2.2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ สหสัมพันธ์และการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน (Stepwise) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาสมการที่ใช้ในการประมาณค่าปัจจัยที่ต้องการศึกษา โดยอาศัยค่าของการใช้เส้นถดถอย และเพื่อต้องการหามาตรการที่ใช้วัดอิทธิพลของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ต้องการศึกษามีมากน้อยเพียงใด แล้วนำผลจากการประมาณค่าที่ได้มาพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ เพื่อนำมาใช้ในการพยากรณ์ปัจจัยที่ศึกษาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปรากฏผลดังนี้

จากการวิเคราะห์พหุถดถอยแบบขั้นตอน (Stepwise) โดยการคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสู่สมการความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ พบว่ามี 3 ตัวแปรเท่านั้นที่ได้รับการคัดเลือก คือ การไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย (X_0) การทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน (X_7) และความแตกต่างทางภาษา (X_2) มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีขนาดความสัมพันธ์ค่า $F = 14.211$ และสามารถรวมอธิบายหรือพยากรณ์ความเปลี่ยนแปลงค่าสัดส่วนของความแปรปรวนในตัวแปรตาม อันเนื่องมาจากอิทธิพลของตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันได้ ร้อยละ 10.2 ($R^2 = .102$) โดยอีกร้อยละ 89.8 อธิบายได้ด้วยตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแต่ไม่ได้รวมไว้ในสมการ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรอิสระ (t) จะใช้ในการพิจารณาขนาดและทิศทางของความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้ง 3 ตัว คือ การไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย (X_0) การทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน (X_7) และความแตกต่างทางภาษา (X_2) มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย (Y) โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 2.740 2.471 และ 2.283 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 (รายละเอียดดังตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ ถดถอย (B)	ค่าสัมประสิทธิ์ มาตรฐาน (Beta)	F	Sig.F
การไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย (X_0)	.234	.161	2.740	.006***
การทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน (X_7)	.151	.141	2.471	.014***
ความแตกต่างทางภาษา (X_2)	.164	.117	2.283	.023***
Multiple R = .319 R square = .102 Adjusted R Square = .095				
Standard Error = .290 F = 14.211 Sig F = .000				

หมายเหตุ: Y = ความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย

(1) การทดสอบสมมติฐาน

จากตารางที่ 19 การไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย (X_8) การทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน (X_7) และความแตกต่างทางภาษา (X_2) มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ปัจจัยทั้ง 3 ประการมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R^2) เท่ากับ 0.102 แสดงว่าการไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย การทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน และความแตกต่างทางภาษา สามารถร่วมกันอธิบายถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม ได้ในเกณฑ์ต่ำ เพียงร้อยละ 10.2 ซึ่งสามารถเขียนให้อยู่ในรูปสมการถดถอยพหุคูณ ได้ดังนี้

$$Y = 1.250 + 0.234X_8 + 0.151X_7 + 0.164X_2$$

(2) การพยากรณ์

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณและสหสัมพันธ์ สามารถพยากรณ์ได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษาทั้ง 3 ปัจจัยก่อให้เกิดความผันแปรในตัวแปรตาม คือ การไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย การทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน และความแตกต่างทางภาษา มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมในชุมชนมุสลิม ประมาณร้อยละ 10.2 ($R^2 = 0.102$) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ความไม่สงบทางสังคมในชุมชนมุสลิมมากที่สุด ได้แก่ การไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย ซึ่งมีค่า $B = 0.234$ รองลงมาได้แก่ ความแตกต่างทางภาษา ($B = 0.164$) และการทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน ($B = 0.151$) ดังนั้นจึงพยากรณ์ได้ว่า หากปัจจัยที่เกี่ยวข้องเป็นบวก (ค่า B เป็นบวก) เป็น 1 หน่วย และลดปัจจัยที่เป็นลบ (ค่า B เป็นลบ) 1 หน่วย ผลที่ได้จากสมการถดถอยพหุ ได้ค่า $Y = 1.79$ หน่วย นั่นคือจะทำให้ความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยสูงขึ้น

ข้อวิจารณ์

1. คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้

ผลการศึกษาคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปรากฏดังรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

ด้านเอกลักษณ์ทางศาสนา ตัวอย่างในการศึกษา ประมาณครั้งหนึ่ง (ร้อยละ 55) เห็นว่า เอกลักษณ์ทางศาสนา เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากที่ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ได้มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นภายใต้กรอบของศาสนาอิสลาม และมีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักศาสนาดังนั้นกิจกรรมใดที่มีความขัดแย้งหรือผิดหลักศาสนาจึงไม่สามารถรับได้ ทำให้การอยู่ร่วมกันระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยอิสลามไม่ค่อยราบรื่นนักมีการกระทบ กระแทกกันบ่อยครั้ง

ด้านความแตกต่างทางภาษา พบว่าตัวอย่างในการศึกษา ประมาณเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46) เห็นว่า ความแตกต่างทางภาษา เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้จะใช้ภาษามลายูเป็นสื่อกลางในการติดต่อ สื่อสารระหว่างกันเป็นหลัก ไม่นิยมพูดภาษาไทยโดยเฉพาะผู้ที่มิใช่คนพื้นเมืองและเด็กจะพูดภาษาไทยไม่ได้ร้อยละ 90 ซึ่งการที่คนไม่สามารถใช้ภาษาสื่อความหมายกันได้ชัดเจน ถูกต้องและตรงเป้าหมายทำให้เกิดความหวาดระแวงและเข้าใจกันและจะนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงในที่สุด แต่มีอยู่ประการหนึ่งที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้เด่นชัดก็คือสังคมมุสลิมเป็นสังคมปิดที่ไม่สามารถรับเอาค่านิยมอื่นที่ขัดแย้งกับวัฒนธรรมดั้งเดิมเข้ามาสู่ชุมชนได้ ดังนั้นไม่ว่าสถานการณ์ สภาพแวดล้อมและสังคมเปลี่ยนไปเพียงใดวิถีชีวิตของคนมุสลิมยังคงไม่เปลี่ยนแปลงเช่นเดิม ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบสังคมโดยรวม เพราะไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ชนชั้นผู้นำล้วนมาจากส่วนกลางที่ขาดความรู้ความเข้าใจในภาษาถิ่นทำให้เป็นอุปสรรคที่ยากจะแก้ไข จึงทำให้ชนชั้นล่างมีความรู้สึกเป็นคนละพวกกับชนชั้นปกครองและมีความไม่เอียงที่จะมีปฏิกริยาต่อต้านในทุกกรณี

ด้านการศึกษา พบว่าตัวอย่างในการศึกษา เกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 49) เห็นว่า การศึกษาเป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้นิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อในประเทศอาหรับมากกว่าการส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลานเรียนในเมืองไทย เพราะเมื่อเรียนจบกลับมาจะเป็นบุคคลที่มีหน้ามีตาในสังคม และได้รับการยกย่องให้เป็น โต๊ะครูสอนศาสนา และไม่คอยให้ความสำคัญและไม่เห็นประโยชน์ในการศึกษาวิชาสามัญในโรงเรียนของรัฐเนื่องจากมีความเชื่อว่าเมื่อเรียนจบแล้วนำไปใช้ไม่ได้ ทำให้ชาวไทยมุสลิมขาดโอกาสในการศึกษาต่อระดับสูง และขาดโอกาสในการเลือกประกอบอาชีพที่ดี

ด้านความรู้สึกแปลกแยก พบว่าตัวอย่างในการศึกษา มีเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 30) ที่เห็นว่าความรู้สึกแปลกแยก เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความสำนึกของความแตกต่างดังกล่าวเกิดจากสภาวะทางด้านจิตวิทยา ที่มีอยู่ทุกกลุ่มชนไม่ว่าจะเป็นไทยพุทธ ไทยมุสลิม โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยมักเกิดความรู้สึกหวาดระแวงว่าจะถูกเอารัดเอาเปรียบจากชนกลุ่มใหญ่

ด้านความยากจน พบว่าตัวอย่างในการศึกษา เกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 54) เห็นว่า ความยากจนเป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการลงทุนใน 3 จังหวัดภาคใต้น้อย มีผลทำให้เกิดภาวะการว่างงานดังนั้นประชาชนในภูมิภาคนี้จึงมีรายได้ต่ำ เกิดภาวะความยากจนทำให้วัยรุ่นบางคนหลงผิดเข้าร่วมกับขบวนการโจรก่อการร้ายเพื่อหวังค่าจ้าง นอกจากนี้ยังเห็นด้วยว่าพฤติกรรมกรรมการเรียกเก็บค่าคุ้มครองธุรกิจ กิจการค้า และสวนยางพารา ส่งผลกระทบต่อกระตือรือร้นในการขยายกิจการตลอดจนการลงทุนใหม่ๆ จากภาคเอกชน เพราะนักลงทุนไม่แน่ใจต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งปัญหาความยากจนในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้เกิดจากสาเหตุหลายประการ กล่าวคือ ประการแรกประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ค่อนข้างต่ำขาดการศึกษาทำให้โอกาสการหางานทำมีน้อย ประการที่สองการลงทุนภาคอุตสาหกรรมมีน้อยเนื่องจากนักลงทุนไม่กล้าเข้ามาลงทุนในพื้นที่ ประการที่สามการขาดการวางแผนครอบครัวทำให้มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากในขณะที่ค่าครองชีพสูงขึ้นทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ประการที่สี่ข้อจำกัดด้านการประกอบอาชีพที่มีเพียงการเกษตรซึ่งราคาพืชผลไม่คงที่ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุอื่นๆอีกเช่นการทำงานต่ำกว่าระดับและความเกียจคร้าน

ด้านโครงสร้างการผลิต พบว่าตัวอย่างในการศึกษา ประมาณเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 49) เห็นว่าโครงสร้างการผลิตเป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชาวไทยมุสลิมนิยมย้ายถิ่นชั่วคราวเพื่อประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยางและเป็นแรงงานสวนปาล์มในประเทศมาเลเซีย เนื่องจากจากประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ปลูกยางพารา ทำสวนผลไม้ และประมงชายฝั่ง การผลิตต้องอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติและฤดูกาลเป็นหลักซึ่งบางปีต้องประสบกับภาวะฝนทิ้งช่วงและภัยแล้ง ทำให้ผลิตผลทางการเกษตรลดลง ในขณะที่ค่าครองชีพสูงขึ้นและประชาชนขาดการออม ส่งผลให้ผู้มีรายได้น้อยจำเป็นต้องออกขายแรงงานในต่างประเทศ การที่ได้มีโอกาสเข้าไปขายแรงงานในประเทศเพื่อนบ้านทำให้ชาวไทยมุสลิมบางส่วนมีความรู้ดีกว่าประเทศเพื่อนบ้านน่าจะอยู่กว่าประเทศไทย มีงานทำ มีความเป็นอยู่ที่ดีกว่า

ด้านการงานต่ำกว่าระดับ พบว่าตัวอย่างในการศึกษา ส่วนน้อย(ร้อยละ 29) เห็นว่า การทำงานต่ำกว่าระดับ เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากใช้เวลาในการกรีดยางเพียงครึ่งวัน ส่วนเวลาที่เหลืออีกครึ่งวันหลังจะไม่พยายามหางานอื่นๆทำ ทำให้ช่วงเวลาที่เหลือเกิดการสูญเปล่า ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศใช้เวลาทำงานในแต่ละวันไม่ต่ำกว่า 8-12 ชั่วโมง การทำงานที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเช่นนี้ไม่ส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนโดยเฉพาะการพัฒนาอาชีพใหม่ๆ เพื่อเป็นรายได้เสริม เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีค่านิยมในการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม และมีความเฉื่อยชา ดังนั้นแม้ว่า 3 จังหวัดภาคใต้ จะเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจได้ แต่การพัฒนาดำเนินการอย่างจำกัดอยู่บนฐานการผลิตสาขาเดิมเพียงปรับประสิทธิภาพการผลิตและการตลาดเพิ่มขึ้นเท่านั้น การขยายการผลิตไปสู่สาขาอื่น ๆ เป็นไปอย่างเชื่องช้า นักธุรกิจ นักลงทุนในพื้นที่และ

นอกพื้นที่ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย มักอ้างสาเหตุความไม่สงบที่มีอยู่ในพื้นที่และทำเลที่ตั้งที่อยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ คือ กรุงเทพฯ ทำให้ไม่กล้าตัดสินใจลงทุน ซึ่งการพัฒนาที่ล่าช้าไม่สามารถรองรับการเจริญเติบโตทางสังคมและการใช้กำลังแรงงานในพื้นที่ ได้ส่งผลให้ปัญหาอื่น ๆ ตามมา และการทำงานเพียงครั้งวันนี้อเองที่เปิดโอกาสหรือช่องทาง ให้วัยรุ่นมุสลิมใช้เวลาว่างรวมหรือรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมอันนำไปสู่ปัญหาความไม่สงบในรูปแบบต่างๆ ได้ง่าย

ด้านการไม่สำนึกในความเป็นคนไทย พบว่าตัวอย่างในการศึกษา ส่วนน้อย (ร้อยละ 28) เห็นว่า การไม่สำนึกในความเป็นคนไทย เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้มีสาเหตุมาจากความไม่ฝืนของคนบางกลุ่มในอันที่จะปกครองตนเองมากกว่าการอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศไทยที่มีมุสลิม (กาเฟร) เพราะประชาชนบางกลุ่มมีความสำนึกในด้านเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ว่าตนเองไม่ใช่คนไทย แต่เชื่อว่าในอดีตเป็นคนที่อยู่ในคาบสมุทรลพบุรี มีการผสมผสานหลายเผ่าพันธุ์ รวมทั้งคนไทยจนในที่สุดกลายเป็นคนไทยในภาคใต้ที่แตกต่างไปจากคนไทยในภาคกลาง ในด้านรูปร่างหน้าตาและผิวพรรณนับถือศาสนาอิสลามบางครั้งเรียกตนเองว่า คนมาเลย์ไทย ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล คนเหล่านี้ไม่ฝืนจะปกครองตนเอง ไม่ต้องการอยู่ภายใต้การปกครองของผู้มีมุสลิม จึงเกิดความคิดต่อต้าน และต้องการอิสระ อันนำมาสู่ปัญหาเกี่ยวกับการคิดแบ่งแยกดินแดนและการก่อความไม่สงบในสังคม

ด้านความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล พบว่าตัวอย่างในการศึกษา ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72) เห็นว่าความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการแก่งแย่งอำนาจของนักการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ที่พบว่ามีการแข่งขันที่รุนแรงมากระหว่างพรรคการเมืองใหญ่ 2 พรรค ที่พยายามแย่งชิงพลังมวลชนและผลประโยชน์ในพื้นที่ อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้งในอดีตทำให้ขาดความต่อเนื่องในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ เพราะทุกครั้งที่มีรัฐบาลใหม่เข้ามาบริหารประเทศก็จะสร้างศรัทธาประชาชนโดยการริเริ่มโครงการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ไม่ยอมสานต่อนโยบายเก่าที่รัฐบาลชุดเดิมทำไว้ เพราะความคิดเห็นขัดแย้งกัน หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นความขัดแย้งทางความคิด เนื่องจากกลัวถูกมองว่าตนเองไม่มีผลงาน นอกจากนี้การขาดแผนพัฒนาระยะยาว ทำให้โครงการดี ๆ ที่มีประโยชน์ต่อประชาชนหลายโครงการขาดการสานต่อ ทำให้เกิดความสูญเปล่าทางเศรษฐกิจและทำให้ประชาชนขาดความศรัทธาต่อวิธีการบริหารประเทศของรัฐบาล

ด้านโจรก่อการร้าย พบว่าตัวอย่างในการศึกษา ประมาณ (ร้อยละ 29) เห็นว่า โจรก่อการร้าย เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะการปฏิบัติการของผู้ก่อความไม่สงบมีลักษณะการกระทำคล้ายกองโจร โดยจะค่อยลอบกัดหรือซุ่มโจมตีในขณะที่ฝ่ายบ้าน

เมืองหรือประชาชนไม่ทันระวังตัว ซึ่งการกระทำในลักษณะนี้เป็นการกระทำในลักษณะจรยุทธ์และเป็นความสามารถเฉพาะตัวของโจรก่อการร้ายภาคใต้เท่านั้น จึงเชื่อได้ว่าความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดภาคใต้น่าจะเป็นฝีมือของขบวนการโจรก่อการร้ายที่มุ่งหวังแบ่งแยกดินแดน

ด้านการปฏิบัติตัวของข้าราชการ พบว่าตัวอย่างในการศึกษา ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71) เห็นว่าการปฏิบัติตัวของข้าราชการ เป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทุกครั้งที่เกิดคดีเจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะกล่าวโทษคนมุสลิมว่าเป็นผู้กระทำและเมื่อมีการจับกุมผู้ต้องสงสัยก็จะไม่ค่อยมีการสอบสวนเพราะสื่อสารกันไม่รู้เรื่องจะคุยเพียงหลักฐานเอกสารหรือสำนวนของเจ้าหน้าที่แล้วสรุปความผิดโดยไม่เป็นธรรม จนบางครั้งความรู้สึกในเรื่องของการเลือกปฏิบัติและความเบียดเบียนต่อพฤติกรรมของข้าราชการบางคน

ด้านยาเสพติด พบว่าตัวอย่างในการศึกษา ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 52) เห็นว่ายาเสพติดเป็นคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันยาเสพติดได้แพร่ระบาดในหมู่เยาวชนมุสลิม ผู้ติดยาเสพติดมักตกเป็นเหยื่อของการชักจูงให้สร้างสถานการณ์ความไม่สงบได้ง่ายเพราะขาดความยั้งคิด นอกจากนี้ผู้ติดยาเสพติดจำเป็นต้องใช้เงินในการซื้อยามาเสพ ทำให้ถูกชักนำไปในทางที่ไม่เหมาะสมได้เพื่อแลกกับเงินเพื่อนำมาเสพยาเสพติด อย่างไรก็ตามปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่เยาวชนมุสลิมได้มีแนวโน้มลดน้อยลง ภายหลังการประกาศสงครามกับยาเสพติดของรัฐบาล

2. ความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้

พบว่า ความรุนแรงของความไม่สงบที่เกิดขึ้นในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ นักศึกษาที่เป็นตัวอย่างเห็นว่า ในภาพรวมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 โดยมีนักศึกษาส่วนน้อย (ร้อยละ 33) เห็นว่าความไม่สงบที่เกิดขึ้นในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้มีความรุนแรง โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อไปนี้ มากที่สุดคือ เหตุการณ์ปะทะระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมที่ปิดล้อม สภ.อ. ตากใบ จ. นราธิวาส เพื่อบีบบังคับให้ตำรวจปล่อยตัว 6 ผู้ต้องหา เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต 85 ศพ (ร้อยละ 56) โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่แน่ใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นปัญหาความรุนแรงหรือไม่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนและวิธีการใดวิธีการหนึ่งซึ่งโดยเฉพาะอาจจะทำให้รู้สึกว่าการระวังตัวตลอดเวลาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตกลายเป็นกิจวัตรประจำวันไป อีกทั้งการระดมสรรพกำลังทั้งหลายในทุกภาคส่วนเพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นทำให้ประชาชนนั้นเห็นว่ามีความปลอดภัยในระดับหนึ่งแม้ว่าการดำเนินชีวิตอาจจะมีอุปสรรคจากการตรวจตราอย่างเข้มงวดมากขึ้นก็ตาม ซึ่งชาวไทยทุกคนเพียงหวังว่าการดำเนินการ

แก้ไขปัญหาของรัฐบาลในการดึงมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติจะประสบผลสำเร็จหรือลด กระแสความรุนแรงของไฟใต้ลงได้

3. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ สหสัมพันธ์และการทดสอบสมมติฐาน

3.1 การวิเคราะห์สหประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระเพื่อป้องกันปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง

พบว่าความรู้สึกแปลกแยกมีความสัมพันธ์กับการไม่สำนึกในความเป็นคนไทยมากที่สุด โดยมีระดับความสัมพันธ์ปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้มักมีความรู้สึกประการหนึ่งซ่อนเร้นอยู่ในใจเสมอมา นั่นคือความไม่แน่ใจว่าตนเองใช่คนไทยหรือไม่ถ้าเป็นคนไทยทำไมจึงมีวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา ภาษาแตกต่างกัน นอกจากนี้การปลูกฝังความเชื่อเชิงชาติพันธุ์ที่มีมาอย่างยาวนานทำให้ชาวไทยมุสลิมเชื่อว่าตนเองเป็นคนมลายู หรือมาเลย์-ไทย มากกว่าการเป็นคนไทย ซึ่งความเชื่อและการปลูกฝังค่านิยมต่างๆ ที่ผ่านมามีก่อให้เกิดผลดีต่อความมั่นคงของชาติ เพราะทำให้คนในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ขาดความสำนึกของความเป็นไทย และพยายามที่จะแยกตัวเองไปเข้ากับกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันและยังพบอีกว่าความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาลมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวของข้าราชการทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพลัดเปลี่ยนรัฐบาลอย่างรวดเร็วในอดีตทำให้การดำเนินนโยบายในการพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ขาดความต่อเนื่อง ผู้นำประเทศส่วนใหญ่เป็นคนในภูมิภาคอื่นที่ไม่ใช่คนภาคใต้ ทำให้ไม่ทราบปัญหาที่แท้จริงในพื้นที่ ส่งผลให้การดำเนินนโยบายในการแก้ไขปัญหาผิดพลาดมาตลอด นอกจากนโยบายและแผนงานต่างๆ จะไม่สอดคล้องกับความต้องการของคนในสังคมมุสลิมแล้ว การกำกับติดตามนโยบายและแผนงานยังไร้ประสิทธิภาพในเชิงปฏิบัติงบประมาณบางส่วนถูกฉกฉวยจากกลุ่มข้าราชการและผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ซึ่งเอื้อประโยชน์และสนับสนุนซึ่งกันและกันในขณะที่ข้าราชการบางคนมักทำตัวเป็นอภิสิทธิ์ชนมากกว่าการความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมชาติ ทำให้เกิดสถานะสูญญากาศและขาดความกลมกลืนระหว่างกลุ่มข้าราชการกับประชาชนซึ่งช่องว่างนี้เองที่ทำให้ประชาชนชาวไทยมุสลิมมีความรู้สึกเป็นคนละพวกกับข้าราชการชาวไทยพุทธ โดยมองว่าข้าราชการมักเลือกปฏิบัติ และขาดความยุติธรรม เห็นแก่พวกพ้อง ซึ่งความรู้สึกที่เป็นลบได้ถูกตอกย้ำด้วยสถานการณ์ทางสังคมอย่างต่อเนื่อง เช่น การอุ้ม-ฆ่า ทนายสมชาย นิลไพจิตร การปะทะกันที่มัศยิดกรือเซะ และการสลายม็อบตากใบ เป็นต้น ได้ค่อยๆ สะสมเป็นความไม่พอใจต่อการปฏิบัติตัวของข้าราชการในพื้นที่จนกลายเป็นความตึงเครียดที่ยากจะแก้ไข

ในส่วน of โครงสร้างการผลิตมีความสัมพันธ์กับการทำงานต่ำกว่าระดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโครงสร้างการผลิตในพื้นที่ภาคใต้ ยังมีลักษณะที่แคบ ขึ้นอยู่กับการผลิตภาคการเกษตรเท่านั้น

โดยเฉพาะการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ซึ่งมีความเฉพาะตัวอยู่หลายประการที่ไม่เหมือนกับการประกอบอาชีพด้านการเกษตรอื่น เป็นต้นว่าการกรีดและเก็บน้ำยาง จะต้องทำในขณะที่ยังอากาศเย็นและชื้น คือช่วงหลังเที่ยงคืนถึงสว่าง นอกจากนี้ในช่วงฤดูฝน หรือช่วงยางพาราผลัดใบ ก็จะมีการกรีดและเก็บน้ำยางไม่ได้ ทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดภาวะการว่างงาน ในขณะเดียวกันการลงทุนภาคอุตสาหกรรมแทบจะไม่มีเลย ส่งผลให้ชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน อันนำไปสู่ปัญหาความยากจน

ในขณะที่การทำงานต่ำกว่าระดับมีความสัมพันธ์กับการไม่สำนึกในความเป็นคนไทย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาความยากจนขึ้นในพื้นที่โดยที่รัฐบาลไม่สามารถช่วยเหลือหรือสร้างงานได้ จึงมีชาวไทยมุสลิมจำนวนไม่น้อยตัดสินใจเดินทางเข้าไปขายแรงงานทำสวนยางพาราและสวนปาล์มน้ำมันในประเทศมาเลเซีย ด้วยเหตุผลที่เกิดจากการทำงานต่ำกว่าระดับและความยากจน เมื่อมีโอกาสเข้าไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านบ่อยๆ ทำให้มีความรู้สึกที่ประเทศเพื่อนบ้านเป็นแหล่งสร้างงานสร้างรายได้ได้ดีกว่าประเทศไทย นอกจากนี้ความสัมพันธ์ด้านชาติพันธุ์ทำให้ประชาชนของทั้งสองประเทศมีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ชาวไทยมุสลิมกลุ่มนี้ขาดความตระหนักรู้ต่อความรักชาติ รักแผ่นดิน บ้านเกิดเมืองนอน

สำหรับความแตกต่างทางภาษา พบว่า มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกแปลกแยก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้นิยมใช้ภาษาอาหรับในการติดต่อสื่อสาร หากผ่านไปในพื้นที่ภาคใต้จะสังเกตเห็นว่าชาวไทยมุสลิมจะพูดภาษาอาหรับทุกคน โดยเฉพาะผู้สูงอายุจะพูดและเขียนภาษาไทยไม่ได้เลย ดังนั้นภาษาจึงเปรียบเสมือนสิ่งที่แสดงถึงความเป็นพวกเดียวกัน แต่จะมีความรู้สึกแตกต่างเมื่อต้องสื่อสารกับคนแปลกหน้าหรือผู้ที่ใช้ภาษาอื่น นอกจากนี้ยังรู้สึกว่าตนเองเป็นคนกลุ่มน้อยที่ได้รับการดูถูกวัฒนธรรม

3.2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ สหสัมพันธ์และการทดสอบสมมติฐาน

พบว่า มี 3 ตัวแปรเท่านั้นที่ได้รับการคัดเลือก คือ การไม่สำนึกของความเป็นคนไทย การทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน และความแตกต่างทางภาษา ที่มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย สามารถร่วมกันอธิบายถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม ได้ในเกณฑ์ต่ำ นั่นแสดงให้เห็นว่าหากชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ขาดจิตสำนึกของความเป็นไทย มีความรู้สึกถึงความแตกต่างทางภาษา และมีสภาวะการทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐานมากขึ้นเพียงใด ปัญหาความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ก็จะทวีความรุนแรงขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหากชาวไทยมุสลิมขาดจิตสำนึกในการ

รักชาติ โดยเห็นว่าตนเองเป็นชนชาติมลายูก็จะพยายามแสวงหาหนทางที่จะแยกตนเองออกจากการเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทยความรุนแรงจะไม่มีวันหมดไปจากพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ เพียงแต่รอวันปะทุขึ้นมาเท่านั้นเอง

ความแตกต่างทางภาษาก็เช่นเดียวกัน ชาวไทยมุสลิมมักมองชาวไทยพุทธว่าเป็นคนละพวก ในสังคมมุสลิมจะใช้ภาษาอาหรับ หรืออินโด-มาเลย์ ในการติดต่อสื่อสารกัน นั้นหมายความว่าโดยแท้จริงแล้วชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ น่าจะมีชาติพันธุ์ที่แตกต่างจากชาวไทยพุทธ ทำให้ชาวไทยมุสลิมบางกลุ่มไม่ต้องการที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับชาวไทยพุทธเพราะกลัวการผสมกลมกลืนด้านวัฒนธรรมโดยเฉพาะภาษา ซึ่งจะเห็นได้ว่าชาวไทยมุสลิมจะไม่อนุญาตให้บุตรหลานพูดภาษาไทยเลย เนื่องจากกลัวว่าจะสูญเสียเอกลักษณ์ของกลุ่ม ดังนั้นเพื่อป้องกันการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ชาวไทยมุสลิมจึงทำทุกอย่างเพื่อผลักดันให้ชาวไทยพุทธออกจากพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ และวิธีที่ดีที่สุดก็คือการทำสงครามจิตวิทยา ให้ชาวไทยพุทธเกิดความหวาดกลัวภัยมืดและอพยพตัวเองออกจากพื้นที่ซึ่ง การดำเนินการดังกล่าวด้วยการสร้างสถานการณ์ความรุนแรงที่ผ่านมา ก็ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยมีชาวไทยพุทธจำนวนมากอพยพหนีภัยมืด จนทำให้พื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้เหลือชาวไทยพุทธน้อยมากซึ่งหากเป็นเช่นนี้อีกไม่นานพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ก็จะเหลือเพียงชาวไทยมุสลิมเท่านั้นและเมื่อถึงวันนั้นผู้นำกลุ่มต่างๆ ก็จะออกมาเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรมในการขอลบครองตนเองจากชาวโลกและไม่แน่ว่าในอนาคตชาติไทยเราอาจต้องสูญเสียผืนแผ่นดินให้กลุ่มโจรก่อการร้ายได้อย่างง่ายดาย

สำหรับการทำงานต่ำกว่าระดับจะเชื่อมโยงไปสู่ภาวะความยากจนนอกจากนี้ชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้โดยเฉพาะผู้ชายมักจะไม่มีความสะดวกหรือรู้ร้นในการทำงานโดยฝักชีวิตไว้กับผู้หญิง ไม่ยอมทำงานเมื่อมีเวลาที่จะเล่นนกเขาขวาและจับกลุ่มพูดคุยทำให้ถูกชักจูงให้หลงผิดได้ง่ายโดยเฉพาะประเด็นการเมืองและการเบี่ยงเบนหลักคำสอนทางศาสนาอิสลาม

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะปัญหาความไม่สงบทางสังคมและปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมภาคใต้ของประเทศไทย ตามความคิดเห็นของนักศึกษามุสลิมของชุมชนมุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเจาะจงศึกษานักศึกษามุสลิมที่กำลังศึกษาอยู่ใน 3 สถาบันการศึกษาคือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต และวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพฯ จำนวน 380 คน การเลือกตัวอย่างใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือส่วนที่ 1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา และส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ โดยส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับความไม่สงบที่เกิดขึ้นในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้จัดทำในเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2548 – พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนาเพื่อบรรยายข้อมูลและสถิติเชิงอนุมานได้แก่การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

1. ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ทำการศึกษามีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 21 ปี บิดา มารดา ประกอบอาชีพทำสวนยางพารามีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยเท่ากับ 6 คนมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน เกือบครึ่งหนึ่งกู้เงินเรียน และเงินสนับสนุนที่ได้รับต่อเดือนเฉลี่ยเท่ากับ 5,066 บาทต่อเดือน เกินครึ่งหนึ่งได้รับเงินสนับสนุน 2,000-5,000 บาทต่อเดือนนักศึกษาที่บิดามารดาให้เงินสนับสนุนต่อเดือนครึ่งหนึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากบิดามารดา 1,000-2,000 บาทต่อเดือน นักศึกษาที่ญาติพี่น้องให้เงินสนับสนุนต่อเดือน เกือบครึ่งหนึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากญาติพี่น้องน้อยกว่า 3,000 บาทต่อเดือน

นักศึกษาที่ได้รับทุนการศึกษาจากองค์กรทางศาสนาอิสลาม ร้อยละ 32 ได้รับเงินสนับสนุนจากองค์กรทางศาสนาอิสลามต่อเดือน มากกว่า 3,000 บาท บาทต่อเดือนและมีนักศึกษาที่กู้เงินเรียนครึ่งหนึ่งได้เงินมาเรียนจากการกู้ 2,001-3,000 บาท สำหรับนักศึกษาที่ทำงาน/หาเงินเอง ได้ 2,001-3,000 บาทต่อเดือน และมากกว่า 3,000 บาทต่อเดือน

2. คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้

ตามความเห็นของนักศึกษาที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาในภาพรวมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง คุณลักษณะของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ที่สำคัญเรียงตามลำดับ ได้แก่ ประเด็นความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล ประเด็นการปฏิบัติตัวของข้าราชการ ประเด็นทางเอกลักษณ์ทางศาสนา ประเด็นความยากจน ประเด็นทางโครงสร้างการผลิต ประเด็นความแตกต่างทางภาษา ประเด็นทางยาเสพติด ประเด็นการศึกษา ประเด็นความรู้สึกแปลกแยก ประเด็นการไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทย ประเด็นทางโจรก่อการร้าย และประเด็นการทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน รายละเอียดแต่ละประเด็นมีดังนี้

ด้านประเด็นทางเอกลักษณ์ทางศาสนา ตัวอย่างที่ทำการศึกษาเห็นด้วยที่ ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นภายใต้กรอบของศาสนา อิสลาม และมีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามกิจกรรมใดที่มีความขัดแย้งหรือผิดหลักการศาสนาจึงไม่สามารถรับได้ ส่วนด้านประเด็นความแตกต่างทางภาษา ตัวอย่างที่ทำการศึกษาเห็นด้วยที่ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูเป็นสื่อกลางในการติดต่อ ด้านประเด็นการศึกษา ตัวอย่างที่ทำการศึกษาเห็นด้วยที่ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ที่ขาดโอกาสในการศึกษาต่อระดับสูงมักขาดโอกาสในการเลือกอาชีพที่ดีและส่วนใหญ่นิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อในประเทศอาหรับเพราะเมื่อเรียนจบกลับมาจะเป็นบุคคลที่มีหน้ามีตาในสังคมและได้รับการยกย่องให้เป็นโต๊ะครู สอนศาสนา และส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบชั้นประถม 4 แล้ว จะให้ความสำคัญกับการเรียนทางศาสนาในโรงเรียนปอเนาะ มากกว่าการศึกษาต่อในสายสามัญ ด้านประเด็นความรู้สึกแปลกแยก ตัวอย่างที่ทำการศึกษาเห็นด้วยที่ ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งเรื่องอำนาจ และชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่คิดว่าตนเองเป็นคนมลายูมากกว่าเป็นคนไทย และชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่มักจะมีความรู้สึกกว่าตนเองได้รับการดูถูกทางวัฒนธรรมจากคนศาสนาอื่น และความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ ด้านประเด็นความยากจน ตัวอย่างที่ทำการศึกษาเห็นด้วยที่การลงทุนใน 3 จังหวัดภาคใต้มีน้อย มีผลทำให้เกิดในชุมชนมุสลิมและชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ และพฤติกรรมการเรียกเก็บค่าคุ้มครองใน 3 จังหวัดภาคใต้ ส่งผลกระทบต่อการขยายกิจการตลอดจนการลงทุนใหม่ ด้านประเด็นทางโครงสร้างการผลิต ตัวอย่างที่ทำการศึกษาเห็นด้วยที่โครงสร้างเศรษฐกิจของ 3 จังหวัดภาคใต้ขึ้นอยู่กับเกษตรซึ่งมีฐานการผลิตแคบ อาศัยธรรมชาติเป็นหลัก มีผลทำ

ให้มีรายได้น้อยและชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้นิยมย้ายถิ่นชั่วคราวเพื่อประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยางและเป็นแรงงานสวนปาล์มในประเทศมาเลเซีย ด้านประเด็นการทำงานต่ำกว่าระดับ ตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้นคว้าที่ส่วนใหญ่ทำงานต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน กล่าวคือการกรีดยางเพียงครึ่งวันและอีกครึ่งวันหลังจะไม่พยายามหางานอื่นๆทำ ด้านประเด็นการไม่สำนึกในความเป็นคนไทย ตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้นคว้าที่ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้บางคนต้องการรักษาสถานะอำนาจเดิมและชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ใฝ่ฝันจะปกครองตนเองมากกว่าการอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐไทยที่มีใช้มุสลิม (กาเฟร) และความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้ของไทย ไม่ได้เกิดจากขบวนการแบ่งแยกดินแดน ด้านประเด็นความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล ตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้นคว้าที่มีความเห็นว่าเป็นเรื่องประชาชน และฟังเสียงประชาชนให้มากขึ้นและการสร้างสันติสุขใน 3 จังหวัดภาคใต้รัฐบาลจำเป็นต้องให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมให้มากขึ้นทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติด้านโครงการร้ายตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้นคว้าที่สาเหตุหนึ่งของความไม่สงบในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ คือการสนับสนุนจากประเทศเพื่อนบ้านและมีส่วนน้อยที่เห็นว่าผู้ก่อความไม่สงบในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ได้รับอิทธิพลทางความคิด ความเชื่อจากกลุ่มประเทศอาหรับ ด้านประเด็นทางการปฏิบัติตัวของข้าราชการ ตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้นคว้าที่ทุกครั้งที่เกิดคดี เจ้าหน้าที่ตำรวจจะกล่าวโทษคนมุสลิมว่าเป็นผู้กระทำ เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องสงสัยก็จะไม่ค่อยมีการสอบพยาน เพราะสื่อสารกันไม่รู้เรื่องจะคุยเพียงหลักฐานเอกสารหรือสำนวนของเจ้าหน้าที่แล้วสรุปความผิดโดยไม่เป็นธรรมและข้าราชการบางคนมีพฤติกรรมที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมขาดศรัทธา เช่น ขาดความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอื้อเฟื้อ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว และข้าราชการส่วนใหญ่ไม่คลุกคลีกับประชาชนมุสลิมในพื้นที่ ภาคใต้ และความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ เกิดจากการประทุเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมจากข้าราชการในพื้นที่ และข้าราชการบางคนชอบข่มขู่และเรียกร้องเงินทองจากประชาชน มีส่วนทำให้เกิดความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้ละประเด็นทางด้านยาเสพติด ตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้นคว้าที่ปัจจุบันยาเสพติดกำลังแพร่ระบาดในหมู่เยาวชนมุสลิม ผู้ติดยาเสพติดมักตกเป็นเหยื่อของการชักจูงให้สร้างสถานการณ์ความไม่สงบ

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความไม่สงบที่เกิดขึ้นในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้

ความรุนแรงของความไม่สงบที่เกิดขึ้นในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ นักศึกษาที่เป็นตัวอย่างเห็นว่าในภาพรวมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลางและเห็นว่าเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้มีความรุนแรงเรื่องลำดับมาน้อย คือเหตุการณ์ปะทะระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมที่ปิดล้อม สภ.อ. ตากใบ จ. นราธิวาส เพื่อบีบบังคับให้ตำรวจปล่อยตัว 6 ผู้ต้องหาเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต 85 ศพ รองลงมาได้แก่เหตุการณ์ปะทะระหว่างผู้ก่อความไม่สงบที่เข้ายึดครองมัสยิดกรือเซะกับเจ้าหน้าที่ทหารตำรวจ เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเสียชีวิต 3 ศพ บาดเจ็บสาหัส 8 คนและผู้ก่อความไม่สงบเสียชีวิต 32 ศพ และการลอบวางเพลิงและก่อเหตุร้ายในที่สาธารณะ 70 กว่าแห่งพร้อม ๆ

กัน ใน 3 จังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2547 รวมไปถึง การลอบโจมตี 11 แห่ง พร้อม ๆ กัน ใน 3 จังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2547

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ความรู้สึกแปลกแยกมีความสัมพันธ์กับการไม่สำนึกในความเป็นคนไทยมากที่สุดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.539 และเมื่อวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยใช้การวิเคราะห์พหุถดถอยแบบขั้นตอน (Stepwise) โดยการคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสู่สมการความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้มี 3 ตัวแปรเท่านั้นที่ได้รับการคัดเลือกคือการไม่สำนึกของความเป็นคนไทย การทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐานและความแตกต่างทางภาษา ส่วนเอกลักษณ์ทางศาสนา การศึกษา ความรู้สึกแปลกแยก ความยากจน โครงสร้างการผลิตความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล ใจก่อการร้าย การปฏิบัติตัวของข้าราชการ และยาเสพติด ไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย จากผลการศึกษา พบว่ามีปัจจัยเพียง 3 ปัจจัยเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ คือ การไม่สำนึกของความเป็นไทย การทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน และความแตกต่างทางภาษาดังรายละเอียดประเด็นต่างๆ ดังนี้

ประเด็นทางศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเขียนของ จรัญ และ คณะ (2537) อธิบายไว้ว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ยึดมั่นในเอกลักษณ์ของความเป็นมุสลิมอันมีรากฐานมาจากศาสนาอิสลาม การประพฤติปฏิบัติต่างๆ จะต้องเป็นไปตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามเท่านั้น กิจกรรมใด ๆ ก็ตามหากมีความขัดแย้งหรือผิดจากหลักการศาสนาอิสลาม ชาวไทยมุสลิมไม่สามารถรับและกระทำได้แต่ขัดแย้งกับข้อเขียนของ อารง (2519) อธิบายไว้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะศาสนิกอื่น ๆ ไม่เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมุสลิม ดังเช่น มีผู้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าเหตุการณ์รุนแรงในภาคใต้เกิดจากความขัดแย้งในด้านเอกลักษณ์ และภาวะจิตวิทยา เอกลักษณ์ของชาวมุสลิมล้วนมีรากฐานมาจากศาสนาและวัฒนธรรมทั้งสิ้น

ประเด็นทางภาษามีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ อิมรอน (2538) และ รายงานของกระทรวงศึกษาธิการ (2523 อ้างถึงใน คอลิส, 2538) อธิบายไว้ว่า ชาวไทยมุสลิมภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่เคยถือว่า ภาษาไทยเป็นภาษาของตนเองและใช้ภาษามลายูเป็นภาษาในชีวิตประจำวัน ซึ่งปัญหาด้านภาษาที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเพราะชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เกรงจะสูญเสียเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรม จึงไม่ยอมพูดภาษาไทย

จุดอ่อนที่เกิดขึ้นก็คือการที่คนไม่สามารถสื่อความหมายกันได้ชัดเจน ถูกต้องและตรงกับเป้าหมาย ทำให้เกิดความหวาดระแวง และไม่ไว้วางใจกันที่สุดในที่สุด ซึ่งนำไปสู่ปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และการปกครองนอกจากนี้ประชาชนยังใช้ภาษาเป็นการแบ่งกลุ่มคือกลุ่มชาวไทยพุทธที่ใช้ภาษาไทย กับกลุ่มชาวไทยมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นจึงเป็นโอกาสเหมาะที่ผู้ไม่หวังดีจะฉกฉวยโอกาสยุยงให้เกิดความขัดแย้งโดยยกเอาประเด็นของความแตกต่างทางภาษามาใช้เป็นเครื่องมือ

ประเด็นการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ของประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิวัตร (2544) ที่พบว่า ความไม่สงบใน 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ เกิดจาก ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน และปัญหาศาสนาเผด็จการปัญหาสังคมจิตวิทยา ปัญหาการด้อยการศึกษาของประชาชน ปัญหาจากข้าราชการขาดความเข้าใจในวิถีของสังคมชาวไทย มุสลิม จึงทำให้เกิด ปัญหาในการประสานความร่วมมือของประชาชน ปัญหากลุ่มผู้มีอิทธิพลและกลุ่ม ผลประโยชน์ ปัญหาขบวนการก่อการร้าย แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ สมาน (2510) ที่พบว่าจังหวัด ชายแดนภาคใต้ มีปัญหาหลายด้านด้วยกัน คือ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการและเจ้าหน้าที่กับ ประชาชน ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางสังคม อันได้แก่ ปัญหาเรื่องภาษา ศาสนา ขนบประเพณีและ วัฒนธรรม ตลอดจนการศึกษา และปัญหาทางการเมือง

ความรู้สึกแปลกแยกไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัด ภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งขัดแย้งกับข้อเขียนที่ว่า ถ้าประชาชนมีความรู้สึกแปลกแยกมาก ความไม่สงบ ทางสังคมก็จะรุนแรงมากขึ้น ปัญหาเกี่ยวกับความรู้สึกของกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เห็นได้ชัดเจนใน เรื่อง ความสำนึกของความแตกต่างซึ่งมีอยู่ทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นไทยพุทธ ไทยมุสลิม (อิมรอน, 2538) และ จะเป็นธรรมชาติของชนกลุ่มน้อยที่เกิดความรู้สึกว่า คนกลุ่มอื่นดูถูกวัฒนธรรม ความรู้สึกเหล่านี้จะฝังลึก ซึมซับมาเป็นเวลานานและหากมีเหตุการณ์ต่อสังคมและวัฒนธรรมขึ้นแล้ว ความไม่เข้าใจและความ หวาดระแวงก็จะเพิ่มมากขึ้น (สุทธิพงษ์ และ คณะ, 2539) ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับกลุ่มจะเป็นความรู้สึกที่ฝัง แน่นยากที่จะเลือนหาย ตัวอย่างความรู้สึกที่ชาวไทยมุสลิมไม่ชอบและฝังใจจนเป็นความรู้สึกของกลุ่ม คือ การเรียกชนชาวไทยมุสลิมว่า “แขก” เป็นคำที่กระทบกระเทือนจิตใจมาก เพราะคำว่า “แขก” คือผู้ ที่มาเยือนหรือ คนแปลกหน้า แต่ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ไม่ใช่คนแปลกหน้า จึงรังเกียจที่ถูกเรียกว่า “แขก” เพราะนอกจากจะไม่ตรงกับความหมายของคำ (โมหัมหมัด, 2530) แล้วยังก่อให้เกิดความรู้สึกแปลก แยกอีกด้วย ความรู้สึกที่สั่งสมมาเป็นเวลานานได้กลายเป็นการต่อสู้ทั้งในด้านความคิดและการแสดงออก ทางพฤติกรรมบางอย่าง และเป็นสาเหตุหนึ่งของความขัดแย้งและลุกลามจนเป็นขบวนการที่ขัดแย้งกับ รัฐบาลมาจนถึงปัจจุบันนี้

ประเด็นความยากจนไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ นิวัตร (2544) ที่พบว่า ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน และปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสังคมจิตวิทยา ปัญหาการศึกษาของประชาชน ปัญหาจากข้าราชการขาดความเข้าใจในวิถีของสังคมชาวไทยมุสลิม จึงทำให้เกิดปัญหาในการประสานความร่วมมือของประชาชน ปัญหากลุ่มผู้มีอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ ปัญหา ขบวนการก่อการร้าย

ประเด็นทางโครงสร้างการผลิตไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ สมาน (2510) เรื่องการเข้าถึงประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พบว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหาหลายด้านด้วยกัน คือ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการและเจ้าหน้าที่กับประชาชน ปัญหาทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ ปัญหาเรื่องการหาอาชีพใหม่และส่งเสริมอาชีพ ให้ถูกต้องตามหลักวิชาเพื่อให้ประชาชนมีอาชีพเป็นหลักฐานมั่นคง นอกจากนี้นักวิชาการส่วนใหญ่ยอมรับและมีความเห็นว่า โครงสร้างพื้นฐานการผลิตของภาคใต้ยังแคบ กล่าวคือ มีการผลิตเพียงภาคเกษตรเป็นหลักเพียงอย่างเดียวไม่มีภาคธุรกิจการค้าบริการ การท่องเที่ยว และการเงินการธนาคารจึงทำให้ช่องทางในการพัฒนาความเจริญทางธุรกิจมีน้อย ทั้งนี้อาจจะมีสาเหตุที่อยู่เบื้องหลังอื่นอีก เช่น การขาดการลงทุน ไม่มีใครกล้าลงทุน เพราะกลัวว่าจะถูกเรียกค่าคุ้มครองจากโจรก่อการร้าย

ประเด็นการทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐานมีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ ปิยนาด (2531) เรื่องนโยบายการปกครองของรัฐบาลไทยต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2475 – 2516) ที่พบว่า ชาวไทยมุสลิม ใน 3 จังหวัดภาคใต้มีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่ำกว่ารายได้ต่อบุคคลของพื้นที่อื่น ๆ ในภาคใต้นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุทธิพงศ์ และ คณะ (2539) ที่พบว่าประชาชนใน 3 จังหวัดภาคใต้มีเวลาว่างมากเกินไป ใช้เวลาฟุ่มเฟือยไม่เป็นประโยชน์ ไม่เห็นความสำคัญของการทำงาน กล่าวคือ ประชาชนจะพอใจต่อการกรีดขางเพียงครึ่งวัน อีกครึ่งวันจะไม่พยายามทำงานอื่น ๆ ต่อรองอยจะทำงานกรีดขางในวันต่อไป ทำให้ช่วงเวลาที่เหลือเกิดการสูญเปล่านอกจากนี้นักลงทุนตลอดจนผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายได้อ้างสาเหตุที่สำคัญคือ ความไม่สงบและทำเลที่ตั้งที่อยู่ห่างไกลทำให้เกิดความลังเลในการตัดสินใจลงทุนการพัฒนาที่ล่าช้าได้ส่งผลกระทบโดยตรงคือไม่สามารถรองรับกำลังแรงงานในพื้นที่และได้ส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่น ๆ เช่นอาชญากรรม ยาเสพติด ปัญหาความไม่พอใจต่อรัฐบาลที่เห็นว่ารัฐบาลไม่จริงจังในการแก้ปัญหาปากท้องของประชาชน

ประเด็นการไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทยมีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมาน รังสิโยกฤษฎ์ (2510: 135–137)

เรื่องการเข้าถึงประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่พบว่า จังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหาหลายด้านด้วยกัน คือ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม และปัญหาทางการเมือง ได้แก่ ปัญหาเรื่องเชื้อชาติ อันเนื่องมาจากชาวไทยอิสลามใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ยอมรับและรับรู้ว่าเป็นคนไทย และผลการศึกษาของ สงคราม ชื่นภิบาล (2518: บทคัดย่อ) เรื่องการผสมกลมกลืนของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่พบว่า ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทางการเมืองการปกครองคืออิทธิพลของศาสนาซึ่งชาวไทยมุสลิมยึดมั่นก่อให้เกิดทัศนคติและท่าทีที่มีการแยกตัวจากประชาชนของวัฒนธรรมอื่นเป็นลักษณะสังคมปิดที่เกื้อกูลต่อการแยกตัวเองออกเป็นชุมชนทางการเมืองที่เป็นอิสระ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิวัตร (2544) ที่พบว่า ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้บางกลุ่มมีความสำนึกในด้านเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ว่าตนเองไม่ใช่คนไทย และบางครั้งเรียกตนเองว่า คนมาเลย์-ไทย ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูลและโดยสาเหตุที่รู้หรือพื้นด้านเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ และความเป็นมุสลิม คนเหล่านี้ใฝ่ฝันจะปกครองตนเอง ไม่ต้องการอยู่ภายใต้การปกครองของผู้มิใช่มุสลิม (กาเฟร) จึงเกิดความคิดต่อต้านและต้องการอิสระจึงก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการคิดแบ่งแยกดินแดนขึ้น หรือก่อความไม่สงบขึ้น

ประเด็นความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาลไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ สุทธิพงษ์ และ คณะ (2539) ที่พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจใน 3 จังหวัดภาคใต้ที่ล่าช้าได้ส่งผลกระทบโดยตรงคือไม่สามารถรองรับกำลังแรงงานในพื้นที่และได้ส่งผลทางอ้อม เช่น อาชญากรรม และ ปัญหาความไม่พอใจต่อรัฐบาลที่เห็นว่ารัฐบาลไม่จริงจังในการแก้ปัญหาปากท้องของประชาชน ความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาลเป็นเพราะรัฐบาลแต่ละชุดที่ผ่านมามักบริหารราชการได้ไม่นาน แก้ปัญหาไม่ต่อเนื่อง ไม่สามารถทำงานแก้ปัญหาตามนโยบายของรัฐได้ ซึ่งหากพิจารณาตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา จะเห็นได้ว่า ปัญหาการเมืองการปกครองได้เกิดขึ้นมานานแล้ว ตั้งแต่ดินแดนทางภาคใต้ถูกแบ่งออกเป็น 7 หัวเมือง จนถึงปัจจุบันการทำทลายอำนาจรัฐมีอยู่ตลอดเวลา ซึ่งรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยพยายามใช้นโยบายการปกครองแบบประนีประนอมในการแก้ปัญหาแต่สามารถแก้ไขได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น

ประเด็นโจรก่อการร้ายไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ นิวัตร (2544) ที่พบว่าความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดจากปัญหาที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง คือ การที่มีกลุ่มโจรก่อการร้าย (จ.ก.ร.) เกิดขึ้นมากมายหลายกลุ่มในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มโจรเหล่านี้ ได้สร้างความไม่สงบสุขในพื้นที่ประชาชนไม่ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพราะถูกขู่กรโชกทรัพย์ คักข่มทำร้าย ลอบวางระเบิด เป็นต้น กลุ่มโจรก่อการร้ายเหล่านี้ได้ดำเนินการติดต่อกันมาเป็นเวลานาน บางกลุ่มเป็นโจรที่มีอุดมการณ์ต้องการแบ่งแยกดินแดนบางกลุ่มเป็นโจรธรรมดาที่มีความต้องการให้เกิดความวุ่นวายบาง

กลุ่มเป็นโจรที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองบางกลุ่มเป็นข้าราชการที่คิดชั่วฉกฉวยผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นโจรกลุ่มใดก็ตาม ล้วนแล้วแต่ทำให้เกิดปัญหาทางการเมืองการปกครองทั้งสิ้น

ประเด็นการปฏิบัติตัวของข้าราชการไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ สงคราม (2518) เรื่องการผสมกลมกลืนของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่พบว่า ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทางการปกครองคือปัญหาเรื่องความสุจริตและความรอบรู้ของข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีข้าราชการจำนวนไม่น้อยที่ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบ และยังขาดความเข้าใจเรื่องภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ผลการศึกษาของ นิวัตร (2544) เรื่องการเกิดความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พบว่าข้าราชการขาดความเข้าใจในวิถีของสังคมชาวไทยมุสลิมทำให้เกิดปัญหาในการประสานความร่วมมือของประชาชน ผลการศึกษาของ สมาน (2510) เรื่องการเข้าถึงประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่พบว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับประชาชน ซึ่งยังปรากฏว่า ข้าราชการส่วนใหญ่วางตัวเหนือประชาชน ใช้อำนาจโดยขาดเหตุผลและความยุติธรรม และผลการศึกษาของ เกกิงศักดิ์ (2527) เรื่องการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งพบว่า ปัญหาการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ประการหนึ่งคือการโยกย้ายข้าราชการที่ประพฤติมิชอบมาปฏิบัติงานในพื้นที่ นอกจากนี้ข้าราชการบางส่วนก็ขาดความรู้สึกรับผิดชอบต่อท้องถิ่น ขาดความเข้าใจในลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างไรก็ตามหลังจากที่มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ปรากฏว่าข้าราชการได้รับการยอมรับมากขึ้นทั้งในส่วนของผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและประชาชน

ประเด็นยาเสพติดไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ นิวัตร (2544) ที่พบว่าความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน และปัญหายาเสพติด และบทสัมภาษณ์ของ ผศ.ดร. จรัล มะลูลีน ที่กล่าวไว้ว่าเด็กที่ถูกชักจูงง่ายจะเป็นพวกที่ไม่เรียนศีลธรรม เช่น ว่างจากการประมง ทำสวนยาง ดิดยาเสพติด อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทุกครั้งที่จับได้เป็นเด็กมุสลิมที่ดิดยามาก่อน ไร้อนาคต หรือชอบใช้ชีวิตต่างจากคนส่วนใหญ่เด็กเหล่านี้จะเป็นเด็กที่เกเรหรือไม่ก็ถูกเลี้ยงดูผิด ซึ่งคนที่ไม่มียาเสพติดแค่ 700-800บาทก็มีความหมาย (Thaipost,2004)จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าในชุมชนมุสลิมภาคใต้มีวัยรุ่นที่ดิดยาเสพติดจริงและเด็กกลุ่มนี้อาจมีความสัมพันธ์กับความไม่สงบที่เกิดขึ้นก็ได้

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถเสนอข้อคิดเห็นบางประการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ใน 2 ประเด็นกว้าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ปรากฏว่า การไม่มีสำนึกของความเป็นคนไทยเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องน่าจะพิจารณาถึงการดำเนินการแก้ไขดังนี้

1.1 สร้างความภูมิใจในความเป็นไทย โดยเริ่มที่เด็กและเยาวชนมุสลิมเป็นด้านหลักเพราะในเวลานี้การแก้ไขปัญหาต้องใช้ความละเอียดอ่อนและเวลา ต้องค่อยเป็นค่อยไป เช่น ปรับเปลี่ยนแนวทางการแต่งกายของเด็กนักเรียนจากที่ใส่ชุดพื้นเมืองมาเรียนหนังสือเป็นชุดนักเรียนไทยโดยกำหนดแผนปฏิบัติการเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 กำหนดให้เด็กแต่งชุดนักเรียนไทย 1 วัน (วันจันทร์) ทุกโรงเรียนต้องปฏิบัติไม่เว้นแม้แต่ปอเนาะ (โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม) เพราะนี่คือความภาคภูมิใจของเด็กไทยในระยะแรกนี้ควรใช้เวลาไม่เกิน 2 ปี จากนั้นขยายไปสู่ระยะที่ 2 คือ เพิ่มวันในการแต่งชุดนักเรียนให้มากขึ้นจาก 1 วัน เป็น 3 วัน โดยใช้เวลาในการปรับตัว 2 ปี และระยะที่ 3 เพิ่มวันแต่งชุดนักเรียนเป็น 4 วัน ใช้เวลาปรับตัว 1 ปี รวมใช้เวลาดำเนินการ 5 ปี ทั้งนี้จะไม่รวมวันศุกร์เพราะเป็นวันที่เด็กและเยาวชนจะต้องปฏิบัติศาสนกิจ (ละหมาด) เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้แต่งกายตามวัฒนธรรมพื้นเมืองเพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติไว้

อย่างไรก็ตามรัฐต้องสร้างความเข้าใจที่ดีต่อชาวไทยมุสลิมอย่างต่อเนื่องต้องชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่จำเป็นต้องดำเนินการตลอดไปเพราะเมื่อสถานการณ์กลับเข้าสู่ภาวะปกติเด็กและเยาวชนรวมถึงประชาชนเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาติมีความสมานฉันท์และใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุขและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับรัฐด้วยความเต็มใจซึ่งจะทำให้ชาวไทยมุสลิมรู้สึกให้ความสำคัญกับชนพื้นเมืองมากกว่าในอดีตทั้งนี้จะช่วยลดแรงกดดันและกระแสดต่อต้านลง ยกเว้นกองกำลังเพื่อป้องกันการ ช่งสุ่มกำลังและการต่อต้านรัฐบาล

1.2 ปรับกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยเน้นประวัติศาสตร์ชาติไทยแบบเข้มข้นเพื่อให้เยาวชนชาวมุสลิมได้รู้ความจริงบางประการเกี่ยวกับประเทศไทยในอดีตก่อนเกิดรัฐปัตตานีว่าดินแดนส่วนนี้เคยเป็นของชนชาติไทยและนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายานนับ 1,000 ปีก่อนที่จะเสื่อม

สลายและศาสนาอิสลามเข้ามาภายหลังเมื่อประมาณ 500 ปีแต่ที่สำคัญที่สุดดินแดนส่วนนี้คือประเทศไทย กิจกรรมข้างต้นอาจจะเสริมสร้างเพื่อให้เกิดสำนึกของความเป็นคนไทยที่ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในทุกภาคส่วนอันจะก่อให้เกิดความสงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยต่อไป

1.3 สลายกลุ่มอำนาจเก่า โดยพยายามสอดคล้องดูแลอย่างใกล้ชิดอย่าให้มีการรวมตัวกันเพราะจะนำไปสู่การชงข้อกล่าวหาต่อต้านรัฐบาล นอกจากนี้พบว่าเมื่อจับกุมผู้กระทำความผิดมักจะเป็นบุคคลสองสัญชาติ ดังนั้นรัฐบาลควรจะควบคุมดูแลการเข้าออกของประชาชนในเขตชายแดนภาคใต้ให้มากขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมความเข้าใจให้ประชาชนรักชาติโดยการสนับสนุนส่งเสริมโอกาสด้านอาชีพเพราะเวลาจับกุมผู้ก่อความไม่สงบมักอ้างว่าไม่มีงานที่เหมาะสมกับชาวบ้านในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้ผู้เกี่ยวข้องต้องมีมาตรการรองรับเพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกว่ประเทศไทยได้ให้โอกาสโดยไม่จำเป็นต้องไปทำงานยังประเทศใกล้เคียงรวมถึงการจัดสวัสดิการที่ประชาชนมุสลิมเข้าถึงให้มากขึ้น

1.4 สนับสนุนการปกครองแบบกระจายอำนาจ โดยเพิ่มสัดส่วนข้าราชการฝ่ายปกครองระดับสูงชาวมุสลิมให้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้ชาวไทยมุสลิมรู้สึกว่รัฐบาลให้ความสำคัญกับชนพื้นเมืองมากกว่าในอดีต ทั้งนี้จะช่วยลดแรงกดดันและกระแสต่อต้านลง รวมถึงการเปิดโอกาสให้ชาวไทยมุสลิมที่มีความรู้สูงจบการศึกษาจากต่างประเทศได้มีสิทธิเท่าเทียมในการใช้ความรู้ ความสามารถเหมือนกับผู้ที่จบการศึกษาภายในประเทศหรือประเทศอื่นๆ เป็นการสร้างความรู้สึกยอมรับชาวไทยมุสลิมรวมถึงคนในชุมชนมุสลิมเองได้ในระดับหนึ่งช่วยกันพัฒนานำความรู้ที่เหมาะสมกับชุมชนและอยู่ในกรอบของกฎหมายบ้านเมือง

1.5 การสร้างคุณธรรมต่อชุมชน ทั้งนี้เวลาที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบสุขเกิดขึ้นในชุมชนส่วนใหญ่ผู้ต้องสงสัยก็จะถูกควบคุมตัวไว้ การจับกุมแต่ละครั้งจะต้องมีการดำเนินการสืบสวนสอบสวนให้ถูกต้อง ชัดเจน เกิดความยุติธรรมเป็นธรรมกับทุกฝ่ายมากที่สุด เพราะเวลาจับกุมขาดการสืบหาพยานหลักฐานมักจะสร้างความรู้สึกกับญาติผู้ต้องสงสัยว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมเสมอทำให้เกิดความรู้สึกโกรธแค้นต่อต้าน และไม่ยอมรับการดำเนินการใดๆ จากภาครัฐ ด้วยเหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องสร้างความเชื่อถือยุติธรรมต่อชาวบ้านและชุมชนมุสลิมให้เกิดความยอมรับต่อกระบวนการยุติธรรมให้มากที่สุด

1.6 มีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวไทยมุสลิมชายแดนภาคใต้มีความเข้าใจ ว่าการแบ่งแยกดินแดนเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งผลของการต่อสู้มีแต่จะทำให้เสียโอกาสการพัฒนาในทุกด้าน ดังนั้นการประชาสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สถานการณ์ที่ถูกต้องแท้จริงของคนในพื้นที่และคนไทยทั่วประเทศเพื่อก่อให้เกิดความสันติของคนในชาติต่อไป

จากผลการวิจัยที่ปรากฏว่าการทำงานต่ำกว่าระดับมาตรฐาน เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องน่าจะพิจารณาถึงการพัฒนาอาชีพให้ประชาชน ทำให้ประชาชนไม่มีเวลาว่างมาก ซึ่งการที่มีเวลาว่างมากเกินไปบางครั้งก็ไม่ส่งผลดีต่อชุมชนเพราะอาจมีการรวมกลุ่มสังสรรค์คนอาจนำไปสู่การชักจูงจากผู้ไม่หวังดี โดยการพัฒนาอาชีพอาจเริ่มจากการสร้างงานสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ให้มากขึ้น โดยการแบ่งพื้นที่ออกเป็นเขต สำหรับเขตที่มีความเสี่ยงภัยน้อยจะจัดตั้งเป็นนิคมอุตสาหกรรมและจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการลงทุน อย่างไรก็ตามในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมรัฐจะต้องแสดงศักยภาพให้นักลงทุนเห็นถึงขีดความสามารถในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเสียก่อนมิฉะนั้นการจัดสรรงบประมาณจะสูญเปล่าเพราะไม่มีนักลงทุนกล้าไปลงทุนในพื้นที่ ซึ่งอาจจะเสริมสร้างเพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพให้มี คุณภาพชีวิตที่ดี อันจะนำไปสู่ความสงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยต่อไป

จากผลการวิจัยที่ปรากฏว่าความแตกต่างทางภาษา เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความแตกต่างทางภาษา ทำให้การสื่อสารไม่ชัดเจนไม่สามารถสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนเกิดเป็นความหวาดระแวงระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนในพื้นที่อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาไทยไม่ค่อยได้ และบางครั้งไม่พยายามพูดหรือใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องน่าจะพิจารณาถึงการทบทวนหรือปรับปรุงแนวทางในการจัดสรรกำลังลงพื้นที่ ทั้งฝ่ายปกครองและฝ่ายตำรวจทหาร ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมชุมชน และสามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีนอกจากนี้ควรมีการบรรจุหลักสูตรวิชาภาษาไทยในการจัดกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยกำหนดให้เป็นวิชาหลักเพื่อปูพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กและเยาวชนมุสลิมอย่างจริงจัง ทั้งนี้เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่และเป็นกำลังของของชุมชนเพราะในอนาคตเยาวชนเหล่านี้อาจกลายมาเป็นผู้นำ ชุมชนหรือท้องถิ่นซึ่งจะมีส่วนในการร่วมกันพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งต่อไป และสามารถประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ อันจะนำไปสู่ความสงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยต่อไปเมื่อสามารถสื่อสารกันได้อย่างเข้าใจ ชัดเจนและตรงประเด็น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษา ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรเลือกตัวอย่างจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน 3 จังหวัดภาคใต้ เช่น กลุ่มสตรีมุสลิม กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานใน 3 จังหวัดภาคใต้ กลุ่มครูมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม ใน 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย เช่น การมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความคาดหวังที่มีต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย เป็นต้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

ข่าวสด. 2547. มติชน: วันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ.2547. 3

ขัดติยา กรรณสูต. 2537. บทสรุปการวิเคราะห์นโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาลยุค รสช. โดยส่วนรวมและเฉพาะด้านสังคม.

คอลิศ บุษะมัญญ. 2538. นโยบายและแนวทางการวิจัยการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535-2539) กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ 2534.

จริญ มะลูลีมและคณะ. 2537. รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยมุสลิมกับโลกมุสลิม. ม.ป.ท.

จิระนันท์ ช่อนกลิ่น. 2543. บทบาทศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการแก้ปัญหาความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เจษฎา อูรพีพัฒน์พงศ์. 2529. การปฏิบัตินโยบายสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไทยรัฐ. 2547. กรุงเทพมหานคร: วันพฤหัสบดีที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2547. 3

เถกิงศักดิ์ พัฒโน. 2527. รายงานการวิจัย เรื่องการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษาเฉพาะกรณีการพัฒนาประสิทธิภาพศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยาลัยการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร.

ทางนำ. 2547. สำนักพิมพ์บริษัทนันทาพับลิชชิง จำกัด เดือน ม.ค.-ก.พ. 2547. 6

ธานินทร์ พะเอ. 2527. นโยบายการแก้ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิวัตร สารพัตร .พ.ล.ต.ต. 2544. การเกิดความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. กองวิจัยและพัฒนา สำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

แนวหน้า. 2547. กรุงเทพมหานคร วันพุธที่ 4 สิงหาคม 2547.

ปิยนถ (นิโครธา) บุญนาค. 2531. นโยบายการปกครองของรัฐบาลไทยต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ.2475-2516). งานวิจัยลำดับที่ 26 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประกิจ ประจณปัจจนิก. 2535. การปรับปรุงและส่งเสริมปอเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. 2540. แนวทางสันติ: วิธีหรือวัตถุประสงค์. สารสันติ 2 (มีนาคม-เมษายน).

เพ็ญภัก จันโทริ. 2539. การศึกษาโครงสร้างอำนาจหน้าที่และบทบาทของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.), วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

โมหัมหมัด อับดุลกาเดร์. 2530. นโยบายและแนวทางการวิจัยการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535-2539).

มดิชน. 2547. วันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ปีที่ 27. 6

รุ่ง แก้วแดง. 2548. สงครามและสันติสุข@ชายแดนภาคใต้: กรุงเทพมหานคร.

ลิขิต ธีรเวคิน. 2521. ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แพรวพิทยา.

วิฑูรย์ วิริยะสกุลธรณ์. 2538. สันติวิธี: ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความมั่นคง. สารสันติ 2 (กุมภาพันธ์).

วรทัศน์ วานิชอังกูร. 2533. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิม: ศึกษากรณี 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมาน ริงสิโยภยกุล. 2510. การเข้าถึงประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้, วิทยานิพนธ์
ปริญญาพัฒนบริหารศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุพรรณิ เหลืองเกรียงไกร. 2537. โครงสร้างการบริหารราชการและระบบงานบริหารงานบุคคล
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต,
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สามารถ ศรียานนท์. 2540. เอกสารการวิจัยส่วนบุคคล เรื่องการบริหารวิกฤตการณ์ : ปัญหา
การ ก่อการร้ายสากล. สถาบันพระปกเกล้า กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ. 2536. สันติวิธี: ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความมั่นคง. ม.ป.ท.
- . 2540. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้
2540-2544.
- สมประสงค์ น่วมบุญลือ. 2520. ความมั่นคงของชาติ. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2544. การเกิดความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. กองวิจัย
และพัฒนา สำนักงานแผนงานและงบประมาณ.
- สถาบันพระปกเกล้า. 2544. ธรรมนูญ: การปฏิรูประบบราชการและการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน. เอกสารประกอบการบรรยาย.
- สงคราม ชื่นภิบาล. 2518. การผสมกลมกลืนของชาวไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้.
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร และคณะ. 2539. การศึกษาสภาพความยากจนของชาวไทยมุสลิมใน
เขตชนบท จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) ปัตตานี: มหาวิทยาลัย
สงขลา-นครินทร์. วิทยาเขตปัตตานี.
- อารง สุทธศาสตร์. 2519. ปัญหาความขัดแย้งในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้: กรุงเทพมหานคร.

อิมรอน มะลูลีม. 2538. **วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิม (2538):**
กรุงเทพมหานคร.

อาคม ใจแก้ว. 2533. **การนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาปัจจัยที่
ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตร์ (การบริหาร
พัฒนา), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.**

www.thaipost.net/index.asp?bk=tabloid&post_date=22/Feb/2547&new...25/2/2547,

Best, John W. 1981. Research in **Education** (Online). Available:

[www.matichon.co.th/weekly/weekly.php?srctag=040905347&srcday=](http://www.matichon.co.th/weekly/weekly.php?srctag=040905347&srcday=2...6/3/2547)
2...6/3/2547,

Yamane, Tora, 1973. **Statistics : An Introductory Analysis**. Tokyo : Harper International
Edition,

ภาคผนวก

แบบสอบถามโครงการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

คำแนะนำ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเพียงคำตอบเดียว

1. เพศ

1.1(ชาย

1.2 (หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ผู้ให้การสนับสนุนทางการเงิน ในการศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

3.1 บิดา มารดา เงินที่ได้/เดือน.....บาท

3.2 ญาติพี่น้อง เงินที่ได้/เดือน.....บาท

3.3 ได้รับทุน เงินที่ได้/เดือน.....บาท

3.4 กู้เงินเรียน เงินที่ได้/เดือน.....บาท

3.1 อื่น ๆ..... เงินที่ได้/เดือน.....บาท

4. อาชีพของบิดา มารดา

4.1(ประมง

4.2(ค้าขาย

4.3(รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

4.4(ทำสวนยางพารา

4.5(อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นภายใต้กรอบของศาสนาอิสลาม					
2. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้มีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม กิจกรรมใดที่มีความขัดแย้งหรือผิดหลักการศาสนาจึงไม่สามารถรับได้					
3. ผู้นำทางศาสนาอิสลามบางคนบิดเบือนหลักศาสนาที่แท้จริงเพื่อผลประโยชน์ของตน					
4. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่รู้ซึ่งถึงแก่นแท้ของศาสนาทำให้เด็กเป็นเหยื่อของผู้ก่อการโดยอ้างหลักศาสนาแบบผิด ๆ					
5. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้มีวิถีชีวิตแตกต่างจากคนไทยโดยสิ้นเชิง					
6. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ไม่เคยถือว่าภาษาไทยเป็นภาษาของตนเองและไม่นิยมพูดภาษาไทย					
7. ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูเป็นสื่อกลางในการติดต่อ					
8. การที่คนไม่สามารถใช้ภาษาสื่อความหมายกันได้ชัดเจน ถูกต้องและตรงกับเป้าหมาย ทำให้เกิดความหวาดระแวงและไม่ไว้วางใจกัน					
9. ผู้ปกครองส่วนใหญ่ใน 3 จังหวัดภาคใต้ไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่สอนวิชาสามัญในแขนงต่างๆ					
10. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ส่วนใหญ่ไม่เห็นประโยชน์ในการศึกษาวิชาในโรงเรียน และมีความเชื่อว่าเมื่อเรียนไปแล้วนำไปใช้ไม่ได้					

ตอนที่ 2 ต่อ

ข้อความ	ความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
11. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ส่วนใหญ่นิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อในประเทศอาหรับเพราะเมื่อเรียนจบกลับมาจะเป็นบุคคลที่มีหน้ามีตาในสังคม และได้รับการยกย่องให้เป็น โต๊ะครู สอนศาสนา					
12. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ที่ไม่ได้เรียนในโรงเรียนที่สอนวิชาสามัญ มักขาดโอกาสในการศึกษาต่อระดับสูง					
13. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ที่ขาดโอกาสในการศึกษาต่อระดับสูง มักขาดโอกาสในการเลือกอาชีพที่ดี					
14. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ที่ไม่ได้เรียนในโรงเรียนสอนวิชาสามัญ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ว่างงาน					
15. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ที่ว่างงาน มักตกเป็นเหยื่อของการว่าจ้างให้สร้างสถานการณ์ไม่สงบ					
16. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ที่พอใจในความเป็นอยู่เยี่ยงบรรพบุรุษของตน ไม่กระตือรือร้นในการประกอบอาชีพ					
17. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบชั้นประถม 4 แล้ว จะให้ความสำคัญกับการเรียนทางศาสนาในโรงเรียนปอเนาะมากกว่าการศึกษาต่อในสายสามัญ					
18. การที่ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้มีการศึกษาน้อยมักตกเป็นเหยื่อของผู้ก่อการในการสร้างความเกลียดชังเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยบิดเบือนข้อเท็จจริง					
19. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่ต้องการคบหาสมาคมกับชาวไทยพุทธ					
20. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้มักมีความหวาดระแวงว่าจะถูกเอาเปรียบจากไทยพุทธ ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศ					

ตอนที่ 2 ต่อ

ข้อความ	ความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
21. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ มักจะมีความรู้สึกที่ตนเองได้รับการดูถูกทาง วัฒนธรรมจากคนศาสนาอื่น					
22. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่คิด ว่าตนเองเป็นคนมลายุมากกว่าเป็นคนไทย					
23. ความรู้สึกเป็นชาติพันธุ์มลายู ทำให้ผู้ก่อการใ้ ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้เป็นเงื่อนไข ในการปลุกระดมมวลชนเพื่อหวังสร้าง สถานการณ์ให้เกิดความไม่สงบในชุมชนได้ง่าย					
24. ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้มีสาเหตุมาจาก ความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์					
25. ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้มีสาเหตุมาจาก ความขัดแย้งเรื่องอำนาจ					
25. ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้มีสาเหตุมาจาก ความขัดแย้งเรื่องอำนาจ					
26. ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้มีสาเหตุมาจาก ความขัดแย้งทางศาสนา					
27. ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้มีสาเหตุมาจาก ความขัดแย้งเชิงวัฒนธรรม(ไทย - มลายู)					
28. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่มี รายได้ต่ำ					
29. การลงทุนใน 3 จังหวัดภาคใต้มีน้อย มีผลทำให้ เกิดภาวะการว่างงานในชุมชนมุสลิม					
30. พฤติกรรมกรเรียกเก็บค่าคุ้มครองใน 3 จังหวัด ภาคใต้ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานการขยาย กิจการ ตลอดจนการลงทุนใหม่					
31. ความยากจนทำให้วัยรุ่นบางคนหลงผิดเข้าร่วม ขบวนการโจรก่อการร้ายเพื่อหวังค่าจ้าง					
32. โครงสร้างเศรษฐกิจของ 3 จังหวัดภาคใต้ขึ้นอยู่กับ กับการเกษตรซึ่งมีฐานการผลิตแคบ อาศัย ธรรมชาติเป็นหลัก มีผลทำให้มีรายได้น้อย					

ตอนที่ 2 ต่อ

ข้อความ	ความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
33. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน					
34. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้นิยมย้ายถิ่นชั่วคราวเพื่อประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยางและเป็นแรงงานสวนปาล์มในประเทศมาเลเซีย					
35. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ทำงานต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน กล่าวคือการกรีดยางเพียงครึ่งวัน และอีกครึ่งวันหลังจะไม่พยายามหางานอื่นๆทำ					
36. การทำงานต่ำกว่าระดับทำให้วัยรุ่นมุสลิมมีเวลาว่างหลังจากกรีดยางมาก และใช้เวลาว่างสูบบุหรี่หรือรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมอันนำไปสู่ปัญหาความไม่สงบในรูปแบบต่างๆ ได้ง่าย					
37. ชาวมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ บางคนก่ออาชญากรรม ฉกชิง ปล้นทรัพย์ หรือเข้าร่วมขบวนการโจรก่อการร้ายสร้างความไม่สงบในสังคม					
38. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้บางคนเข้าร่วมขบวนการแบ่งแยกดินแดน					
39. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ใฝ่ฝันจะปกครองตนเองมากกว่าการอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐไทยที่มีไม้มุสลิม(กาแฟ)					
40. การใฝ่ฝันที่จะปกครองตนเองเป็นสาเหตุสำคัญทำให้เกิดความคิดต่อต้านและสร้างความไม่สงบขึ้นในสังคม					
41. ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้ของไทยไม่ได้เกิดจากขบวนการแบ่งแยกดินแดน					
42. ความแตกต่างด้านเชื้อชาติก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการคิดแบ่งแยกดินแดนหรือก่อความไม่สงบขึ้น					
43. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้บางคนต้องการรักษาฐานอำนาจเดิม					
44. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้บางคนต้องการรักษาผลประโยชน์ส่วนตัว					

ตอนที่ 2 ต่อ

ข้อความ	ความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
45. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจในความเป็นพลเมือง ซึ่งถือสัญชาติและภูมิลำเนาเป็นเกณฑ์					
46. ครูสอนศาสนา/คาโต๊ะบางคน มีส่วนสำคัญในการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้					
47. การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้งในอดีตทำให้ขาดความต่อเนื่องในการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้					
48. ความไม่สงบในสังคมมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ปัจจุบันเกิดจากการโฆษณาชวนเชื่อและยุยงส่งเสริมจากผู้ที่อยู่เสียผลประโยชน์					
49. ความไม่สงบในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้เกิดจากการแก่งแย่งอำนาจของนักการเมือง					
50. การสร้างสันติสุขใน 3 จังหวัดภาคใต้ สามารถทำได้ถ้ารัฐบาลเข้าใจวัฒนธรรมชุมชน เข้าถึงประชาชน และฟังเสียงประชาชนให้มากขึ้น					
51. การสร้างสันติสุขใน 3 จังหวัดภาคใต้รัฐบาลจำเป็นต้องให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมให้มากขึ้นทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ					
52. สาเหตุหนึ่งของความไม่สงบในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ คือการสนับสนุนจากประเทศเพื่อนบ้าน					
53. ผู้ก่อความไม่สงบในชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ได้รับอิทธิพลทางความคิด ความเชื่อจากกลุ่มประเทศอาหรับ					
54. ข้าราชการบางคนชอบข่มขู่และเรียกร้อยเงินทองจากประชาชน มีส่วนทำให้เกิดความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้					
55. ข้าราชการส่วนใหญ่ไม่คลุกคลีกับประชาชนมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้					

ตอนที่ 2 ต่อ

ข้อความ	ความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
56. ข้าราชการตำรวจ ทหาร ไม่ออกลาดตระเวน รักษาความปลอดภัยให้แก่ประชาชนในเวลา กลางคืน					
57. ข้าราชการบางคนมีพฤติกรรมที่ทำให้ชาวไทย มุสลิมขาดศรัทธา เช่น ขาดความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอื้อเฟื้อ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว					
58. ทุกครั้งที่เกิดคดี เจ้าหน้าที่ตำรวจจะกล่าวโทษ คนมุสลิมว่าเป็นผู้กระทำ เมื่อมีการจับกุมผู้ต้อง สงสัยก็จะไม่ค่อยมีการสอบพยานเพราะสื่อสาร กันไม่รู้เรื่องจะดูเพียงหลักฐานเอกสารหรือ สำนวนของเจ้าหน้าที่แล้วสรุปความผิดโดยไม่ เป็นธรรม					
59. ความไม่สงบทางสังคม ของชุมชนมุสลิม 3 จังหวัดภาคใต้ เกิดจากการประท้วงเพื่อ เรียกร้องความเป็นธรรมจากข้าราชการในพื้นที่					
60. ปัจจุบันยาเสพติดกำลังแพร่ระบาดในหมู่เยาวชน มุสลิม ผู้ติดยาเสพติด มักตกเป็นเหยื่อของการ การชักจูงให้สร้างสถานการณ์ความไม่สงบ					

ตอนที่ 3 ปรากฏการณ์ต่อไปนี้ ท่านเห็นว่าเป็นความไม่สงบหรือความรุนแรงหรือไม่ / อย่างไร

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	ความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. เหตุการณ์ปะทะระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมที่ปิดล้อม สก.อ. ดากใบ จ. นราธิวาส เพื่อบีบคั้นให้ ตำรวจปล่อยตัว 6 ผู้ต้องหา เป็นเหตุให้มี ผู้เสียชีวิต 85 ศพ					
2. เหตุการณ์ปะทะระหว่างผู้ก่อความไม่สงบที่เข้า ยึดครองมัสยิดกรือเซะกับเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเสียชีวิต 3 ศพ บาดเจ็บสาหัส 8 คน และผู้ก่อความไม่สงบ เสียชีวิต 32 ศพ					
3. กรณีสังหารนายพรินทร์ เรือนแก้ว ผู้พิพากษา ศาลจังหวัดปัตตานี					
4. กลุ่ม ขก. แบ่งแยกดินแดนประกาศจะสังหาร เจ้าหน้าที่ชาวไทยพุทธ 40 คน เป็นการแก้แค้น เหตุการณ์สลายการชุมนุมที่ สก.อ. ดากใบ					
5. ฆ่าตัดคอนายรัฐ โตละ อายุ 58 ปี ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้านช.ไอร์ติมูง อ. สุคีริน จ. นราธิวาส เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547					
6. เหตุการณ์ปล้นปืนในค่ายทหารกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อ.เจาะ-ไอร้อง จ. นราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547					
7. การลอบวางเพลิงและก่อเหตุร้ายในที่สาธารณะ 70 กว่าแห่งพร้อม ๆ กันใน 3 จังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2547					
8. การลอบโจมตี 11 แห่ง พร้อม ๆ กันใน 3 จังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2547					
9. ฆ่าพระนิกร แก้วประดิษฐ์ วัดทุ่งหวัง อ.เมือง จ. สงขลา เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547					

ตอนที่ 3 ต่อ

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	ความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
10. จ๋อชิง พ.ต.ต. ก้าว โกศัยกานนท์ ตายคาร้าน ของชา จ.ยะลา เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547					
11. นำพนักงานรถไฟประจำสถานีรถไฟสุโขทัยไป จ. นราธิวาส 2 ศพก่อนนำไปให้รถไฟทับขาด 3 ท่อน เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547					
12. นำนายประสิทธิ์ สุขไพบูลย์ สารวัตรกำนัน ตะโกละหะลอ อ.รามัน จ.ยะลา					
13. ซ่อนระเบิด 10 กิโลกรัม กลางตลาดนราธิวาส หวังฆ่าหมู่ชาวพุทธ-พระสงฆ์ แต่เก็บกู้ได้ก่อน ระเบิดเพียง 9 นาฬิกา เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2547					
14. 2 คนร้ายประกบยิง จ.ส.ต. สำราญ สังฆบุญญา ผบ.หมู่ ป.สภ.อ.ทุ่งยางแดง จ.ปัตตานี อาการ สาหัส					
15. การวางเพลิงโรงเรียนครอระ อ.บาเจาะ จ. นราธิวาส ทำให้อาคารไม่ได้รับความเสียหาย ทั้งหลัง จำนวน 6 ห้องเรียน					

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

4.1 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม: อะไรคือสาเหตุที่ทำให้เกิดความรุนแรงใน 3 จังหวัดภาคใต้

.....

.....

.....

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการในการลดปัญหาความไม่สงบทางสังคมของชุมชนมุสลิม
ภาคใต้ของประเทศไทย

.....

.....

.....